

VUOSI •

• 2018

POHJOIS-KARJALAN KIRJAPAINO OYJ

SISÄLLYS

Tietoja osakkeenomistajille	2
Konsernikaavio.....	3
Konsernin esittely.....	4
Konsernin arvot ja Karjalaisen lukijalupaus.....	5
Avainluvut 2018	6
Toimitusjohtajan katsaus	8
Painotoimialan katsaus.....	12
Asiakastarina: Alma Media	14
Lehditoimialan katsaus.....	20
Palkintoja ja tasavuosia lehdistötoiminnassa	23
Radio pitää pintansa – radiovastaanotin muuttaa muotoaan	24
Henkilöstöjohtaminen	27
Konsernitilinpäätös, IFRS	
Konsernin toimintakertomus.....	32
Segmentti-informaatio	37
Konsernin tuloslaskelma	38
Konsernitase	39
Konsernin rahavirtalaskelma.....	40
Rahoituksen liittyvien velkojen täsmäytyslaskelma	41
Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista.....	41
Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet.....	42
Konsernitilinpäätöksen liitetiedot	48
Konsernin tunnusluvut.....	68
Tunnuslukujen laskentakaavat	69
Emoyhtiön tilinpäätös, FAS	
Emoyhtiön tuloslaskelma.....	72
Emoyhtiön tase.....	73
Emoyhtiön rahoituslaskelma.....	75
Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot	76
Hallituksen voitonjakoesitys.....	84
Tilinpäätöksen allekirjoitukset	85
Tilintarkastuskertomus.....	86
Osakkeet ja osakkeenomistajat.....	90
Hallitus	94
Konsernin johtoryhmä	96
Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä 2018.....	98
Yhteystiedot	104

4041-0619
Painotuote

PEFC-sertifikaatti
Tämän painopaperin
valmistus on perustunut
kestävään metsätalouteen
metsästä ja valvotusta
kohteista
www.pefc.fi

VALOKUVAT	Sanomalehti Karjalaisen kuvatoimitus Pohjois-Karjalan Ilmoitusvalmistus Oy Kuvapalvelu iStock
TAITTO PAINO	Pohjois-Karjalan Ilmoitusvalmistus Oy PunaMusta Oy, Joensuu Kannen preeglaus Erweko Oy, Oulu
KANNET ESILEHDET PAPERI	MultiArt Matt 250 g Plike 140g Red LumiSilk 150 g, Maxi Offset 140 g

TIETOJA OSAKKEENOMISTAJILLE

www.pkkoyj.com

TALOUDELLISET TIEDOTTEET

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj julkistaa taloudellisia tiedotteita vuonna 2019 seuraavasti:

- 1.3.2019 tilinpäätös vuodelta 2018
- 26.4.2019 liiketoimintakatsaus tammi-maaliskuulta 2019
- 23.8.2019 puolivuositiedot tammi-kesäkuulta 2019
- 25.10.2019 liiketoimintakatsaus tammi-syyskuulta 2019

VARSINAINEN YHTIÖKOKOUS

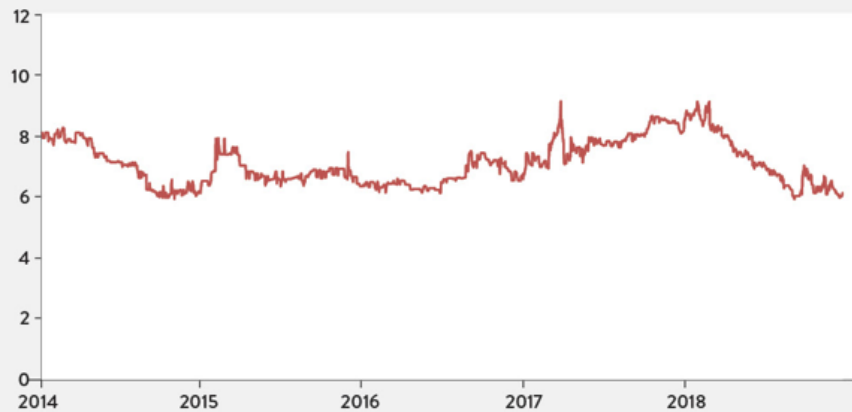
Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidetään perjantaina 29.3.2019 klo 10 alkaen yhtiön toimitalossa, Kosti Aaltosen tie 9, Joensuu.

OSAKEREKISTERI

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n osaketietoja ylläpitää Euroclear Finland Oy, puhelin 020 770 6000, info.finland@euroclear.eu.

Osakkeenomistajan tulee ilmoittaa muuttuneet osoitietonsa siihen pankkiin, pankkiiriliikkeeseen tai muuhun tilinhoitajayhteisöön, jossa hänellä on arvo-osuustili. Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n kautta omistajatietojen muutoksia ei voida päivittää. Pelkkä pankkitilin osoitetietoihin tehty muutos ei pankeissa aina välity arvo-osuustilille, joten muutos on erityisesti syytä pyytää tekemään arvo-osuustilin tietoihin.

POHJOIS-KARJALAN KIRJAPAINO OYJ:N OSAKKEEN KURSSIKEHITYS
Nasdaq Helsinki Oy:ssä 2014–2018

KONSERNIKAAVIO 1.1.2019

POHJOIS-KARJALAN KIRJAPAINO OYJ

LEHTITOIMIALA

Sanomalehti Karjalainen Oy
• Iskelmä Rex ja Radio City Joensuu
Keski-Karjalan Kustannus Oy
Lieksan Lehti Oy
Pogostan Sanomat Oy
Ylä-Karjala Oy
Pohjois-Karjalan Paikallislehdet Oy
Karelia Viestintä Oy

PAINOTOIMIALA

PunaMusta Oy
Forssan Kirjapaino Oy
Erweko Oy
Faktor Oy
Pohjois-Karjalan Ilmoitusvalmistus Oy
(sulautuu 31.3.2019 Faktor Oy:öön)

Pohjois-Karjalan Kirjapaino -konserni on osa Laakkonen Yhtiöitä.

OSAKKUUSYHTIÖT

Arena Partners Oy (8,11 % Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj)
Väli-Suomen Media Oy (25 % Sanomalehti Karjalainen Oy)

KONSERNIN ESITTELY

POHJOIS-KARJALAN KIRJAPAINO -KONSERNI vaikuttaa valtakunnallisesti viestinnän ja painotoimialan segmenteillä. Konsernin juuret ovat Pohjois-Karjalassa ja yhtiön päätoimipaikka sijaitsee Joensuussa.

Emoyhtiö vastaa konsernin johdosta ja strategisesta suunnittelusta sekä niiden kehittämisestä yhdessä tytäryhtiöidensä kanssa. Emoyhtiö tarjoaa tytäryhtiöilleen talous- ja henkilöstöpalvelut sekä tietohallinto- ja kiinteistöpalvelut.

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n osake on listattuna Nasdaq Helsinki Oy:ssä. Yhtiö kuuluu Kulutuspalvelutoimialaan, viestinnän toimialaluokkaan. Markkina-arvoluokassa se on pienten yhtiöiden listalla.

LEHTITOIMIALA

Viestintäkonsernin lehtitoimialaan kuuluvat Karjalaista kustantava Sanomalehti Karjalainen Oy, kuutta paikallislehteä kustantavat yhtiöt (Keski-Karjalan Kustannus Oy, Lieksan Lehti Oy, Pogostan Sanomat Oy, Ylä-Karjala Oy ja Pohjois-Karjalan Paikallislehdet Oy) sekä kaupunkilehti Karjalan Heiliä kustantava Karelia Viestintä Oy. Toimialaa täydentävät Iskelmä Rex - ja Radio City Joensuu -radiokanavat, jotka ovat osa Sanomalehti Karjalainen Oy:tä.

Vuonna 1874 perustettu Karjalainen on maan kolmanneksi vanhin suomenkielinen sanomalehti. Vuoden 2019 lokakuussa 145 vuotta täyttävänä Karjalainen on

paperisessa muodossaan 29 487 kappaleen levikillään, 77 000:lla painetun lehden ja digitaalisen näköislehden lukijallaan sekä digitaaliset lehtilaukset mukaan lukien 32 715 kappaleen kokonaislevikillään Suomen 10. suurin tilattava päivälehti.

Karjalaisen kokonaistavoittavuusluku eli lehden keskimääräisen numeron lukijamäärä lisättyinä keskimääräisen viikon aikana lehden eri digitaalisia versioita käyttäneiden nettomäärällä on 191 000 lukijaa (KMT 2018), tilattavista päivälehdistä 9. eniten.

PAINOTOIMIALA

Konsernin painotoimialaan kuuluvan PunaMusta Oy:n liiketoiminta koostuu aikakaus-, sanomalehti- ja digipainamisesta, suurkuvatulostamisesta sekä erilaisten mainospainotuotteiden painamisesta. Lisäksi toimialaan kuuluvat Forssan Kirjapaino Oy sekä Vantaalla ja Oulussa toimiva Erweko Oy, joka on merkittävä arkkioffset- ja digipaino. Helsingissä sijaitseva Faktor Oy on erikoistunut aikakaus- ja järjestölehtien taittamiseen ja kuvankäsittelyyn. Lisäksi toimialaa täydentää lehti-ilmoituksia, sivunvalmistusta, bannereita ja graafista suunnittelua tekevä Pohjois-Karjalan Ilmoitusvalmistus Oy.

Pohjois-Karjalan Kirjapaino -konserni on osa Laakkonen Yhtiöitä.

KONSERNIN ARVOT

**Rohkea,
kasvuhakuinen
edelläkävijä**

**Omaan
osaamiseensa
uskova**

**Vakaa,
vastuullinen
ja luotettava**

*Perin juurin pohjoiskarjalainen
— valtakunnallisesti vaikuttava.*

**Henkilöstöstään
huolehtiva**

KARJALAISEN LUKIJALUPAUS

Karjalainen edistää Pohjois-Karjalan ja koko Itä-Suomen henkistä ja taloudellista vireyttä. Karjalainen on sisällöltään moniarvoinen. Lehden mielipideosiot ovat avoimen keskustelun areena.

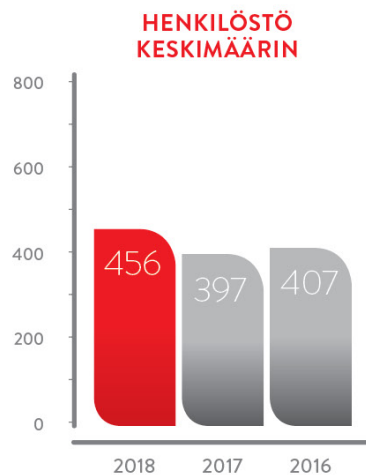
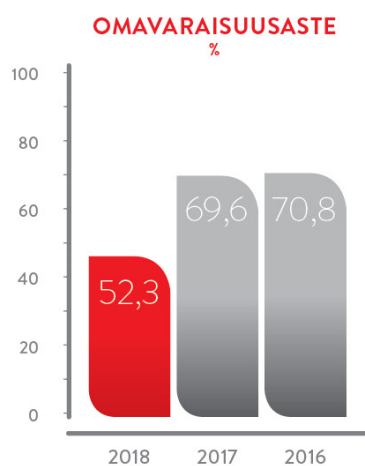
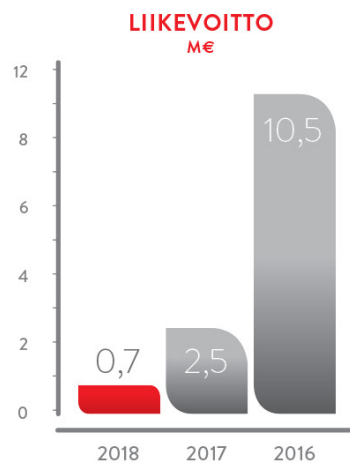
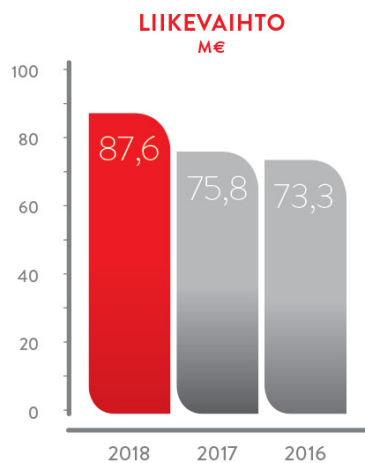
Karjalainen on puoluepoliittisesti sitoutumaton mutta ei puolueeton: Karjalainen on pohjoiskarjalaisten asialla. Lehti elää läheisesti maakunnan arjessa.

Tuemme demokraattista yhteiskuntaa, tasa-arvoa sekä Suomen tasapuolista kehittämistä. Annamme arvon isänmaallisuudelle sekä kansallisille ja karjalaisille perinteille.

Karjalainen luo lukijoilleen ja asiakkailleen menestymisen edellytyksiä tarjoamalla erityisesti tarpeellista arjen hyötytietoa. Karjalainen uutisoi nopeasti maakunnallisista asioista. Pohjoiskarjalaisten yhteisöllisyys on voimavara myös sähköisissä verkoissa.

Karjalainen toimii julkisen hallinnon ja päätöksenteon arvioijana ja kriitikkona. Uskomme sanan myönteiseen voimaan.

AVAINLUVUT 2018

POHJOIS-KARJALAN KIRJAPAINO OYJ

	2018 IFRS	2017 IFRS	2016 IFRS
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUKUJA			
Liikevaihto (M €)	87,6	75,8	73,3
Liikevaihdon muutos, %	15,6	3,5	-9,9
Liikevoitto (M €)	0,7	2,5	10,5
% liikevaihdesta	0,8	3,3	14,3
Voitto ennen veroja (M €)	2,4	5,2	12,8
% liikevaihdesta	2,8	6,8	17,5
Tilikauden voitto (M €)	1,9	4,2	12,2
% liikevaihdesta	2,2	5,6	16,6
Rahoitustuotot, netto (M€)	1,7	2,7	2,3
% liikevaihdesta	1,9	3,5	3,5
Sijoitetun pääoman tuotto-%	4,0	8,2	18,3
Oman pääoman tuotto-% (ROE)	3,7	7,8	24,7
TASEEN TUNNUSLUKUJA			
Omavaraisuusaste -%	52,3	69,6	70,8
Nettovelkaantumisaste-%	17,3	-8,0	-5,6
Korolliset nettovelat (M €)	23,6	7,4	7,9
Taseen loppusumma (M €)	96,0	77,4	79,0
OSAKEKOHTAISIA TUNNUSLUKUJA			
Osakekohtainen tulos (€)	0,15	0,34	0,99
Osinko/osake * (€)	0,25	0,4	0,5
Osakekohtainen oma pääoma (€)	3,94	4,19	4,36
Osinko tuloksesta %	164,3	118,5	50,7
Efektiiivinen osinkotuotto-%	4,0	4,9	7,5
Hinta/voitto-suhde (P/E-luku)	40,75	24,23	6,8
Osakkeen kaupank.kurssi €	6,20	8,18	6,71
Koko osakekannan markkina-arvo (M €)	77,6	102,4	84,0
Osakkeiden oik. määrä 31.12.	12 517 360	12 517 360	12 517 360
MUUT TUNNUSLUVUT			
Investoinnit (netto) (M €)	8,0	2,4	1,4
% liikevaihdesta	9,2	3,1	2,0
Henkilöstö keskimäärin	456	397	407

Valtakunnallisen LAAJENTUMISEN vuosi

VUONNA 2018 LEHTI- JA PAINOTOIMIALAA leimasi edellisten vuosien tapaan alan näkymien epävarmuus. Yleisen taloudellisen tilanteen elpyminen ei onnistunut vauhdittamaan mainosmarkkinoiden ja painotoimialan piristymistä. Painotoimialalla tuotteiden hidastuneella kysynnällä oli selvä vaikutus markkinoiden kehitykseen.

Vastauksena kehityksen hidastumiseen Pohjois-Karjalan Kirjapaino -konserni toteutti lyhyessä ajassa neljä yrityskauppaa, joilla se otti tukevamman otteen media- ja painoalan markkinoista. Konsernin lehtiliiketoimintaa vahvistettiin ostamalla elokuussa 2018 kaksi Pohjois-Karjalan alueella toimivaa radiokanavaa, Iskelmä Rex ja Radio City Joensuu.

Radiot maakunnan äänenä täydentävät lehtitoimialaan kuuluvan Sanomalehti Karjalaisen liiketoimintaa ja tuovat sen ilmoitusasiakkaille uuden sähköisen kanavan osaksi markkinointiviestintää. Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy:n mediat tavoittavat maakunnan ihmisiä kaupunki- ja paikallislehdissä, Sanomalehti Karjalaisessa ja nyt myös radiossa.

Painotoimialan puolella Pohjois-Karjalan Kirjapaino teki kolme yrityskauppaa. Elokuussa 2018 konserni hankki helsinkiläisen lehtien ja julkaisujen sivunvalmistukseen erikoistuneen Faktor Oy:n. Yrityskauppa toi jalansijan pääkaupunkiseudun markkinoille ja antoi lisää tukea konsernin painoliiketoiminnan kasvustrategiaan. Voimme palvella asiakkaitamme entistä kokoisvaltaisemmin lehtituotteen suunnittelusta valmiiseen painotuotteeseen. Hyvänä esimerkkinä tästä on asiakkaamme mediakonserni Alma Media, jonka asiakastarina on esillä tässä vuosikertomuksessa.

Syyskuussa 2018 konserni osti korkealuokkaisten digi- ja offsetpainotuotteiden valmistamiseen erikoistuneen Erweko Oy:n. Yrityskaupan avulla konsernin liiketoi-

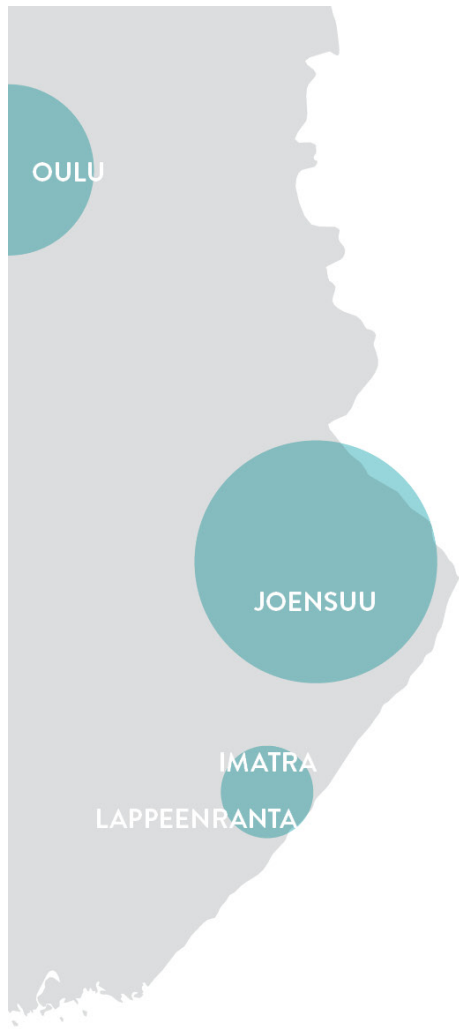
TURKU

TAMPERE

FORSSA

VANTAA
HELSINKI

minta laajeni merkittävästi ja kasvatti palvelutarjontaa erityisesti pienpainamisessa. Saman kuukauden aikana ostettiin myös perinteikäs painotalo Forssan Kirjapaino Oy, joka vahvisti Pohjois-Karjalan Kirjapainon asemaa aikakauslehtipainamisen markkinajohtajana. Forssan etuna on 48-sivuinen heatset-paino, joka monipuolistaa Pohjois-Karjalan Kirjapainon tuotantomahdollisuuksia lehti- ja mainospainamisessa.

Solmituilla yrityskaupoilla Pohjois-Karjalan Kirjapaino hankki lisää osaavaa henkilökuntaa ja laajensi palvelujaan ja asiakkuuksiaan niin pääkaupunkiseudulla kuin Itä- ja Pohjois-Suomessa.

Yrityskauppojen myötä konsernilla on lähes koko Suomen kattava myyntiverkosto ja tuotteiden saatavuus

laajenee yhä suuremmalle määrälle asiakkaita. Samalla konsernissa halutaan varmistaa, että asiakkaille pystytään tarjoamaan laadukkaat painotuotteet ja -palvelut kotimaasta käsin.

LIKEVAIHTO KASVOI 15,6%

Pohjois-Karjalan Kirjapaino -konsernin jatkuvien toimintojen liikevaihto nousi viime tilikaudella 15,6 prosenttia ollen 87,6 miljoonaa euroa. Yrityskaupat kasvattivat vertailukelpoista liikevaihtoa viime vuonna 9,6 miljoonaa euroa. Painotoimialan ulkoisen liikevaihdon osuus kokonaisuudesta oli 65,9 miljoonaa euroa (52,7 miljoonaa) ja lehtiliiketoiminnan osuus 21,7 miljoonaa euroa (23,1 miljoonaa).

Tilikauden liikevoitto konsernissa oli 0,7 miljoonaa euroa ollen 0,8 prosenttia liikevaihdosta. Viime vuoden vastaavan ajankohdan luvut olivat 2,5 miljoonaa euroa ja 3,3 prosenttia. Lehtitoimialan liikevoitto laski 1,6 miljoonaa euroon, kun edellisvuonna liikevoitto oli 2,5 miljoonaa euroa. Painotoimialan liikevoitto heikkeni ollen tappiollinen 0,7 miljoonaa euroa, kun se vuotta aiemmin voitollinen 0,3 miljoonaa euroa. Konsernin liiketoiminnan muut tuotot olivat 1,7 miljoonaa euroa (1,3 miljoonaa).

Konsernin bruttoinvestoinnit jatkuvien toimintojen osalta vuonna 2018 olivat 8,0 miljoonaa euroa eli 9,2 prosenttia liikevaihdosta.

Konsernin sijoitetun pääoman tuotto oli tilikaudella 4,0 prosenttia (8,2 prosenttia). Tilikauden osakekohtainen tulos oli 0,15 euroa (0,34 euroa).

MARKKINOIDEN TERVEHTYMISTÄ ODOTETAAN

Painotoimialalla merkittävimmät epävarmuustekijät liittyvät edelleen painotuotteiden kysyntään, niiden hintatasoon ja toimialan ylikapasiteettiin. Alalla on edelleen yhtiöitä, joiden heikko taloustilanne estää markkinoiden tervehtymisen ja pitkittää kysynnän sekä tarjonnan tasapainon löytymistä. Tuonnin lisääminen vaikeuttaa kilpailutilannetta kotimaassa.

Fokuksenamme on asiakkaamme ja heidän liiketoimintansa auttaminen kotimaisten tuotteiden ja palvelujen avulla.

Lehtitoimialalla mediamyynnin kehityksellä on merkittävä vaikutus tulokseen. Sanomalehtimainonnan määrä heijastelee yleistä talouskehitystä, valtakunnallisia mainostrendejä sekä lehden ilmestymisalueen taloudellista vireyttä. Lähiajan epävarmuustekijöitä ovat hitaan ja edelleen hidastuvan talouskasvun vaikutukset reaalityömarkkinoille sekä sen myötä sanomalehtien mainos- ja lehtimyyntituloihin. Merkittäviä tekijöitä ovat kuluttajien mediankäyttötottumusten muutokset sekä painettujen sanomalehtien jakelun laadun huonontuminen ja hintojen nousu.

Markkinoiden murroksessa Pohjois-Karjalan Kirjapaino-konserni keskittyy entistä vahvemmin kokonaisvaltaisemman tarjonnan, asiakaskokemuksen ja osaamisen vaalimiseen. Fokuksenamme on asiakkaamme ja heidän liiketoimintansa auttaminen kotimaisten tuotteiden ja palvelujen avulla.

VASTUULLISTA LIIKETOIMINTAA

Tänä vuonna julkaisimme ensimmäisen vastuullisuusraporttimme, joka kertoo jokapäiväisestä työstämme yhteisten asioiden hoidossa niin taloudellisen, sosiaalisen kuin ympäristövastuun näkökulmasta. Toimintatapaamme on ajatella tulevaisuutta ja ottaa vastuu nykyhetkestä. Huolehdimme vastuullisuudesta kokonaisuudessaan niin omassa toiminnassamme kuin asiakkaille tuottamissamme paino- ja lehtituotteissa.

Ostopäätöksillä on valtava vastuullisuusmerkitys kansantalouteen ja koko maan hyvinvointiin, siksi kotimaisuus on meille tärkeä arvotekijä. Konsernin kaikilla painotoimialan palveluilla on käytössään vuoden 2019 alusta alkaen Avainlippu-tunnus, josta tunnistaa kotimaassa valmistetun tuotteen. Kun palveluja ostetaan kotimaiselta toimijalta - ostetaan samalla työtä Suomeen.

Vuosi 2019 on konsernissamme merkivuosi, jolloin sekä Pohjois-Karjalan Kirjapaino että painotalo Puna-Musta täyttävät 120 vuotta, Sanomalehti Karjalainen 145 vuotta, Lieksan Lehti 65 vuotta ja Ylä-Karjala -lehti 90 vuotta. Merkivuodet ovat osoitus pitkäjänteisestä työstä läpi vuosikymmenten maailman muutosten keskellä.

Haluan kiittää kaikkia konsernin työntekijöitä hyvin tehdystä työstä. Kiitokset myös asiakkaillemme, osakkeenomistajillemme ja yhteistyökumppaneillemme. Tästä on hyvä jatkaa yhdessä kohti tulevaa.

Raimo Puustinen
toimitusjohtaja
Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj

Kasvupohjaa tulevaan

KONSERNIN PAINOTOIMIALA muuttui merkittävästi vuoden 2018 aikana. Vuoden aikana rakennettiin pohjaa, jolle tulevien vuosien painotuotanto voi laajentua ja kasvaa. Uudistusten ja laajenemisen myötä voimme tarjota asiakkaillemme entistä kokonaisvaltaisempaa painoalan osaamista heidän oman liiketoimintansa tukemiseen.

Alkuvuoden 2018 aikana Joensuuhun asennettiin Suomen ensimmäinen B2-formaatin HP Indigo- digitaalinen offsetkone ja siinä yhteydessä Nurmeksen tuotantolaitoksen työt keskitettiin Joensuun toimipisteeseen. Investoinnin myötä pystymme erittäin korkeaan painolaatuun ja ennen kaikkea entistä nopeampiin toimitusaikoihin ja personoituun tuotantoon.

Panostukset pienpainamiseen jatkuivat syksyllä, kun konserni hankki Erweko Oy:n koko osakekannan. Erweko Oy:llä on arkki- ja digituotantoa Oulussa ja lisäksi digituotantoa Helsingissä. Erwekon liikevaihto vuonna 2018 oli noin 9 miljoonaa euroa ja henkilöstön määrä 70 henkilöä. Samoihin aikoihin vahvistettiin painotoimialan lehtituotantoa hankkimalla konserniin Forssan Kirjapaino Oy:n koko osakekanta ja myös Faktor Oy:n osakekanta. Forssan Kirjapaino Oy on erittäin arvostettu ja perinteikäs heatset- ja arkkipaino, joka on erikoistunut järjestö- ja aikakauslehtien valmistamiseen Forssassa. Forssan Kirjapainon liikevaihto vuonna 2018 oli 19,6 miljoonaa euroa ja henkilöstön määrä tilikauden aikana keskimäärin 105. Faktor Oy on Helsingissä toimiva sivunvalmistus- ja aineistohallintayksikkö,

joka tarjoaa nimenomaan lehtiasiakkaille kyseisiä palveluja. Palvelua voidaan tarjota ja toiminta voi sijaita myös asiakkaan omilla tiloilla. Faktor Oy:n liikevaihto viime vuonna oli 1,1 miljoonaa euroa ja henkilökunnan määrä keskimäärin 15 henkilöä. Vuoden alusta Faktor Oy ja myös Pohjois-Karjalan Ilmoitusvalmistus Oy kuuluvat konsernin painotoimialaan. Yrityskauppojen jälkeen painotoimialallamme käytiin yt-neuvottelut, joissa päällekkäisiä rakenteita purettiin ja kartoitettiin parhaat toimintamallit samalla kun toimintoja tehostettiin. Suomen Yliopistopaino Oy fuusioitiin PunaMusta Oy:n marraskuun alusta toimintojen selkeyttämiseksi.

Painotoimialan liikevaihto vuonna 2018 oli 71 miljoonaa euroa, kun se vuotta aiemmin oli 57,7 miljoonaa euroa. Tästä PunaMusta Oy:n osuus vuonna 2018 oli 57,6 miljoonaa euroa ja edellisvuonna 53,5 miljoonaa euroa. Erityisesti kasvoi heatset-tuotanto mainospainotuotteiden lisämyynnistä johtuen. Painotoimialan tulos vuonna 2018 oli negatiivinen 0,7 miljoonaa euroa, kun se vuotta aiemmin oli 0,3 miljoonaa euroa voitollinen. Hintataso oli erittäin alhainen ja lisäksi vuoden vaihteessa teimme alaskirjauksia yrityskauppoihin liittyen. Painotoimialan henkilömäärä vuoden lopussa oli 462 henkilöä.

TUOTE- JA PALVELUTARJONTA LAAJENEE

Yrityskaupat vahvistavat entisestään mahdollisuuksiamme tarjota asiakkaillemme kokonaisratkaisuja ja maantieteellisesti palvelumme kattavat suurimman

osan Suomesta; Oulusta Helsinkiin ja Joensuusta Turkuun. Perinteisten sanomalehti- ja heatset-tuotannon rinnalle on muodostunut merkittävä arkki-digituotanto, suurkuvatuotosto ja nyt myös entistä kattavammat sivunvalmistuksen, aineistonhallinnan ja sähköisten vaihtoehtojen palvelut.

Haluamme helpottaa asiakkaidemme työtä olemalla luotettava ja laaja-alainen kumppani. Pystymme jatkossa palvelemaan asiakkaitamme entistä paikallisemmin ja kapasiteettimme mahdollistaa isotkin toimitukset nopeasti. Heatset- ja arkkituotannossa olemme markkinajohtaja Suomessa, mutta viimeiset investoinnit ja yrityskaupat tukevat tekemistämme vahvasti myös pienemmässä tuotannossa ja palvelupuolella.

KONSOLIDOITUMISEN VUOSI

Alan tilanne on jatkunut vaikeana vuosia johtuen digitalisaatiosta ja yleisestä volyymien laskusta. Laskevat volyymit kiristävät kilpailua entisestään ja hintataso on ollut laskeva. Kehitys johtaa väistämättä alan konsolidoitumiseen, jonka kehityksessä myös konsernimme on ollut vahvasti mukana.

Kapasiteettia on alallamme tarve edelleen sopeuttaa, sillä paperinvalmistajien tilastojen mukaan heidän toimituksensa olivat viime vuonna Suomessa edelleen laskussa. Tilattavia aikakauslehtiä kierrätetään edelleen Norjan kautta ja myös valmistetaan ulkomailla verosuunnittelun merkeissä. Tästä on erittäin suurta vahinkoa maamme graafiselle teollisuudelle. Kuluneen vuoden aikana myös asiakkaidemme jakelukustannukset ovat nousseet, samoin kuin paperihinnat.

YMPÄRISTÖJOHTAMINEN JA KEHITYS TÄRKEISSÄ ROOLEISSA

Vuoden 2018 aikana konsernissa panostettiin erityisesti ympäristöjohtamiseen ja sen painopistealueiden kehittämiseen. Ympäristötyömme painopisteinä ovat mm. jätteen vähentäminen, energiatehokkuus ja paperin hankintaan liittyvät ympäristöasiat. Ympäristöasioiden järjestelmällinen johtaminen ja ympäristösuorituskyvyn parantamiseen on sitoutunut koko konserni ylintä johtoa myöten.

Konserniyhtiöillämme on useita ympäristömerkkien käyttöoikeuksia ja sertifiointeja. PunaMusta Oy sertifioitui viime vuonna ClimateCalc-hiilijalanjäljen elinkaariarviointiin, jossa laskemme painotuotannon hiili-

jalanjäljen. ClimateCalc on keskeinen hiilijalanjälkimittari, jonka avulla voimme löytää toimintamme kehityskohteet. Hiililaskelma auttaa myös arvioimaan, kuinka hyvin tavoitteet on saavutettu, sekä dokumentoimaan yrityksen kehitystä. Tavoitteenamme on vähentää PunaMustan hiilijalanjälkeä 20 prosenttia vuoteen 2025 mennessä.

Yrityskauppojen myötä painoliiketoiminnassa viime vuoden lopulla keskityimme järjestelmien integroimiseen ja karsimiseen, jotta uudet yhtiöt olisivat osana konsernikokonaisuutta mahdollisimman nopeasti. Koko painoliiketoiminnan segmentillä automaation ja toiminnanohjauksen kehittäminen ovat tänäkin vuonna keskeisessä roolissa.

TULEVAT ASKELEET

Alkaneena vuonna keskitymme yhteiseen tekemiseen ja synergiahyötyjen saavuttamiseen. Haluamme tarjota asiakkaillemme kattavat mahdollisuudet yhteistyön laajentamiseen. Kehitämme toiminnanohjausjärjestelmäämme helpottamaan pienempien tilauksien hallintaa niin omassa toiminnassamme kuin myös asiakasrajapinnassa esimerkiksi verkkokaupan kautta.

Alan volyymit tulevat varmasti edelleen pieneneväksi, mikä edellyttää jatkuvasti tehokkaampia toimintatapoja. Samalla seuraamme aktiivisesti toimialan kehittymistä. Tehdyillä toimenpiteillä tähdätään toiminnan järkevöittämiseen ja parempaan kannattavuuteen alkaneena vuonna. Tavoittemme on olla alan paras kumppani asiakkaillemme.

Jari Avellan
toimialajohtaja, toimitusjohtaja
PunaMusta Oy

Tavoittemme on olla alan paras kumppani asiakkaillemme.

Vastuullisuus YHDISTÄÄ Alma Mediaa ja PunaMustaa

Mediakonserni Alma Media ja PunaMusta ovat tehneet pitkäjänteistä yhteistyötä jo yli 13 vuoden ajan. PunaMustan painotuotannosta lähtee eteenpäin useita Alman huippujulkaisuja joka viikko. Näitä ovat muun muassa Talouselämä, Arvopaperi, Kauppalehti Optio ja IT-alan julkaisut. Lisäksi PunaMustan painoliiketoimintaan kuuluvan media-alan ammattilaisen, Faktorin graafikot auttavat sivunvalmistuksessa ja kuvankäsittelyssä Alma Talentin tarpeiden mukaan. Yhtiöitä yhdistää kumppanuuden lisäksi myös yritys vastuun eteen tehtävä sitoutunut työ hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi.

ALMA MEDIA on palveluliiketoimintaan ja journalistisiin sisältöihin keskittyvä mediakonserni, joka on tunnettu suomalaisista mediabrändeistään kuten Talouselämästä ja Kauppalehdestä. Konsernissa työskentelee lähes 2000 media-alan ammattilaista, joista kolmannes toimii yhtiön kansainvälisissä liiketoiminnoissa Suomen ulkopuolella.

Mediakonserni Alma Media on asettanut maailman kolmantena media-alan yhtiönä Science Based Targets -aloitteen hyväksymät, tieteeseen perustuvat tavoitteet hiilidioksidipäästöjensä vähentämiseksi. Alma Median SBT-tavoitteena on vähentää toiminnastaan suoraan koituvia hiilidioksidipäästöjä 21 prosenttia vuoteen 2025 mennessä ja alihankintaketjunsä aiheuttamia epäsuoria hiilidioksidipäästöjä kymmenen prosenttia vuoteen 2023 mennessä. Alma Median hankintajohtajan **Risto Jauhiaisen** mukaan ympäristötavoitteiden johtamisella luodaan selvää etua niin ympäröivälle yhteiskunnalle kuin liiketoiminnalle.

- Selkeät ympäristötavoitteet auttavat meitä kehittämään omaa toimintaamme ja luomaan tehokkuutta ympärillemme, oli sitten kysymys logistiikasta, painotoinnasta, toimitiloista kuin jätteiden käsittelystä. Painetun printin puolella olemme onnistuneet vahvistamaan kierrätysajattelua, vähentämään ympäristöpäästöjä ja samalla myös kustannuksia. Kannamme näillä toimilla osaltamme vastuuta ilmastonmuutoksen torjumisesta, Risto Jauhiainen toteaa.

KUMPPANIT MUKANA KUORMITUKSEN VÄHENTÄMISESSÄ

Alma Media on ottanut laajan kumppaniverkostonsa mukaan vastuullisuustyöhön. Yhtiö on neuvotellut verkostonsa kanssa omista tavoitteistaan ja kannustanut kumppaneitaan kiinnittämään huomiota hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen. Jauhiaisen mukaan haaste on otettu vastaan myönteisessä mielessä ja kumppaniverkosto on mukana ilmastotalkoissa omalla osuudella.

laan: kumppanit seuraavat ja raportoivat omista ympäristötavoitteistaan osana toimitusketjua. Ympäristöpainotuksella onkin yhä enemmän vaikutusta kumppanivalintoihin, sillä myös kuluttajat tekevät tänä päivänä valintojaan vastuulliseen toimintaan perustuen.

PunaMustalla on käytössään ympäristöasioiden hoidossa ISO 14001 -ympäristöjohtamisjärjestelmä, joka on sertifioitu lähes koko Pohjois-Karjalan Kirjapaino -konsernissa. PunaMusta sertifioitui viime vuonna myös kansainväliseen ClimateCalc-hiilijalanjäljen elinkaariarviointiin, jolla mitataan painotuotteen elinkaaren aikana syntyvien kasvihuonekaasujen kokonaismäärää. PunaMusta onkin sitoutunut vähentämään omaa hiilijalanjälkeään 20 prosenttia vuoteen 2025 mennessä.

- PunaMustalla on toimittu esimerkillisesti ja ketterästi painotuotteiden ympäristövaikutusten mittaamisessa ja omien kehitystavoitteiden määrittelemisessä hiilidioksidipäästöjen osalta. Systemaattista ja sertifikaattien mukaista ympäristöjohtamista, Risto Jauhiainen painottaa.

JOUSTAVUUS KIITETTÄVÄÄ TASOA

Pitkä yhteistyö Alman ja PunaMustan välillä on hionut kumppanuutta myös arjen tekemisessä niin aikakauslehtien painotuotannossa kuin myös sivunvalmistuksessa, jossa faktorilaiset työskentelevät osana Alman lehtituotannon tiimiä. Jauhiaisen mukaan tiivis keskusteluuyhteys onkin yksi tehokkaan toiminnan avaintekijöistä yhtiöiden välillä.

- Olen hyvin tyytyväinen PunaMustan ja faktorilaisten nopeaan reagointikykyyn ja vuorovaikutukseen hektisessä mediamaailmassa, jossa ympäristö muuttuu koko ajan. Haasteellisissa tilanteissa loppuasiakkaan tarpeet hoidetaan aina ensin kuntoon, mikä on meille hyvin tärkeää. Joustavuus on tässä yhteistyössä kiitettävää tasoa ja prioriteetit kohdallaan, Risto Jauhiainen tiivistää yhteistyön edut.

Olen hyvin tyytyväinen PunaMustan ja faktorilaisten nopeaan reagointikykyyn ja vuorovaikutukseen hektisessä mediamaailmassa, jossa ympäristö muuttuu koko ajan.

*Risto Jauhiainen
Alma Media*

Murros on yhä enemmän mahdollisuus

VUOSI 2018 MERKITSI LEHTITOIMIALALLA

selvää kiihdytystä erkaantua perinteisestä printti edellä -tekemisestä sekä keskittyä entistä painok-

kaammin digitaalisten tuotteiden kehittämiseen.

Tähän johdattivat painetun median vaikeat näkymät mutta myös rohkaisivat ne onnistuneeksi osoittautuneet ratkaisut, joita viime vuosina aluksi muissa Pohjoismaissa ja nyt myös Suomessa on tehty. Alan digitaalinen murros ei ole enää pelkästään uhka, vaan se tarjoaa yhä enemmän myös uusia, lupaavia mahdollisuuksia.

Kuluttajien maksuhalukkuus journalistisesta laatusisällöstä digitaalisilla alustoilla on viime vuosina selvästi lisääntynyt. Suomen kaltaisessa perinteisessä sanomalehtien lukemista suosivassa maassa Norjassa osa sanomalehdistä on jo kyennyt kääntämään painetun lehden levikinlaskusta johtuvan lehtimyynnitulojensa laskun uuteen kasvuun, ja Suomessakin tämä muutos on käynnistynyt ja osa tilattavista sanomalehdistä on ylittänyt kokonaislevikissään kasvulukuihin.

Kansallisen Mediatutkimuksen (KMT 2018, 1.3.2019) mukaan sanoma- ja aikakauslehtien sisältö kiinnostaa ja 91 prosenttia suomalaisista lukee niitä viikoittain jollakin välineellä. Painettuna lehtiä lukee viikoittain 75 prosenttia ja digitaalisena 65 prosenttia vastanneista: matkapuhelimella 50 prosenttia, tietokoneella 43 prosenttia ja tabletilla 22 prosenttia. Digitaalisen lukemisen tavoista digitaalisen näköislehden kasvu jatkuu, ja

vuonna 2018 Kärkimedialehtien näköislehtien nettolukijamäärä kasvoi edellisvuodesta 12 prosenttia.

DIGITAALISIA KEHITYSHANKKEITA

Karjalaisessa ryhdyttiin vuonna 2018 muuttamaan voimakkaasti toimituksen työskentelytapoja niin, että entistä useampi tekee sisältöjä digi edellä ja erkaantuu työssään painetun lehden aikataulusta. Tämän myötä tilaajasisältöjä kyetään tarjoamaan digitaalisilla alustoilla entistä aikaisemmin sekä tasaisemmin päivän aikana, kun aiempi painettu lehti -edellä tekeminen on tarkoittanut juttujen viimeistelyn ja valmistumisen ruuhkautumista työvuorojen päättymisajankohtiin ja painotetusti iltavuoroihin.

Syksyllä 2018 Karjalaisessa aloitettiin useita digitaalisia hankkeita, joilla parannetaan lukukokemusta, lisätään digitaalisten tuotteiden tarjontaa sekä kohennetaan digitaalisten analytiikkaa ja toimintaa vastaamaan entistä paremmin niin sisällön kehittämisen kuin tilaus- ja mediamyynninkin tarpeita.

Joulukuussa 2018 Karjalaisen verkkosivulla otettiin käyttöön tekstiviestipohjainen mikromaksusovellus tilaajasisällön myymiseksi myös ei-tilaajille, tässä muodossa ensimmäisenä Suomessa. Kesällä 2018 aloitetun projektin tuloksena Karjalaisen sovellus ja näköislehti uudistuivat vuoden 2019 alkupuolella. Karjalaisen lehtiarkiston digitointiprojekti käynnistettiin marraskuussa 2018 ja se päättyi kesällä 2019, minkä myötä tätä kult-

tuurihistoriallisestikin arvokasta arkistoa vuodesta 1874 alkaen voidaan hyödyntää paitsi toimituksellisesti myös kaupallisesti. Vuonna 2018 Karjalaisessa päätettiin investoida myös markkinointiautomaatiikkaan, jolla parannetaan erityisesti kontaktointia potentiaalisiin tilaaja-asiakkaisiin.

Elokuussa 2018 Karjalainen laajensi paikallisradiotoimintaan ostamalla joensuulaisen Oy Najaros Ab:n radioliiketoiminnot. Iskelmä Rexin ja Radio City Joensuun radiotoiminnan siirtyminen Karjalaiselle tukee mediatalon monikanavaisuutta niin sisällön tarjoamisessa kuin mediamyynnissäkin. Tässä yhteydessä Karjalainen haki ja myös sai Viestintävirastolta kaksi paikallisradiotoimilupaa myös seuraavalle, vuoden 2020 alussa alkavalle 10-vuotiselle toimilupakaudelle.

Erityisesti Ruotsissa mutta aivan viime vuosina myös Suomessa mediatalot ovat laajentaneet toimintaansa tapahtumajärjestämiseen, ja syyskuussa 2018 myös Karjalainen pilotoi tapahtumajärjestäjänä järjestäen Heart-Brain Oy:n kanssa Joensuun Arenassa yleisölle maksullisen viihdekonsertin.

Kuluttajien lukutottumusten muutoksen vuoksi on myös konsernin paikallislehtien digituotteita kehitetty ja parannettu, myös vuonna 2018. Lehtien journalistisella ja mainossisällöllä erityisesti mobiilikäyttäjät tavoitettava, konsernin kaupunkilehden Karjalan Heilin jo hyödynnyttä. Tässä.fi-sovellus otettiin loppuvuonna 2018 käyttöön ensin Outokummun Seudussa ja ulotettiin vuodenvaihteessa myös muihin konsernin paikallislehtiin. Myös Karjalaisen ensin käyttöönsä ottamat digitaaliset sovellukset ja palvelut modifioidaan käyttökelpoisin osin konsernin paikallislehtiin.

MEDIAMAINONTA LEHDISSÄ JATKOI LASKUAAN

Kantar TNS Oy:n mukaan mediamainonnan määrä Suomessa kääntyi 2,3 prosentin kasvuun vuonna 2018 mutta tämä kasvu kanavoitui verkkomainontaan ja senkin osalta painokkaasti sosiaaliseen mediaan ja haku-sanamainontaan. Sanoma- ja kaupunkilehdissä mediamainonta väheni vuonna 2018 edellisvuodesta yhteensä 6,8 prosenttia. Painetuissa sanomalehdissä tämä pudotus oli 11,1 prosenttia ja painetuissa kaupunkilehdissä 7,3 prosenttia.

Tästä huolimatta sanomalehti on edelleen selvästi suurin mainosmedia Suomessa. Sanomalehtien osuus

on 33 prosenttia koko mediamainonnan määrästä, kun lasketaan yhteen sekä painetun että digitaalisen mediamainonnan osuudet sanomalehtiin kohdennetusta mediamainonnasta.

Konsernin lehtitoimialan ulkoinen liikevaihto mediamyynnin osalta putosi viime vuonna 10,5 miljoonaan euroon (11,7). Konsernin tilattavissa paikallislehdissä mediamyynnin vähennys edellisvuodesta jäi 5,3 prosenttiin, mutta Karjalaisessa pudotus oli huomattavan suuri, 12,4 prosenttia. Konsernin paikallislehdistä Parikkalan-Rautjärven Sanomat uuden sijaan vastavirtaan ja onnistui kasvattamaan liikevaihtoaan sekä parantamaan konsernin kaikkia lehtitoimialan yksiköistä parhaiten tulokuntoaan.

Maalis-huhtikuussa 2018 käytiin koko Sanomalehti Karjalainen Oy:n henkilöstöä koskevat yhteistoimintaneuvottelut, joiden tuloksena päätettiin sopeuttaa yhtiön toimintoja ja kuluja vastaamaan mediamarkkinoilla vallitsevaa kysyntää. Karjalaisen asiakaspalvelu keskitettiin Joensuun Naljakan toimitaloon, henkilöstön määrää vähennettiin neljällä henkilötyövuodella, ja koko Karjalaisen henkilöstö lomautettiin vuonna 2018 keskimäärin 6 päiväksi sekä lomautetaan vuonna 2019 keskimäärin 12 päiväksi.

Mainosmarkkinoiden murros on moninainen. Digitaaliset mainosalustat ja -muodot ovat lisääntyneet ja edelleenkin lisääntyvät voimakkaasti, ja 2018 aikana kansainväliset jätit Google ja Facebook kahmaisivat itselleen jo yli puolet Suomen digimainosmarkkinoista. Samalla sanomalehtienkin digitaalisille mainostajilleen pääosin tarjoaman digitaalisen mainonnan muodon eli display-mainonnan tarjonta on lisääntynyt voimakkaasti ja sen hinta rapautunut. Tähän murrokseen sisältyy myös se, että keskitetyt kaupparyhmittyy-

**Kuluttajien
maksuhalukkuus
digitaalisilla alus-
toilla on selvästi
lisääntynyt.**

mät luovat omia julkaisujaan, sekä painettuja että digitaalisia, ja keskittävät mainontaansa niihin.

Perinteisessä suoramainonnassa Posti Oy:n Postinen-julkaisu on hinnoittelullaan muuttanut kilpailuasetelmaa epäedulliseksi tilattavien sanomalehtien mediamyynnin kannalta, etenkin kun Posti Oy on samalla korottanut merkittävästi tilattavien sanomalehtien jakelun hintaa.

JAKELUKUSTANNUKSISTA KRIITTINEN TEKIJÄ

Jakelukustannuksista on muodostunut keskeisen kriittinen tekijä lehtitoimialalla. Jakelukustannus on jo painokustannuksia selvästi suurempi kuluerä ja lähestyy suuruusluokaltaan jo henkilöstökustannusten mittaluokkaa. Jollei Suomessa saada aikaiseksi kaikkien jakelujen yhdistämisen kaltaisia merkittäviä muutoksia sekä muiden Pohjoismaiden tapaan valtion tukea painettujen lehtien jakeluun, tilattavat sanomalehdet Suomessa ovat pakotettuja vähentämään painetussa muodossaan viikoittaisia ilmestymispäiviään.

Digitalisoituminen ja lukutottumusten muutos näkyvät myös sanomalehtien levikkikehityksessä. Karjalaisen painetun lehden tarkastettu levikki vuonna 2018 oli 29 487 kappaletta eli viisi prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna. Karjalaisen kokonaislevikin lasku sen sijaan loiventui lähes puoleen, 2,7 prosenttiin, edellisvuodesta. Karjalaisen 32 715 kappaleen kokonaislevikistä oli levikkikelpoisia yhdistelmätilauksia 30 638 kappaletta (94 prosenttia) ja pelkän digilehden levikkiä 1 966 kappaletta. Pelkän digilehden levikki kasvoi edellisvuodesta 733 kappaleella eli noin 59 prosentilla. Painetun lehden koteihinsa tilanneista yhdistelmätilausten tilaajista noin 40 prosenttia on ottanut myös digitunnukset käyttöönsä, ja tätä lisäarvoa tähdennetään aktiivisesti kaikille tilaajille.

Karjalaisen kokonaistavoittavuusluku eli lehden keskimääräisen numeron lukijamäärä lisättynä keskimääräisen viikon aikana lehden eri digitaalisia versioita käyttäneiden nettomäärällä on 191 000 lukijaa (KMT 2018), tilattavista päivälehdistä 9. eniten. Konsernin lehtien tilausmyynti laski vuonna 2018 hieman edellisen vuoden tasosta ollen 11,2 miljoonaa euroa (11,4).

Pasi Koivumaa
toimialajohtaja, toimitusjohtaja /
vastaava päätoimittaja
Sanomalehti Karjalainen Oy

Sanomalehti on edelleen selvästi suurin mainosmedia Suomessa. Sanomalehtien osuus on 33 prosenttia koko mediamainonnan määrästä.

VAHVAA
OSAAMISTA

Palkintoja ja tasavuosia lehtiliiketoiminnassa

SYYSKUUSSA 2018 KARJALAINEN PALKITTIIN pronssimitalilla kansainvälisessä Society for News Design Scandinavian SNDS-ulkoasukilpailussa. Samassa kilpailussa Karjalaisen ja sen yhteistyölehtien yhteinen viikonvaihdeseivusto Sunnuntaisuomalainen sai historiansa suurimman määrän mitaleja: kolmea hopea- ja neljä pronssimitalia. Palkintojen määrällä mitattuna Sunnuntaisuomalainen oli kilpailun painettujen lehtien sarjan menestynein suomalaisjulkaisu jaetulla sijalla Helsingin Sanomien kanssa.

Joulukuussa 2018 Sanomalehti Karjalaisen visuaalinen toimitus menestyi jälleen kansainvälisessä European Newspaper Award -sivudesign-kisassa saaden siinä kolme ulkoasupalkintoa. Vastaavasti Sunnuntaisuomalainen oli tässä kilpailussa kuudella palkinnollaan jo toista vuotta peräkkäin palkituin suomalaisjulkaisu.

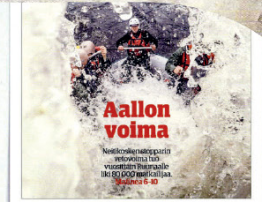
Sunnuntaisuomalaisen graafikko **Annina Louhivuori** palkittiin lokakuussa 2018 Suomen Kuvalehden journalistipalkinnon tunnustuspalkinnolla.

Karjalaisen ja sen yhteistyölehtien uutistoimitus Uutissuomalainen oli vuonna 2018 Suomen viidenneksi

eniten uutisvoittoja eli skuppeja tehnyt toimitus. Journalisti-lehti julkaisi tämän vuosittaisen vertailunsa vuodelta 2018 tammikuussa 2019, ja siinä mitataan Suomen Tietotoimitusten STT:n siteeraamien uutisten määrää.

Marraskuussa 2018 Karjalan Heilin toimitaja **Anna Tenhu** palkittiin kolmannella sijalla Sanomalehtien Liiton kaupunkilehtien juttukilpailun toisessa sarjassa, jossa arvioitiin pelkkää tekstisisältöä.

Konsernin tilattavista paikallislehdistä vuosi 2018 oli Parikkalan-Rautjärven Sanomille 110-vuotisjuhlavuosi. Parikkalan Sanomien nimellä vuonna 1908 perustettu lehti on Suomen toiseksi vanhin yhtäjaksoisesti ilmestynyt paikallislehti. Vastaavasti Outokummun Seutu juhli päättyneenä vuonna 50-vuotista yhtäjaksoista ilmestymistään.

BRONZE AWARD

Feature

Karjalainen Oy

FINLAND

Jarno Artika, Henna Turunen

A photograph of a man and a woman in a radio studio. The man, on the left, is wearing a dark suit jacket over a light-colored shirt. The woman, on the right, is wearing glasses and a black top with a colorful floral pattern. They are both looking at a black headset with a microphone that the woman is holding. In the background, there are shelves filled with CD or DVD cases and a whiteboard with a red logo. The overall scene suggests a professional setting related to radio broadcasting.

Radio pitää pintansa – radiovastaanotin muuttaa muotoaan

RADIO ON PITÄNYT PINTANSA. Se on pitänyt pintansa yleisösuhteessa sekä mainoseuroissa. Radiotoimiala on kasvattanut myyntiään viimeiset vuodet.

Radion sisällöt löytävät myös yhä useamman suomalaisen verkon välityksellä podcastina.

Ei siis ihme, että Karjalaisella käytiin tosimelellä keskusteluihin paikallisradioiden liiketoiminnan ostamisesta touko-kesäkuun vaihteessa 2018, kun tällainen eteen tuli.

Tälle keskustelulle antoi pontta edelleen se, että vuoden 2020–2029 radiotoimiluvat olisi haettava heinäkuun loppuun 2018 mennessä.

Jos liiketoimintakauppa onnistuisi ja uudet luvat myönnettäisiin Karjalaiselle, radiotoiminnan pohja olisi turvattu yli 11 vuotta ja siihen kannattaisi investoida.

Radion sisältötuotannossa näimme heti synergiaetuja Karjalaiseen. Esimerkiksi Karjalaisen verkkodeski on miehitettyä aamukuudesta puolille öin, jona aikana uutisia syntyy tasaisena virtana. Nämä uutiset olisi hyödynnettävissä myös radion sähköuutisissa. Karjalaisen toimittajat liikkuvat kentällä ympäri maakuntaa, ja näiltä keikoilta on myös saatavissa audiomateriaalia. Lehden kolumneista voisi tehdä radioversiot.

Ja niin edelleen – aika nopeasti löytyi useita järkeviä yhtymäkohtia nykyiseen Karjalaisen tekemiseen.

Myynnissä puolestaan radio toisi uuden, täydentävän tuotteen myyjien salkkuun, eikä radiolle tarvita erillistä myyntiorganisaatiota.

Radio Rexin ja City Joensuun kuuntelijaluvut olivat kelpo tasolla. Karjalaisen toimituksesta löytyi myös sopiva tila tulevalle radiostudiolle.

Olikin siis aika tehdä tämä liiketoimintakauppa ja laittaa uudet radiotoimiluvat hakuun.

Kauppa toteutui lopullisesti elokuun lopulla ja liiketoiminta siirtyi Karjalaiselle 1.9.2018 alkaen. Uudet toimiluvat varmistuivat 15. marraskuuta. Studio valmistui joulukuussa Noljaakaan toimituksen uutisdeskin viereen, ja lähetykset siirtyivät sinne joulun alla.

Radiotoiminnalla haetaan uutta virtaa toimituksen tekemiseen, mutta sillä haetaan myös uusia euroja ja täydennetään asiakkaan markkinointikanavien palettia.

Paikallista ohjelma-aikaa lisätään asteittain siten, että maaliskuussa Karjalaisen sähköuutiset tulevat tasatunnein aamuseitsemästä iltapäivän viiteen, keskipäivän ohjelmablokki laajenee kaksituntiseksi ja viikonloppuihin tulee uutta ohjelmaa sunnuntaille.

Radio Cityllä on määrä tehdä kaupallisia suorita tapahumaradioita. Pään avaus on maaliskuussa Itärallin tiimoilta.

Kummankin kanavan osalta jatkamme ohjelmayhteistyötä Suomen suurimman radiotoimijan Bauer Mediodien kanssa. Cityssä sisältö tulee pääsääntöisesti Bauerilta. Iskelmä Rexissä arkipäivisin Bauerin sisältö on edelleen vallalla, mutta viikonlopun ohjelmiston pääpaino on paikallisella tuotannolla.

Podcast-maailma taas sopii Karjalaisen digitaaliseen strategiaan, jossa etsitään uutta ja laajenevaa liiketoimintaa digitaalisilta alustoilta. Podcastit ovat yksi uusi mahdollisuus tällä saralla.

Radio Rex maakunnallisen peittonsa ansiosta on lisäksi luonteva toimija maakuntalehden rinnalla.

Vuosi 2019 onkin radiotekemisen sisäänajovuosi. Sisällöt laajenevat ja kehittyvät, kuten myös myynti. Jatkuvasti opitaan myös uutta näistä monelle Karjalaisen tekijälle uusista välineistä.

Tavoitteena on – ei enempää eikä vähempää – olla johtava kaupallinen radiotoimija maakunnassa tulevina vuosina. Sen eteen pitää pinnistellä, vähän välillä erehtyäkin. Mutta maali säilyy kirkkaana mielessämme.

Podcast-
maailma sopii
Karjalaisen
digitaaliseen
strategiaan.

ARVOT OHJAAVAT HENKILÖSTÖJOHTAMISTA

POHJOIS-KARJALAN KIRJAPAINO -konsernin henkilöstöjohtamisessa yhdistämme konserniyhtiöiden ja henkilöstön yhteiset tavoitteet, sekä varmistamme tuloksellisen työskentelyn tavoitteiden toteuttamiseksi arvomaailmamme pohjalta.

Arvonamme on olla rohkea ja kasvuhakuinen edelläkävijä, joka uskoo omaan osaamiseensa, huolehtii henkilöstöstään, on vakaa, luotettava ja kannattava. Olemme arvomaailmaltamme perin juurin pohjoiskarjalainen, valtakunnallisesti vaikuttava yhtiö, joka katsoo tulevaisuuteen. Työmme keskipisteessä on asiakkaamme ja se, miten voimme auttaa asiakastamme menestymään omassa liiketoiminnassaan.

Vuoden 2018 elo-syyskuussa yrityskauppojen myötä konsernin henkilöstömäärä kasvoi 400 henkilöstä lähes 600 henkilöön. Solmituilla yrityskaupoilla laajennumme uusiin kaupunkeihin ja saimme lisää toimipaikkoja, pitkiä asiakasyhteistyösuhteita ja osaavaa henkilöstöä niin Etelä- kuin Itä- ja Pohjois-Suomeen.

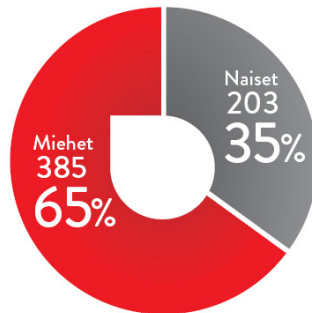
TIETOTURVA- JA TIETOSUOJAKOULUTUS KOKO HENKILÖSTÖLLE

Vuoden 2018 aikana konsernissa panostettiin tietoturva- ja tietosuojakoulutuksiin, jotta jokaisella konsernin työntekijällä on tietämys toukokuussa 2018 voimaan astuneen EU:n tietosuoja-asetuksen (GDPR) sisällöistä ja huomioitavista asioista. Tietoturvan ja tietosuojan roolit ovat yhä keskeisempiä kaikessa toiminnassa, ja niiden ylläpitoon liittyy jokaisen työntekijän tapaa käsitellä tietoa oman työnsä näkökulmasta.

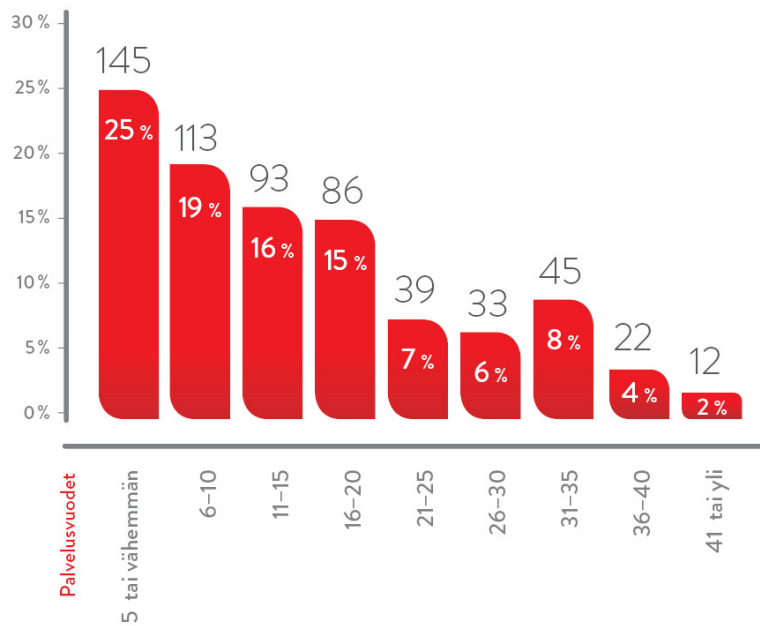
Koulutus toteutettiin 3-osaisena verkkokoulutuksena, jossa käsiteltiin mm. tietosuojan perusteita ja käytäntöjä, henkilötietojen käsittelyä, tietoturvallisuuden uhkia sekä parhaita käytäntöjä työntekijän ja organisaation näkökulmasta. Tietoturvaa ja tietosuojaa käsittelevät koulutukset ovat osa konsernin uusien työntekijöiden perehdytysohjelmaa, jotta turvallisuuden varmistaminen on kokonaisvaltaista ja osa jatkuvaa kehitystyötä.

HENKILÖSTÖ 31.12.2018

SUKUPUOLIJAKAUMA KOKO HENKILÖSTÖ
/ VAKITUISET TYÖSUHTEET

VAKITUISTEN TYÖSUHTEIDEN PITUUDET 2018

HENKILÖSTÖN IKÄJAKAUMA / VAKITUISET

	alle 30	30-39	40-49	50-59	60-99	YHTEENSÄ
Naiset	15	50	46	70	22	203
Miehet	17	93	94	154	27	385
Kaikki	32	143	140	224	49	588
	5%	24%	24%	38%	8%	100%

ESIMIESKOULUTUKSET JATKUIVAT 360-ARVIOINNEILLA

Esimieskoulutuksia jatkettiin vuoden 2018 aikana 360-esimiesarvioinneilla, joiden tavoitteena oli saada mahdollisimman oikea ja realistinen käsitys jokaisen esimiehen esimiestoiminnasta ja auttaa arvioitavia henkilöitä tunnistamaan omien toimintatapojensa vahvuuksia, heikkouksia ja kehittämistarpeita.

Arviointien pohjalta jokaiselle esimiehelle asetettiin henkilökohtaiset kehittämistavoitteet asiantuntijoiden vetämissä keskusteluissa. Arviointien ja keskustelujen tavoitteena konsernissa oli nostaa esimiestoiminta uudelle tasolle, jossa jokainen esimies voi tutkia ja haastaa omaa työyhteisörooliaan sekä löytää kehittymiskohteet ja osoittaa kehityssuuntaa. Käytyjen keskustelujen perusteella roolituksia muutettiin vastaamaan kunkin henkilön omia vahvuuksia.

TUPAKATON TYÖPAIKKA

Terveyden edistämistoimenpiteitä jatkettiin ja konsernista tuli vuonna 2018 tupakaton työpaikka, jossa tupakattomuus koskee myös nuuskaa ja sähkötupakkatuotteita. Tupakattomuus on osa työsuojausta ja terveelliset elämäntavat luovat pohjan työkyvylle sekä työhyvinvoinnille.

Terveyden ja työkyvyn edistäminen nähdään sekä yksilön että työpaikan tehtävänä. Työterveyshuolto on mukana tukemassa tupakoinnin lopettamista ja tukea tarjotaan niin vertaisryhmän että tarpeen mukaan myös lääkehoidon avulla. Konsernin tupakaton työpaikka -linjaus on osa kansallista Savuton Suomi 2030 -hanketta, jonka mukaan enintään viisi prosenttia työkäisistä väestöstä käyttäisi tupakka- ja muita ei-lääkkeellisiä nikotiini-tuotteita vuonna 2030.

KONSERNITILINPÄÄTÖS (IFRS)

Toimintakertomus

Tilikausi 1.1.–31.12.2018

KONSERNIN RAKENNE JA HALLINTO

Pohjois-Karjalan Kirjapaino -konsernin emoyhtiö on Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj. Emoyhtiö tarjoaa tytäryhtiöilleen hallinto-, tietohallinto- ja rahoituspalvelut, omistaa kiinteistöjä sekä harjoittaa arvopaperikauppaa.

Konserni jakautuu kahteen toimialaan eli toimintasegmenttiin. Konsernin lehtitoimialan muodostavat Karjalaista kustantava Sanomalehti Karjalainen Oy, paikallislehtiä kustantavat Keski-Karjalan Kustannus Oy, Lieksan Lehti Oy, Pogostan Sanomat Oy, Pohjois-Karjalan Paikallislehdet Oy ja Ylä-Karjala Oy sekä Karjalan Heili -kaupunkilehteä kustantava Karelia Viestintä Oy. Toimialaa täydentävät Iskelmä Rex ja Radio City Joensuu -radiokanavat, jotka ovat osa Sanomalehti Karjalainen Oy:tä. Lehtitoimialaa johtaa Karjalaisen päätoimittaja Pasi Koivumaa.

Konsernin painotoimialaan kuuluu kirjapaino PunaMusta Oy ja tilikauden 2018 aikana hankitut Erweko Oy, Forssan Kirjapaino Oy sekä Faktor Oy. Painotoimialaa täydentää konsernin raportoinnissa sinne vuoden lopussa siirretty Pohjois-Karjalan Ilmoitusvalmistus Oy, joka muodostaa yhdessä Faktor Oy:n kanssa painotoimialan medialogistiikkayksikön. Konsernin painotoimialaan aiemmin kuulunut Suomen Yliopistopaino Oy sulautui tilikauden aikana PunaMusta Oy:ön. Painotoimialaa johtaa PunaMusta Oy:n toimitusjohtaja Jari Avellan.

Sanomalehti Karjalainen Oy on osakkaana Väli-Suomen Media Oy:ssä 25 prosentin osuudella.

Yhtiön hallitukseen kuuluivat kertomusvuoden lopussa puheenjohtajana Reetta Laakkonen, varapuheenjohtajana Harri Suutari ja varsinaisina jäseninä Yrjö Laakkonen, Hannu Laakkonen, Joona Laakkonen ja Juha Mäkihonko.

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n toimitusjohtajana toimii Raimo Puustinen.

Yhtiön tilintarkastajana toimi tilikauden aikana tilintarkastus-yhteisö Ernst & Young Oy, vastuullisena tilintarkastajana KHT Ulla Nykky.

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n päätöksenteossa ja hallinnossa noudatetaan Suomen osakeyhtiölakia, yhtiön yhtiöjärjestyksestä, julkisesti noteerattuja yhtiöitä koskevia muita säädöksiä sekä Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n laatimaa Suomen lista-yhtiöiden hallinnointikoodia sekä Nasdaq Helsinki Oy:n sääntöjä ja ohjeita. Hallinnointikoodi löytyy yhtiön Internet-sivuilta osoitteesta www.pkkoyj.com kohdasta Sijoittajatieto – Hallinnointiperiaatteet.

Yhtiö laatii erillisenä kertomuksena selvityksen hallinto- ja ohjauksjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) sekä suosituksista poikkeamisesta, jotka julkaistaan yhtiön Internet-sivuilla osoitteessa www.pkkoyj.com kohdassa Sijoittajatieto – Hallinnointiperiaatteet.

OSAKKEET, KAUPANKÄYNTI JA VAIHTO

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n osake on listattuna Nasdaq Helsinki Oy:ssä. Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj kuuluu Kulutuspalvelut-toimialaan ja on markkina-arvoltaan pieni yhtiö. Yhtiön kaupankäyntitunnus on PKK1V.

Yhtiön osakemäärä on 12 517 360 kpl ja osakepääoma on 1 052 634 euroa. Kaikilla osakkeilla on samanlainen oikeus osinkoon ja yhtiön varoihin. Osakkeen kaupankäyntikurssi tilikauden lopussa oli 6,20 euroa, osakekannan markkina-arvo tilikauden päätöskurssilla oli 77,6 miljoonaa euroa. Osakkeen vaihto tilikauden aikana oli 1 732 143 kappaletta eli noin 13,84 % osakemäärästä.

Valtiovarainministeriön asetuksessa arvopaperin liikkeeseenlaskijan säännöllisestä tiedonantovelvollisuudesta (1020/2012)

1 luvun 5 §:n 1 momentissa luetellut tiedot on esitetty konserni-tilinpäätöksen liitetiedoissa.

KONSERNIN TALOUS

Konsernin liikevaihto oli tilikaudella 87,6 miljoonaa euroa, kun se edellisenä vuonna oli 75,8 miljoonaa euroa. Vuonna 2017 ja 2018 toteutuneet yrityskaupat kasvattivat vertailukelpoista liikevaihtoa 9,6 miljoonaa euroa.

Painotoimialan kokonaisliikevaihto oli tilikaudella 71,0 miljoonaa euroa, kun se vuotta aiemmin oli 57,7 miljoonaa euroa. Painotoimialan vertailutietoja on oikaistu vastaamaan nykyistä liikevaihdon esittämistapaa, jossa järjestölehdille tarjottavasta Postin jakelupalvelusta liikevaihdossa esitetään ainoastaan katteen osuus. Lehtitoimialan kokonaisliikevaihto oli tilikaudella 21,7 miljoonaa euroa (23,1 miljoonaa euroa vuotta aiemmin).

Konsernin liiketoiminnan muut tuotot olivat 1,7 miljoonaa euroa (1,3 miljoonaa).

Tilikauden kulut konsernissa olivat 88,6 miljoonaa euroa (75,0 miljoonaa euroa vuonna 2017). Materiaalit ja palvelut olivat 43,1 miljoonaa euroa, kun ne edellisenä vuonna olivat 35,4 miljoonaa euroa. Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut olivat 26,4 miljoonaa euroa (21,7 miljoonaa euroa vuonna 2017). Tilikauden kuluihin sisältyvät poistot olivat 5,1 miljoonaa euroa (edellisenä vuonna poistot 5,9 miljoonaa euroa). Liiketoiminnan muut kulut olivat 14,0 miljoonaa euroa (11,9 miljoonaa euroa vuonna 2017).

Tilikauden liikevoitto konsernissa oli 0,7 miljoonaa euroa eli 0,8 prosenttia liikevaihdosta. Viime vuoden vastaavan ajankohdan luvut olivat 2,5 miljoonaa euroa ja 3,3 prosenttia. Lehtitoimialan liikevoitto laski 1,6 miljoonaa euroon, edellisvuonna liikevoitto oli 2,5 miljoonaa euroa. Painotoimialan liikevoitto heikkeni ollen tappiollinen 0,7 miljoonaa euroa (vuotta aiemmin voitollinen 0,3 miljoonaa euroa).

Konsernin laajan tuloslaskelman rivillä rahoitustuotot ja -kulut (netto) esitetään sekä arvopaperikaupan nettotulos että muut rahoituskulut. Tilikaudella 2018 konsernin rahoitustuotot ja -kulut (netto) olivat yhteensä 1,7 miljoonaa euroa (2,7 miljoonaa euroa edellisenä vuonna). Arvopaperikaupan nettotulos oli koko tilikaudella 1,1 miljoonaa euroa voitollinen (2,8 miljoonaa euroa vuotta aiemmin).

Tilikauden välittömät verot olivat 0,5 miljoonaa euroa (0,9 miljoonaa euroa). Konsernin tilikauden voitto oli 1,9 miljoonaa euroa. Vuotta aikaisemmin tulos oli 4,2 miljoonaa euroa.

Tilikauden osakekohtainen tulos oli 0,15 euroa (0,34 euroa).

Konsernin korollisen vieraan pääoman kokonaismäärä oli 30,1 miljoonaa euroa, edellisen vuoden vastaava luku oli 12,4 miljoonaa euroa. Taseen korottomien velkojen määrä ilman las-

kennallista verovelkaa oli 12,7 miljoonaa euroa. Vuonna 2017 korottomia velkoja oli 8,7 miljoonaa euroa.

Konsernin sijoitetun pääoman tuotto laski 4,0 prosenttiin (edellisvuonna 8,2 prosenttia).

TUNNUSLUVUT

Pohjois-Karjalan Kirjapaino -konsernin tunnuslukuja kulu-neelta vuodelta sekä sitä edeltäneeltä kolmelta vuodelta

		2018	2017	Jatk. toim. 2016	Jatk. toim. 2015
Liikevaihto	Milj. €	87,6	75,8	73,2	81,3
Liikevoitto	Milj. €	0,7	2,5	10,5	4,6
Liikevoitto	%	0,8	3,3	14,3	5,7
Bruttoinvestoinnit	Milj. €	8,0	2,4	1,4	5,6
Oman pääoman tuotto	%	3,7	7,8	24,7	13,3
Sijoitetun pääoman tuotto	%	4,0	8,2	18,3	10,0
Omavaraisuusaste	%	52,3	69,6	70,8	49,1
Tulos/osake	€	0,15	0,34	0,99	0,50
Tulos/osake, jatkuvat toim.	€	0,15	0,34	0,97	0,44
Tulos/osake, lopetetut toim.	€			0,01	0,06
Henkilöstö keskimäärin		456	397	407	416
Henkilöstökulut	Milj. €	26,4	21,7	22,1	23,1

Valtiovarainministeriön asetuksen (1020/2012) 2 luvun 5 §:n 1 momentin osakekohtaiset tunnusluvut ja tunnuslukujen laskenta-kaavat on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa.

EMOYHTIÖ (FAS)

Emoyhtiö Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n liikevaihto koostuu hallinto- ja tietohallintopalveluiden myynnistä konserni-yhtiöille sekä arvopaperikaupasta. Liikevaihtoa kertyi tilikaudella 3,3 miljoonaa euroa, edellisvuonna yhtiön liikevaihto oli 5,6 miljoonaa euroa. Liikevaihdon lasku johtui arvopaperikaupan liikevaihdon laskusta. Arvopaperikaupan liikevaihto oli 1,4 miljoonaa euroa kun edellisvuonna se oli 3,8 miljoonaa euroa. Liiketoiminnan muut tuotot olivat 2,7 miljoonaa euroa (2,7 miljoonaa euroa vuonna 2017). Liiketoiminnan muut tuotot ovat pääsääntöisesti emoyhtiön omistamista kiinteistöistä saatuja vuokratuottoja.

Arvopaperikaupan liikevoitto vuonna 2017 oli 0,8 miljoonaa euroa johtuen lähinnä osinkotuotoista. Vuotta aiemmin liikevoitto oli 3,1 miljoonaa euroa johtuen lähinnä arvopaperien myynnistä. Liiketoiminnan tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja

veroja oli 0,8 miljoonaa euroa voitollinen, kun vuotta aiemmin vastaava luku oli 3,3 miljoonaa euroa voitollinen.

Emoyhtiö sai konserniavustusta tytäryhtiöiltään vuonna 2018 yhteensä 1,6 miljoonaa euroa, edellisvuonna 2,5 miljoonaa euroa.

Yhtiön arvopaperisalkun tasearvo vuoden 2018 lopussa oli 14,7 miljoonaa euroa, edellisvuonna 11,5 miljoonaa euroa. Yhtiön rahoitusasema on säilynyt vakaana.

Emoyhtiön palveluksessa oli vuoden 2018 lopussa 18 henkilöä (vuoden 2017 lopussa 20).

PAINOTOIMIALA

Vuosi 2018 oli Pohjois-Karjalan Kirjapaino -konsernin painotoimialalla muutosten ja kasvun aikaa. PunaMusta Oy investoi vuoden alussa uuteen B2-formaatin digipainokoneeseen. Konsernin strategian mukaiset investoinnit pienpainamisen kasvuun jatkuivat syksyllä, jolloin konserni hankki oululaisen korkealuokkaisten digi- ja offsetpainotuotteiden valmistamiseen erikoistuneen Erweko Oy:n koko osakekannan. Samoihin aikoihin hankittiin konserniin pääkaupunkiseudulla toimivan lehtien ja julkaisujen taittoon erikoistuneen Faktor Oy:n sekä perinteisen painotalo Forssan Kirjapaino Oy:n koko osakekannat. Näillä hankinnoilla konserni sai merkittävän määrän lisää osaamista, asiakkuuksia ja tuotantokapasiteettia. Samalla konsernissa halutaan varmistaa, että asiakkaille pystytään tarjoamaan laadukkaat painotuotteet ja -palvelut kotimaasta käsin.

Vuoden lopussa konsernin painotoimialalla käytiin yhteistoimintaneuvottelut, joiden avulla kartoitettiin yhteiset parhaat toimintamallit ja synergiat eri toiminnoissa. Tehtyjen toimenpiteiden ansiosta konsernin painotoimialan yhtiöt pystyvät tarjoamaan entistä laadukkaampia ja monipuolisempia kokonaispalveluita asiakkaillemme. Toimenpiteiden kustannusäästöjen uskotaan vaikuttavan merkittävästi tuloskehitykseen vuoden 2019 toisesta vuosipuoliskosta alkaen.

Painotoimialan ulkoinen liikevaihto oli 65,9 miljoonaa euroa, vuonna 2017 ulkoinen liikevaihto oli 52,7 miljoonaa euroa. Kasvusta 9,6 miljoonaa euroa tuli tehtyjen yrityskauppojen myötä. Liikevoitto painui negatiiviseksi tappion ollessa tilikaudella 0,7 miljoonaa euroa (vuoden 2017 liikevoitto oli 0,3 miljoonaa euroa). Painotoimialan liikevoittoa pienensi kovan hintakilpailun myötä laskeneen myyntikatetason lisäksi raaka-aineiden hinnannousut ja vuoden lopussa toteutetut saneeraustoimenpiteet. Vuonna 2019 painotoimialan liikevaihdon odotetaan kasvavan merkittävästi ja synergiaetujen odotetaan näkyvän positiivisesti painotoimialan tuloskehityksessä.

Vuoden 2018 loppupuolella Suomen Yliopistopaino Oy sulautui PunaMusta Oy:ön ja vuoden lopussa Faktor Oy ja Pohjois-Karjalan Ilmoitusvalmistus Oy siirtyivät konsernin taloudellisessa raportoinnissa painotoimialasegmenttiin muodostaen oman medialogistiikkayksikön. Tehdyt muutokset vahvistavat konsernin painotoimialan kokonaisvaltaista johtamista ja tarjonnan kasvattamista.

LEHTITOIMIALA

Vaikka kansantalouden kasvu kiihtyi ja niin yritysten kuin kotitalouksienkin näkymät kohenivat, tämä myönteinen kehitys ei heijastunut Suomen perinteisiin mediemarkkinoihin. Kustannustoiminnan liikevaihto on Suomessa eriytynyt BKT:n kehityksestä vuodesta 2012 alkaen, ja sanomalehtien mediemarkkinat olivat myös vuonna 2018 selvässä ja edellisvuodesta jyrkentyneessä laskusuhdanteessa.

Kantar TNS Oy:n mukaan mediamainonnan määrä Suomessa kääntyi 2,3 prosentin nousuun vuonna 2018 mutta tämä kasvu keskittyi erityisesti muuhun verkkomainontaan kuin sanoma- ja kaupunkilehtien digitaaliseen mainontaan. Mainonta sosiaalisessa mediassa lisääntyi peräti 31,3 prosenttia ja hakusanamainonta 20,7 prosenttia. Myös radiomainonta oli vuonna 2018 hienoisessa 2,4 prosentin kasvussa. Sanoma- ja kaupunkilehdissä mediamainonta väheni vuonna 2018 kaikkiansa 6,8 prosenttia: painettujen sanomalehtien mainonta putosi 11,1 prosenttia ja painettujen kaupunkilehtien mainonta 7,3 prosenttia, kun taas sanoma- ja kaupunkilehtien digitaalinen mainonta kasvoi 10,5 prosenttia.

Konsernin lehtitoimialan ulkoinen liikevaihto mediamyynnin osalta oli 10,5 miljoonaa euroa ja se laski selkeästi edellisvuodesta (vuotta aiemmin 11,7 miljoonaa euroa). Myös konsernin lehtien tilausmyynti laski hieman edellisen vuoden tasosta ollen 11,2 miljoonaa euroa (vuotta aiemmin 11,4 miljoonaa euroa).

Lehtitoimialan ulkoinen liikevaihto oli 21,6 miljoonaa euroa (23,1 miljoonaa euroa vuonna 2017). Liikevoitto laski 1,6 miljoonaa euroon (edellisenä vuonna 2,5 miljoonaa euroa).

Maalis-huhtikuussa 2018 käytiin koko Sanomalehti Karjalainen Oy:n henkilöstöä koskevat yhteistoimintaneuvottelut, joiden tuloksena päätettiin sopeuttaa yhtiön toimintoja ja kuluja vastaamaan mediemarkkinoilla vallitsevaa kysyntää. Karjalaisen asiakaspalvelu keskitettiin Joensuun Naljakan toimitaloon, henkilöstön määrää vähennettiin neljällä henkilötyövuodella, ja koko Karjalaisen henkilöstö lomautettiin vuonna 2018 keskimäärin 6 päiväksi sekä lomautetaan vuonna 2019 keskimäärin 12 päiväksi.

Elokuussa 2018 Sanomalehti Karjalainen Oy osti joensuulaisen Oy Najaros Ab:n radioliiketoiminnot. Kauppa koski Iskelmä Rexiä sekä Radio City Joensuuta, ja näiden kanavien radiotoiminta siirtyi Karjalaiselle 1.9.2018 alkaen. Oy Najaros Ab:n kaksi työntekijää siirtyi kaupan yhteydessä Karjalaisen palvelukseen. Viestintävirasto teki elokuussa 2018 päätöksen näiden paikallisradiokanavien vuoden 2019 loppuun saakka voimassa olevan toimiluvan siirtymisestä Karjalaisen hallintaan. Marraskuussa 2018 Viestintävirasto myönsi kaksi paikallisradiotoimilupaa Karjalaiselle myös seuraavalle, vuoden 2020 alussa alkavalle kymmenvuotiselle toimilupakaudelle.

Syyskuussa 2018 Karjalainen pilotoi tapahtumajärjestäjänä järjestäen yhteistyökumppaninsa HeartBrain Oy:n kanssa Joensuu Areenassa yleisölle maksullisen viihdekonsertin.

Marras-joulukuussa 2018 Karjalainen investoi uuteen, helmikuussa 2019 käyttöön otettuun digisovellukseen ja näköislehden, lehtiarkiston digitointiin, digialustojen analytiikkaan sekä markkinoinnin automatiikkaan. Joulukuussa 2018 Karjalaisen verkkosivulla otettiin käyttöön tekstiviestipohjainen mikromaksusovellus tilaajasisällön myymiseksi myös ei-tilaajille.

INVESTOINNIT

Konsernin bruttoinvestoinnit jatkuvien toimintojen osalta vuonna 2018 ennakkomaksuineen olivat 8,0 miljoonaa euroa eli 9,2 prosenttia liikevaihdosta (2,4 miljoonaa euroa eli 3,1 prosenttia liikevaihdosta edellisenä vuonna).

RAHOITUS

Konsernin liiketoiminnan nettorahavirta oli 1,4 miljoonaa euroa (8,9 miljoonaa euroa edellisenä vuonna). Investointien rahavirta oli -7,3 miljoonaa euroa (-2,0 miljoonaa euroa edellisenä vuonna). Rahoituksen rahavirta oli 7,4 miljoonaa euroa (-5,6 miljoonaa euroa vuotta aiemmin).

Konsernin korollisen vieraan pääoman määrä oli tarkastelujakson lopussa 30,1 miljoonaa euroa, edellisen vuoden vastaava luku oli 12,4 miljoonaa euroa. Tilikaudella maksettiin osinkoja 5,0 miljoonaa euroa. Konsernin rahavarat olivat tilikauden lopussa 6,5 miljoonaa euroa (5,0 miljoonaa euroa edellisenä vuonna). Konsernin omavaraisuusaste oli 52,3 prosenttia (edellisenä vuonna 69,6 prosenttia).

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen arvo oli katsauskauden lopussa 15,1 miljoonaa euroa, kun arvo edellisenä vuonna oli 11,6 miljoonaa euroa.

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n omistusosuus Ilkka-Yhtymästä oli katsauskauden päättyessä yli 10 prosenttia (10,18 %)

eli yhteensä 99 kpl Ilkka-Yhtymän I-sarjan osaketta ja 2 613 125 kpl II-sarjan osaketta. Osakkeiden kokonaishankintameno on 17,2 miljoonaa euroa ja markkina-arvo katsauskauden lopussa oli 9,1 miljoonaa euroa.

HENKILÖSTÖ

Konsernin henkilöstömäärä oli katsauskaudella keskimäärin 456 henkilöä (397 henkilöä vuonna 2017), joista osa-aikaisia oli keskimäärin 6 (5). Konsernin palveluksessa oli tilikauden lopussa 588 henkilöä (397 henkilöä vuotta aiemmin), joista osa-aikaisia 7 (3 vuotta aiemmin).

Konsernin työsuhte-etuuksista aiheutuvat kulut olivat tilikaudella 26,4 miljoonaa euroa eli 30,1 prosenttia liikevaihdosta (vuotta aiemmin 21,7 miljoonaa euroa eli 28,7 prosenttia liikevaihdosta).

RISKIT JA EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Painotoimialalla merkittävimmät riskit liittyvät painotuotteiden kysyntään ja niiden hintatasoon sekä toimialan ylikapasiteettiin. Alalla on edelleen yhtiöitä, joiden heikko taloustilanne estää markkinoiden tervehtymisen ja pitkittää kysynnän ja tarjonnan tasapainon löytymistä. Tuonnin lisääminen vaikeuttaa kilpailutilannetta kotimaassa. Vientiin liittyvistä riskeistä suurimmat ovat valuuttakurssimuutokset. Venäjän heikko rupla ja epävarmana säilynyt tilanne vaikeuttavat edelleen vientimahdollisuuksia.

Lehtitoimialalla mediamyynnin kehityksellä on merkittävä vaikutus tulokseen. Sanomalehtimainonnan määrä heijastelee yleistä talouskehitystä, valtakunnallisia mainostrendejä sekä lehden ilmestymisalueen taloudellista vireyttä. Lähiajan riskejä ovat hitaan ja edelleen hidastuvan talouskasvun vaikutukset reaalityönteeseen sekä sen myötä sanomalehtien mainos- ja lehtimyyntituloihin. Vuoden 2018 huomattavakaan talouskasvu ei näkynyt mediamarkkinoiden elpymisenä, eli tämä aiempi selvä yhteys on katkennut ja mainonnan siirtyminen painetuista sanomalehdistä muihin julkaisuihin ja etenkin kilpaileville digitaalisille alustoille on kiihtynyt, mikä on merkittävä riski. Merkittäviä epävarmuustekijöitä ovat kuluttajien mediankäyttötottumusten muutos sekä painettujen sanomalehtien jakelun laadun huonontuminen ja hintojen nousu.

Kirjapainokonsernin lehtitoimialalla toimivat yhtiöt ostavat painotyön PunaMusta Oy:ltä. Painamisen laadulla ja varmuudella on merkittävä vaikutus niiden lehtimyynti- ja ilmoitusmyyntituloihin.

Suurin osa konsernin lyhytaikaisista saamisista on euroissa. Konsernilla on käytössä luottopolitiikka luottoriskin minimoimiseksi.

Arvopaperikauppa ja arvopaperisalkun arvon muutokset voivat vaikuttaa emoyhtiön ja konsernin tulokseen merkittävästi.

Konserni altistuu euribor-sidonnaisten markkinakorkojen muutoksesta johtuvalle korkoriskille. Riskeistä ja niihin varautumisesta on kerrottu tarkemmin tilinpäätöksen liitetiedoissa.

YMPÄRISTÖ- JA YHTEISKUNTAVASTUU

Konsernissa on sitouduttu noudattamaan ympäristölainsäädäntöä ja kestäväen kehityksen periaatteita. Konsernin yhtiöiden toiminnalla on useita erilaisia ympäristösertifiointeja, joiden kriteerien täytyminen tarkastetaan vuosittain ulkopuolisten sertifiointiyriyten toimesta.

Konsernin painotoimialan yhtiöiden laatu- ja ympäristöasioita johdetaan ISO 9001- ja 14001-standardien vaatimusten mukaisesti. Teknisen ja toiminnallisen laadun perustana ovat asiakkaiden odotukset sekä lait ja asetukset, joten ympäristö- ja laatuasioiden kehitys on jatkuvaa. Yhtiöissä arvioidaan säännöllisesti liiketoiminnan ympäristövaikutuksia, sekä riskejä. Merkittävimmille ympäristövaikutuksille laaditaan vuosittain tavoitteita ja kehitysohjelmia. Energiatohokkuutta parannetaan vuosittain erilaisilla investoinneilla ja toiminnan valinnoilla. Esimerkkinä mainittakoon Erweko Oy:n Oulun tuotantolaitoksen sähkönhankinta, josta jo 10 % tuotetaan omilla aurinkopaneeleilla.

PunaMusta Oy:n tuotannon hiilidioksidipäästöt on mitattu ja päästöille on asetettu vähennystavoitteet. Myöskin tämä laskenta on tehty luotettavasti, sertifioidulla ClimateCalc-menetelyllä.

Konsernin yleisen liiketoiminta-, ympäristö- ja vahinkoriskienhallinta menettelyn lisäksi PunaMusta Oy:n digipainolla on erityinen sertifioitu Katakri-turvallisuusluokitus, joka on edellytyksenä kansallista turvallisuutta koskevan materiaalin painamiseen.

Painotoimialan kaikille yhtiöille on myönnetty Joutsenmerkki eli Pohjoismainen Ympäristömerkki, joka kertoo sitoutumisesta ympäristökuormituksen minimoimiseen. Ympäristömerkki kattaa koko tuotannon. Yhtiöillä on myös paperin valmistuksessa käytetyn puun alkuperästä kertova PEFC-sertifikaatti, sekä lisäksi osassa painotoimialan toimintaa on myös FSC- ja EU-ympäristömerkkisertifioinnit. Näillä sertifioinneilla konsernimme on osa vastuullista puunjalostusketjua.

Painotoimialan kaikki yhtiöt ovat Suomalaisen Työn liiton jäseniä ja Avainlippu-merkin haltijoita. Avainlippu kertoo, että tuote tai palvelu on tuotettu Suomessa ja työllistää Suomessa.

Lisää vastuullisuustietoa luettavissa vuosikertomuksen yhteydessä erillisenä julkaistavassa muun kuin taloudellisen tiedon raportissa.

TILIKAUDEN JÄLKEISET TAPAHTUMAT

Tilikauden päättymisen jälkeen ei ole ollut sellaisia liiketapahtumia, joilla olisi olennaista vaikutusta konsernin tuloslaskelmaan tai taseeseen.

NÄKYMÄT VUODELLE 2019

Lehti- ja painotoimialojen epävarmat näkymät vaikeuttavat merkittävästi kehityksen ennustamista. Media-alan näkymät ovat hivenen paremmat kuin vielä muutama vuosi sitten, mutta mainonnan kasvu kanavoituu pääosin muihin mainoskanaviin kuin sanomalehtimainontaan. Samoin vuosia laskenut painoalan kokonaisvolyymi vaikeuttaa graafisen alan kehityksen ennustamista. Painotoimialan positiiviset kasvunäkymät vuodelle 2019 perustuvat vuonna 2018 tehtyihin yritys Hankintoihin ja niistä saataviin synergiaetuihin. Lehtitoimialalla mainosmenetyksiä kompensoi paikallisradioliiketoiminta ja digitaalisten palveluiden kasvu ja niihin investoinnit. Kokonaisuutena konsernin liikevaihdon odotetaan kasvavan ja liikevoiton arvioidaan paranevan vuoden 2018 tasosta. Vuonna 2018 liikevaihto oli 87,6 miljoonaa euroa ja liikevoitto oli 0,7 miljoonaa euroa.

Arvopaperikauppa ja arvopaperisalkun arvon muutokset voivat vaikuttaa merkittävästi konsernin tulokseen.

VOITONJAKO

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n hallitus esittää yhtiökokoukselle jaettavaksi osinkoa 0,25 euroa osakkeelle, yhteensä noin 3,1 miljoonaa euroa. Lisäksi hallituksen käyttöön varataan 100 000 euroa. Konsernin taloudellisessa asemassa ei ole tapahtunut tilikauden päättymisen jälkeen oleellisia muutoksia.

Segmentti-informaatio

Toimintasegmenttien tilinpäätösluvut (1 000 000 euroa) olivat seuraavat:

TOIMINTASEGMENTIT 2018 – Tulostiedot					
	Lehtitoimiala	Painotoimiala	Muut toiminnot	Konsernierät	Konserni
Myynti konsernin ulkopuolelle					
Tavaramyynti	21,6				21,6
Palveluiden myynti		65,9	0,1		65,9
Myynti konsernin ulkopuolelle yhteensä	21,6	65,9	0,1		87,6
Konsernin sisäinen myynti	0,1	5,1	1,8	-7,0	0,0
Liikevaihto yhteensä	21,7	71,0	1,9	-7,0	87,6
Liikevoitto	1,6	-0,7	-0,1		0,7
Rahitustuotot ja -kulut	0,0	0,6	1,0		1,7
Voitto ennen tuloveroja	1,6	-0,1	0,9		2,4

TOIMINTASEGMENTIT 2017 – Tulostiedot					
	Lehtitoimiala	Painotoimiala	Muut toiminnot	Konsernierät	Konserni
Myynti konsernin ulkopuolelle					
Tavaramyynti	23,1				23,1
Palveluiden myynti		52,7	0,0		52,7
Myynti konsernin ulkopuolelle yhteensä	23,1	52,7	0,0		75,8
Konsernin sisäinen myynti	0,1	5,0	1,8	-6,9	0,0
Liikevaihto yhteensä	23,1	57,7	1,8	-6,9	75,8
Liikevoitto	2,5	0,3	-0,3		2,5
Rahitustuotot ja -kulut	0,0	-0,2	2,9		2,7
Voitto ennen tuloveroja	2,5	0,1	2,6		5,2

Konsernin laaja tuloslaskelma (IFRS)

(1 000 euroa)	Liitetieto	2018	2017
LIKEVAIHTO	1	87 588	75 782
Liiketoiminnan muut tuotot	3	1 732	1 342
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos		-106	7
Valmistus omaan käyttöön		157	313
Materiaalit ja palvelut		-43 129	-35 366
Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut	6	-26 405	-21 718
Poistot ja arvonalentumiset	5	-5 128	-5 947
Liiketoiminnan muut kulut	4	-13 969	-11 923
LIKEVOITTO	1	740	2 491
Rahoitustuotot ja -kulut (netto)	7	1 676	2 675
VOITTO ENNEN VEROJA		2 416	5 166
Tuloverot	8	-512	-942
TILIKAUDEN TULOS YHTEENSÄ		1 904	4 224
Muut laajan tuloksen erät			
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteiseksi			
Osakkeet ja muut pitkäaikaiset sijoitukset	13		
Laskennallisen verovelan/-saamisen osuus edellisestä			
TILIKAUDEN LAAJA TULOS YHTEENSÄ		1 904	4 224
Tilikauden voiton jakautuminen			
Emoyhtiön omistajille		1 904	4 226
Määräysvallattomille omistajille			-2
Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen			
Emoyhtiön omistajille		1 904	4 226
Määräysvallattomille omistajille			-2
Emoyhtiön omistajille kuuluvasta voitosta laskettu osakekohtainen tulos			
Laimentamaton osakekohtainen tulos (EUR)	9	0,15	0,34

Konsernilla ei ole laimentavia kantaosakkeiden määrää lisääviä osaketekijöitä.

Konsernitase (IFRS)

(1 000 euroa)	Liitetieto	2018	2017
Pitkäaikaiset varat			
Aineelliset hyödykkeet	11	52 924	47 433
Muut aineettomat hyödykkeet	10	1 885	855
Sijoituskiinteistöt	11	80	99
Osuudet osakkuusyrityksissä	12	23	23
Osakkeet ja muut pitkäaikaiset sijoitukset	13	592	438
Saamiset	16	1 480	303
Pitkäaikaiset varat yhteensä		56 983	49 151
Lyhytaikaiset varat			
Vaihto-omaisuus	15	4 120	2 826
Myyntisaamiset	16	10 370	7 192
Muut saamiset	16	2 231	1 441
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat	13	15 079	11 613
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset	16	687	127
Rahavarat	17	6 490	5 006
Lyhytaikaiset varat yhteensä		38 977	28 205
VARAT YHTEENSÄ		95 959	77 356

Oma pääoma ja velat			
(1 000 euroa)	Liitetieto	2018	2017
Oma pääoma			
Osakepääoma	18	1 053	1 053
Ylikurssirahasto	18	7 668	7 668
Käyvän arvon rahasto			
Kertyneet voittovarot		40 617	43 778
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma yhteensä		49 337	52 498
Määräysvallattomien omistajien osuus			294
Oma pääoma yhteensä		49 337	52 792
Pitkäaikaiset velat			
Laskennalliset verovelat	14	3 765	3 411
Pitkäaikaiset korolliset velat	19	10 970	3 596
Muut pitkäaikaiset velat	19	13	
Pitkäaikaiset velat yhteensä		14 747	7 007
Lyhytaikaiset velat			
Ostovelat	20	4 439	2 997
Muut lyhytaikaiset velat	20	8 289	5 751
Lyhytaikaiset korolliset velat	19	19 146	8 808
Lyhytaikaiset velat yhteensä		31 875	17 557
OMA PÄÄOMA JA VELAT YHTEENSÄ		95 959	77 356

Konsernin rahavirtalaskelma

(1 000 euroa)	2018	2017
Liiketoiminnan rahavirrat		
Tilikauden voitto	1 904	4 224
Oikaisut:		
Liiketoimet joihin ei liity maksutapahtumaa		
Poistot	5 190	5 947
Arvopaperivaraston arvonmuutos	-318	-2 038
Laskennallisten verojen muutos	191	-133
Korkokulut ja muut rahoituskulut	420	220
Korkotuotot ja muut rahoitustuotot	-1 095	-57
Arvopaperien myyntivoitot	-89	-215
Osinkotuotot	-656	-585
Verot	321	1 075
Käyttöpääoman muutokset:		
Myyntisaamisten ja muiden saamisten muutos	-187	600
Vaihto-omaisuuden muutos	220	66
Ostovelkojen ja muiden velkojen muutos	-859	-428
Maksetut korot	-486	-221
Saadut korot liiketoiminnasta	190	51
Osinkotulot ja pääomanpalautukset	656	585
Arvopaperien myynti	759	3 206
Arvopaperiostot	-3 817	-1 667
Maksetut verot	-942	-1 691
Liiketoiminnan nettorahavirta	1 402	8 941
Investointien rahavirta		
Investoinnit aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	-4 900	-1 149
Tytäryrityksen hankinta vähennettynä hankintahetken rahavaroilla	-2 540	-896 756
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myynnit	150	
Investointien rahavirta	-7 291	-2 045
Rahoituksen rahavirta		
Lainojen nostot	58 049	21 400
Lainojen takaisinmaksut	-45 676	-20 691
Maksetut osingot	-5 000	-6 269
Rahoituksen rahavirta	7 373	-5 560
Rahavarojen muutos lisäys (+) / vähennys (-)	1 484	1 336
Rahavarat tilikauden alussa	5 006	3 670
Rahavarat tilikauden lopussa	6 490	5 006

Rahoitukseen liittyvien velkojen täsmätyslaskelma

(1 000 euroa)	Lainat vuoden kuluessa	Lainat yli vuoden kuluttua	Yhteensä
Rahoitusvelat 1.1.2018	8 808	3 596	12 404
Rahavirrat	10 127	2 246	12 373
Hankinnat	211	5 128	5 339
Rahoitusvelat 31.12.2018	19 146	10 970	30 116
Rahoitusvelat 1.1.2017	6 471	5 054	11 525
Rahavirrat	2 317	-1 608	709
Hankinnat	20	150	170
Rahoitusvelat 31.12.2017	8 808	3 596	12 404

Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista

(1 000 euroa)	Osakepää- oma	Ylikurssi- rahasto	Käyvän arvon rahasto	Kertyneet voittovarot	Emoyhtiön osakkeen- omistajille kuuluva oma pääoma	Määräysval- lattomien omistajien osuus	Yhteensä
Oma pääoma IFRS 1.1.2018	1 053	7 668	0	43 789	52 510	294	52 804
Laaja tulos							
Tilikauden tulos				1 904	1 904	0	1 904
Myytavissä olevat rahoitusvarat							
Tilikauden laaja tulos yhteensä			0	1 904	1 904	0	1 904
Liiketoimet omistajien kanssa							
Osingonjako				-5 007	-5 007	-7	-5 014
Muut muutokset				-70	-70	-288	-358
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä				-5 077	-5 077	-294	-5 371
Oma pääoma IFRS 31.12.2018	1 053	7 668	0	40 617	49 337	0	49 337
Oma pääoma IFRS 1.1.2017	1 053	7 668	0	45 817	54 537	307	54 844
Laaja tulos							
Tilikauden tulos				4 226	4 226	-2	4 224
Myytavissä olevat rahoitusvarat							
Tilikauden laaja tulos yhteensä			0	4 226	4 226	-2	4 224
Liiketoimet omistajien kanssa							
Osingonjako				-6 259	-6 259	-10	-6 269
Muut muutokset				5	5	0	5
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä				-6 253	-6 253	-10	-6 264
Oma pääoma IFRS 31.12.2017	1 053	7 668	0	43 789	52 510	294	52 804

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Pohjois-Karjalan Kirjapaino -konsernin tilinpäätös on laadittu kansainvälisen tilinpäätöskäytännön (International Financial Reporting Standards, IFRS) mukaisesti soveltaen standardeja, jotka on hyväksytty EU:ssa ja jotka ovat voimassa tilinpäätöksen laatimishetkellä 31.12.2018.

Konsernitilinpäätöksen tiedot perustuvat alkuperäisiin hankintamenoihin, ellei laadintaperiaatteissa ole erikseen toisin mainittu. Konsernitilinpäätöksessä esitetyt luvut on pyöristetty tarkoista arvoista, joten yksittäisten esitettyjen lukujen yhteenlaskettu summa voi poiketa esitetystä summaluvusta.

Tilinpäätöstä laadittaessa yhtiön johto on joutunut tekemään tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, jotka vaikuttavat tilinpäätöksessä esitettyihin eriin. Toteumat voivat poiketa näistä arvioista. Lisäksi joudutaan käyttämään harkintaa tilinpäätöksen laatimisperiaatteita sovellettaessa.

Konsernissa keskeinen tulevaisuutta koskeva oletus ja selvä tilinpäätöspäivän arvioihin liittyvä keskeinen epävarmuustekijä, joka voisi aiheuttaa riskin varojen ja velkojen kirjanpitoarvojen muuttumisesta seuraavan tilikauden aikana on arvonalentumistarkastelu. Rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä oleva rahamäärä on määritelty käyttöarvoon perustuen. Näiden laskelmien laatiminen edellyttää arvioiden käyttämistä.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET

Konsernitilinpäätös sisältää Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n ja kaikki sen suoraan tai välillisesti omistamat yritykset, joissa konsernilla on määräysvalta. Määräysvalta syntyy, kun konserni omistaa yli puolet yrityksen äänivallasta tai sillä on oikeus määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista. Keskinäinen osakkeenomistus on eliminoitu hankintamenomenetelmällä. Tytäryhtiöiden hankinnasta syntyneen liikearvon käsittelyä kuvataan kohdassa "Liikearvo ja muut aineettomat hyödykkeet". Hankitut tytäryhtiöt yhdistellään konsernitilinpäätökseen siitä hetkestä, kun konserni on saanut määräysvallan ja luovutetut tytäryritykset siihen saakka, jolloin määräysvalta lakkaa.

Kaikki konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset ja velat, voitonjako ja realisoitumattomat sisäiset katteet eliminoidaan konsernitilinpäätöstä laadittaessa. Konsernin tilikauden voitto jaetaan emoyhtiön osakkeenomistajille ja määräysvallattomille omistajille kuuluviin osuuksiin. Määräysvallattomille omistajille kuuluva oman pääoman osuus sisältyy konsernin omaan pääomaan ja se eritellään oman pääoman muutoslaskelmassa.

Osakkuusyrietykset, joista konserni omistaa yleensä 20–50 % äänivallasta tai joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta, yhdistellään konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmää käyttäen. Jos konsernin osuus osakkuusyrietyksen tappiosta ylittää kirjanpitoarvon, ei niitä yhdistellä, ellei konserni ole sitoutunut osakkuusyrietyksen veloitteiden täyttämiseen.

Pohjois-Karjalan Kirjapaino -konsernin muodostavat 31.12.2018 emoyhtiö Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj, ja sen tytäryhtiöt Sanomalehti Karjalainen Oy, PunaMusta Oy, Forssan Kirjapaino Oy, Erweko Oy, Karelia Viestintä Oy, Keski-Karjalan Kustannus Oy, Lieksan Lehti Oy, Pogostan Sanomat Oy, Faktor Oy, Pohjois-Karjalan Ilmoitusvalmistus Oy, Ylä-Karjala Oy ja Pohjois-Karjalan Paikallislehdet Oy. Forssan Kirjapaino Oy:n tytäryhtiöt Forssa Print Ab ja FA Holding Oy on jätetty yhdistelemättä konsernitilinpäätökseen, koska näillä ei ole oleellista vaikutusta konsernin taloudelliseen asemaan. Väli-Suomen Media Oy, josta konsernin omistusosuus on 25 prosenttia, on jätetty yhdistelemättä konsernitilinpäätökseen, koska sillä ei ole oleellista vaikutusta konsernin taloudelliseen asemaan.

ULKOMAANRAHAN MÄÄRÄISET ERÄT

Konsernitilinpäätös on esitetty euroina, joka on konsernin toiminta- ja esittämisvaluutta.

Ulkomaanrahan määräiset erät kirjataan euroiksi tapahtumapäivän kurssiin. Tilinpäätöspäivänä avoimena olevat ulkomaanrahan määräiset monetaariset saamiset ja velat on arvostettu käyttäen tilinpäätöspäivän kurssia. Ei-monetaariset erät on arvostettu tapahtumapäivän kurssiin. Ulkomaanrahan määräisten erien muuntamisesta syntyneet voitot ja tappiot on merkitty tuloslaskelmaan. Liiketoiminnan kurssivoitot ja tappiot sisälty-

vät vastaaviin eriin liikevoiton yläpuolelle. Valuuttamäärien velkojen ja saamisten kurssivoitot ja -tappiot sisältyvät rahoi-
tustuottoihin ja -kuluihin.

AINEELLISET HYÖDYKKEET

Maa-alueista ei kirjata poistoja. Hyödykkeiden taloudellista vai-
kutusaikaa tarkastetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvitta-
essa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa
tapahtuvia muutoksia.

Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat seuraavat:

Rakennukset	6-40 vuotta
Rakennusten irtaimet ainesosat	10 vuotta
Väestönsuojat	15 vuotta
Sanomalehtirottaatio	20 vuotta
Painon ja postituksen	3-20 vuotta
Muut koneet ja kalusto	3-10 vuotta
Aineettomat oikeudet	3-5 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	5-10 vuotta

Hyödykkeistä tehdään tasapoistot arvioidun taloudellisen vai-
kutusajan kuluessa. Korjaus- ja ylläpitomenot kirjataan tilikau-
den kuluksi. Perusparannusinvestoinnit aktivoidaan, mikäli ne
tuottavat vastaista taloudellista hyötyä. Aineellisten hyödykkei-
den luovutuksesta syntyvät voitot ja tappiot kirjataan tuloslas-
kelmaan.

Ennakkomaksuihin kirjataan tilikauden aikana hankitut
aineelliset hyödykkeet, jotka otetaan tuloa tuottavaan käyttöön
myöhemminä tilikausina.

JULKISET AVUSTUKSET

Julkiset avustukset, esimerkiksi valtiolta saadut aineellisten
käyttöomaisuushyödykkeiden hankintoihin liittyvät avustukset,
on kirjattu aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden kirjanpi-
toarvojen vähennyksiksi silloin, kun on kohtuullisen varmaa,
että ne tullaan saamaan ja että konserni täyttää avustuksen
saamisen ehdot. Avustukset tuloutuvat pienempien poistojen
muodossa omaisuuserän käyttöaikana. Sellaiset avustukset,
jotka on saatu korvauksiksi jo toteutuneista kuluista, kirjataan
tulosvaikutteisesti sillä kaudella, jonka aikana oikeus avustuk-
sen saamiseen syntyy. Tällaiset avustukset esitetään liiketoi-
minnan muissa tuotoissa.

SIIJOITUSKIINTEISTÖT

Sijoituskiinteistöt ovat kiinteistöjä, joita konserni pitää hallus-
saan hankkiakseen vuokratuottoa tai omaisuuden arvonnou-
sua. Sijoituskiinteistöt arvostetaan taseessa hankintameno-
on vähennettynä poistoilla ja arvonalentumisilla. Käypä arvo mää-
ritetään ulkopuolisen kiinteistöarvioijan tekemän arvion tai
toteutuneiden kauppahintojen perusteella ja ilmoitetaan kon-
sernitilinpäätöksen liitetiedoissa (kohta 11).

LIKEARVO JA MUUT AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Liiketoimintojen yhdistymisestä syntynyt liikearvo kirjataan
hankinta-ajankohtana määrään, jolla luovutettu vastike, mah-
dollinen määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan koh-
teessa ja mahdollinen aiemmin omistettu osuus yhteenlasket-
tuina, ylittävät konsernin osuuden hankitun nettovarallisuuden
käyvistä arvosta. Liikearvoista ei tehdä poistoja, vaan ne tes-
tataan vuosittain arvonalentumisten varalta. Liikearvo arvoste-
taan alkuperäiseen hankintameno-
on vähennettynä arvonalen-
tumisilla.

Liikearvon lisäksi konsernin aineettomat hyödykkeet koos-
tuvat pääsääntöisesti atk-ohjelmistojen lisensseistä, julkaisu-
oikeuksista, asiakassuhteista ja brändiarvosta sekä tilaaja- ja
ilmoittajarekistereistä.

Aineettomat hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalen-
tumisilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintameno-
on. Liike-
toimintojen yhdistämisissä hankitut aineettomat hyödykkeet
arvostetaan hankintahetkellä käypään arvoon. Tasapoistot
hyödykkeistä tehdään arvioidun taloudellisen vaikutusajan
kuluessa, yleensä viidessä vuodessa.

VIERAAN PÄÄOMAN MENOT

Vieraan pääoman menot kirjataan kuluksi sillä kaudella, jonka
aikana ne ovat syntyneet. Vieraan pääoman menojen jaksotta-
misessa on käytetty efektiivisen koron menetelmää.

Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden valmistamis- ja
rakentamisajalta kertyneet vieraan pääoman menot kirjataan
osaksi hankintamenoa. Aktivoitavia vieraan pääoman menoja
ei ole ollut tilikaudella tai vertailukaudella.

ARVONALENTUMISET

Konserni arvioi jokaisena tilinpäätöspäivänä, onko viitteitä
jonkin omaisuuserän arvonalentumisesta. Jos viitteitä ilme-
nee, arvioidaan kyseisestä omaisuuserästä kerrytettävissä
oleva rahamäärä. Kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan

lisäksi vuosittain keskeneräisestä aineettomasta hyödykkeestä riippumatta siitä, onko arvonalentumisesta viitteitä. Liikearvo testataan vähintään kerran vuodessa riippumatta siitä, onko arvonalentumisesta viitteitä. Kerrytettävissä oleva rahamäärä on nettomyyntihinta tai sitä korkeampi käyttöarvo, joka saadaan diskonttaamalla omaisuuserän tai rahavirtaa tuottavan yksikön vastaiset rahavirrat nykyarvoon. Liikearvon testauksessa kerrytettävissä oleva rahamäärä perustuu käyttöarvoon. Liikearvo kohdistetaan konsernin rahavirtaa tuottaville yksiköille. Konsernin liikearvot testataan toimialatasolla. Konsernin johto on määrittänyt painotoimialalle kaksi rahavirtaa kerrytettävää yksikköä, painotoiminnot ja medialogistiikkatoiminnot. Diskonttaus korkona käytetään ennen veroa määritettyä korkoa, joka kuvastaa markkinoiden näkemystä rahan aika-arvosta ja omaisuuserään liittyvistä erityisistä riskeistä.

Arvonalentumistappio kirjataan tuloslaskelmaan, jos omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin siitä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Arvonalentumistappio peruutetaan, jos olosuhteissa tapahtuu muutos, ja kerrytettävissä oleva rahamäärä ylittää kirjanpitoarvon. Arvonalentumistappiota ei peruuteta enempää kuin mikä hyödykkeen kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappiota. Liikearvosta tehtyä arvonalentumiskirjausta ei peruuteta.

VUOKRASOPIMUKSET

Konserni vuokralle ottajana

Vuokrasopimukset, joissa omistamiselle ominaiset riskit ja edut jäävät vuokralle antajalle, käsitellään muina vuokrasopimuksina. Muiden vuokrasopimusten perusteella suoritettavat vuokrat kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan tasaerinä vuokraajan kuluessa.

Konserni vuokralle antajana

Konsernin saamat vuokratuotot koostuvat pääsääntöisesti liike- ja asuinhuoneistojen vuokratuotoista. Vuokratuotot kirjataan tuloslaskelmaan tasaerinä vuokraajan kuluessa. Konsernilla ei ole rahoitusleasingisopimuksilla vuokralle annettuja hyödykkeitä.

TYÖSUHDE-ETUUKSET

Eläkevastuut

Konserniyhtiöillä on lakisääteinen TYEL-eläkevakuutus sekä vapaaehtoisia lisäeläkkeitä Suomessa ja ne on järjestetty eläkevakuutusyhtiön kautta. Eläkejärjestelyt käsitellään maksupohjaisena, jolloin niihin tehdyt suoritukset kirjataan tuloslaskelmaan sillä kaudella, jota veloitus koskee.

VAIHTO-OMAISUUS

Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenoon tai sitä alhaisempaan nettorealisointiarvoon. Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden hankintameno muodostuu raaka-aineista, välittömistä työsuorituksista johtuvista menoista, muista välittömistä menoista sekä asianmukaisesta osuudesta valmistuksen muuttuvista ja kiinteistä yleismenoista. Nettorealisointiarvo on tavanomaisessa liiketoiminnassa saatava arvioitu myyntihinta, josta on vähennetty arvioidut tuotteen valmiiksi saattamiseen tarvittavat menot ja myynnistä johtuvat menot.

RAHOITUSVARAT JA RAHOITUSVELAT

Rahoitusvarat

Pohjois-Karjalan Kirjapaino -konsernin rahoitusvarat on luokiteltu IFRS 9:n mukaisesti seuraaviin ryhmiin: jaksotettuun hankintamenoan arvostetut rahoitusvarat, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat sekä käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostetut rahoitusvarat. Luokittelu tapahtuu rahoitusvaran alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä ja siihen vaikuttaa sopimukseen perustuvien rahavirtojen luonne sekä rahoitusvarojen hallinnointiin sovellettava liiketoimintamalli. Rahoitusvarat esitetään lyhytaikaisina, jos niiden maturiteetti on lyhempi kuin 12 kuukautta, sijoituksesta aiotaan luopua 12 kuukauden kuluessa tilinpäätöspäivästä tai niitä pidetään kaupankäyntitarkoituksessa.

Jaksotettuun hankintamenoan kirjattavat rahoitusvarat

Rahoitusvarat arvostetaan jaksotettuun hankintamenoan, jos rahoitusomaisuutta pidetään hallussa sellaisen liiketoimintamallin mukaisesti, jonka tavoitteena on sopimukseen perustuvien kiinteiden tai ennalta määritettyjen rahavirtojen kerääminen. Lainat ja muut saamiset ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia rahoitusvaroja, joihin liittyvät maksut ovat kiinteät ja joita ei noteerata toimivilla markkinoilla eikä yhtiö pidä niitä kaupankäyntitarkoituksessa. Tähän ryhmään sisältyvät konsernin pitkä- ja lyhytaikaiset lainasaamiset, myyntisaamiset ja muut saamiset ja ne arvostetaan jaksotettuun hankintamenoan. Konserni kirjaa jaksotettuun hankintamenoan arvostettavien rahoitusvarojen osalta luottotappiovarauksen perustuen odotettavissa oleviin luottotappioihin IFRS 9:n mukaan. Lisätietoja liitetiedosta 21 rahoitusriskien hallinta.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat on hankittu kaupankäyntitarkoituksessa, pääasiallisesti voiton saamiseksi lyhyen aikavälin markkinahintojen muutok-

sista. Ryhmän erät ovat pääsääntöisesti markkinoilla noteerattuja osakkeita. Ryhmän erät on arvostettu käypään arvoon ja kaikkien ryhmän sijoitusten käypä arvo on määritetty toimivilla markkinoilla julkaistujen hintanoteerausten pohjalta, joka on tilinpäätöspäivän ostonoteeraus.

Konserni on päättänyt arvostaa myös muut sijoitukset peruuttamattomasti käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Taseen pitkäaikaisiin varoihin kuuluvat sijoitukset sisältävät pääsääntöisesti listaamattomien yhtiöiden osakkeita, jotka arvostetaan käypään arvoon. Johdannaissopimukset arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Tilinpäätöshetkellä konsernissa ei ollut johdannaissopimuksia.

Käyvän arvon muutoksista johtuvat sekä realisoitumattomat arvostusvoitot ja -tappiot että realisoituneet myyntivoitot ja -tappiot kirjataan tuloslaskelmaan sillä kaudella, jonka aikana ne syntyvät. Nettovoittoihin tai -tappioihin sisältyy osinkotuotot ja.

Jos osakkeiden käypiä arvoja ei voida luotettavasti määrittää, ne on arvostettu hankintamenoa vähennettynä mahdollisilla arvonalentumisilla.

Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat

Konsernilla ei ole käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattuja muita sijoituksia. Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjatuista muista sijoituksista ei kirjata luottotappiovarauksia, ja käyvän arvon arvostustulosta ei koskaan kirjata tuloslaskelmaan.

Rahavarat

Rahavaroihin sisältyvät käteinen raha, pankkitalletukset, joiden maturiteetti on lyhyt (noin alle 3 kk) sekä pankkitilien varat.

Rahoitusvelat

Rahoitusvelat merkitään alun perin kirjanpitoon saadun vastikkeen perusteella käypään arvoon. Mahdolliset transaktiomenot sisällytetään rahoitusvelkojen alkuperäiseen kirjanpitoarvoon. Myöhemmin kaikki rahoitusvelat arvostetaan efektiivisen koron menetelmällä jaksotettuun hankintamenoa. Käytössä olevat pankkitilien limiitit kuuluvat lyhytaikaisiin korollisiin velkoihin. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun konserni on täyttänyt sopimusveloitteensa.

VARAUKSET JA EHDOLLISET VELAT

Varaus merkitään taseeseen, kun konsernilla on aikaisemman tapahtuman seurauksena olemassa oleva oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite ja maksuveloitteen toteutuminen on todennäköistä ja sen suuruus voidaan luotettavasti määrittää.

Ehdollinen velka on aikaisempien tapahtumien seurauksena syntynyt mahdollinen velvoite, jonka olemassaolo varmistuu vasta konsernin määräysvallan ulkopuolella olevan epävarman tapahtuman realisoituessa. Ehdolliseksi velaksi katsotaan myös sellainen olemassa oleva velvoite, joka ei todennäköisesti edellytä maksuveloitteen täyttämistä, tai jonka suuruutta ei voida määrittää luotettavasti. Ehdollinen velka esitetään liitetietona.

TULOVEROT

Konsernin verot sisältävät konserniyhtiöiden tilikauden tulokseen perustuvat verot, aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat veronokaisut sekä laskennallisen verosaamisen ja verovelan muutoksen. Laskennallinen vero lasketaan kaikista kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon väliaikaisista eroista. Konserniyhtiöiden vahvistetuista verotuksellisista tappioista lasketaan verosaaminen vain siihen määrään asti kuin niitä arvioidaan voitavan tulevaisuudessa hyödyntää.

MYNNIN TULOUTUS

Liikevaihtona esitetään tuotteiden ja palveluiden myynnistä saadut tuotot käypään arvoon arvostettuina välillisillä veroilla, alennuksilla ja valuuttamääräisen myynnin kurssierolla oikaisuina. Tuotot tavaroiden myynnistä kirjataan, kun tavaroiden omistamiseen liittyvä määräysvalta on siirtynyt ostajalle. Tuotot palveluista kirjataan, kun palvelu on suoritettu (suoritevelvoite). Suoritevelvoitteella tarkoitetaan erotettavissa olevaa tuotetta tai palvelua, josta asiakas voi hyötyä erikseen. Konsernin tavaramyynti koskee lehtien tilausmyyntiä, jossa määräysvalta tavararaan siirtyy asiakkaalle päivittäin ajan kuluessa ja samalla suoritevelvoite täyttyy. Tuloutus tapahtuu ajan kuluessa perustuen toimitettujen lehtien määrään ja tilauskauden kestoan. Konsernin mediamyynti käsittää tuotteita ja palveluita, joita julkaistaan lehdissä ja radiossa. Mediamyynnin suoritevelvoite täyttyy mainoksen julkaisun yhteydessä ja tuloutus tapahtuu palvelun suorittamisen jälkeen. Konsernin palvelumyynti muodostuu pääsääntöisesti painopalveluiden ja painamiseen liitännäisten palveluiden myynnistä. Palvelumyynnin suoritevelvoite täyttyy palvelun luovutuksen yhteydessä asiakkaan vastaanottaessa palvelun. Konsernin liikevaihdossa aiemmin kokonaisuudessaan esitettyjen postin välitysmyyntien esitystapa on muutettu

tilikaudella siten, että liikevaihdossa esitetään ainoastaan palvelusta jäävä provision osuus. Vertailutiedot on oikaistu vastamaan tehtyä muutosta. Muutoksen vaikutus vuoden 2017 konsernin liikevaihtoon oli -4,3 miljoonaa euroa. Uudelleen luokittelu on tehty koska nykyinen esittämistapa kuvastaa paremmin toimintaa, jossa konserni toimii palvelun välittäjänä ja asiakkailta säilyy määräysvalta kyseisiin sopimuksiin. Näin konsernin tuotoksi kertyy ainoastaan palvelumyynnin provisio-osuus. Suurin osa konsernin palvelumyynnistä pohjautuu kiinteisiin sopimuksiin, jolloin myös myyntituotto määräytyy näiden kiinteiden hintojen perusteella. Konsernin myyntisopimuksissa maksuehdot muodostuvat normaalisti kiinteän maksuaikataulun mukaisesti. Yleisimmät maksuehdot vaihtelevat 14-30 päivän välillä. Joillakin asiakkailla voi olla sopimuksiin perustuvia vuosialennuksia, jotka ovat riippuvaisia ostovolymyymistä.

Osinkotuotot kirjataan, kun oikeus maksunsaamiseen on syntynyt.

IFRS-STANDARDIMUUTOKSET

Vuonna 2018 konserni otti käyttöön seuraavat IASB:n julkaisemat uudet tai muutetut standardit.

IFRS 15 Myyntituotot asiakassopimuksista sisältää viisivaiheisen ohjeistuksen asiakassopimusten perusteella saatavien myyntituottojen kirjaamiseen. Myynnin kirjaaminen voi tapahtua ajan kuluessa tai tietynä ajankohtana, ja keskeisenä kriteerinä on määräysvallan siirtyminen. Standardi lisää myös esitettävien liitetietojen määrää. Konserni on ottanut standardin käyttöön takautuvasti siten, että mahdollinen soveltamisen aloittamisesta aiheutunut kertynyt vaikutus kirjataan kertyneiden voittovarojen kautta.

Konsernilla ei ole valmistusasteen mukaista tuloutusta, joka vaatii tulevien myyntien ja kustannusten tarkkaa ennustamista koko sopimusajalle. Konsernin myyntituotot muodostuvat enimmäkseen tilausmyynnistä, mediamyynnistä sekä painotoiminnan myynnistä. Tilausmyynti jaksotetaan tilausjaksolle lehden jakelun mukaisesti. Mediamyynti tuloutetaan kun ilmoitus tai mainos on julkaistu. Painotoiminnan tuotot tuloutetaan, kun painotuote tai -palvelu luovutetaan asiakkaalle. Painotoimintaan liittyvien lisäpalveluiden myynnin provisiot tuloutetaan palvelun toteutumisen yhteydessä.

IFRS 15:n soveltamisella ei ole vaikutusta konsernin tuottojen tulotuskäsittelyyn.

IFRS 9 Rahoitusinstrumentit ja siihen tehdyt muutokset muuttaa rahoitusvarojen luokittelua ja arvostamista sekä sisältää rahoitusvarojen arvonalentumisen arviointiin uuden, odotettuihin luottotappioihin perustuvan mallin. Lisäksi IFRS 9 sisältää laajennetut liitetieto- ja esitystietovaatimukset. Konserni on ottanut standardin käyttöön takautuvasti, mutta käyttäen mahdollisuutta olla muuttamatta vertailukauden tietoja. Siirtymän vaikutus on esitetty muutoksena kertyneissä voittovaroissa.

Konsernille IFRS 9:n käyttöönoton pääasiallinen vaikutus tulee odotettujen luottotappioiden mallin soveltamisesta arvioidessa epävarmoihin saataviin liittyvää arvonalentumista. Konsernin myyntisaamiset eivät sisällä merkittävää rahoituskomponenttia, joten konserni on käyttänyt IFRS 9:n sallimaa yksinkertaistettua mallia. Odotettavissa olevien luottotappioiden määrittämistä varten myyntisaamiset on ryhmitelty toimialojen, sijainnin ja ikäjakautaman perusteella. Tappio-osuuden laskenta perustuu historiallisten tappioiden määriin ottaen huomioon mahdolliset saamiskohtaiset arvioinnit. Standardin soveltaminen kasvattaa hieman arvonalentumiskirjauksia.

IFRS 9 sisältää lisäksi uudistetun ohjeistuksen rahoitusvarojen ja -velkojen luokitteluun ja arvostamiseen, joka perustuu varojen rahavirtaominaisuuksiin ja hallintaan käytettäviin liiketoimintamalleihin. Standardi poistaa vanhan IAS 39:n mukaisen luokittelun: eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat, lainat ja saamiset ja myytävissä olevat sijoitukset. IFRS 9:n mukaan konsernin rahoitusvarat on luokiteltu seuraavasti: jaksotettuun hankintamenoan arvostettavat rahoitusvarat, käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettavat rahoitusvarat ja käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat.

Standardin soveltamisella ei ollut merkittävää vaikutusta konsernitilinpäätökseen eikä IFRS 9:n käyttöönotolla ollut olennaista vaikutusta avaavaan taseeseen. Odotettavissa olevien luottotappioiden käyttöönoton vaikutus kertyneisiin voittovaroihin on esitetty liitetiedossa 21 rahoitusriskien hallinta.

UUDEN JA UUDISTETUN IFRS- NORMISTON SOVELTAMINEN

Seuraavat konsernia koskevat standardit, tulkinnat tai niiden muutokset on julkaistu 31.12.2018 mennessä. Konserni ei kuitenkaan sovelle näitä säännöksiä ennen kuin ne on hyväksytty sovellettavaksi Euroopan Unionin alueella ja ennen kuin niiden

soveltaminen on pakollista. Käyttöönotto tapahtuu kunkin standardin ja tulkinnan voimaantulopäivästä lähtien, tai mikäli voimaantulopäivä on muu kuin tilikauden ensimmäinen päivä, voimaantulopäivää seuraavan tilikauden alusta.

IFRS 16 Vuokrasopimukset (sovellettava 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). IFRS 16 julkaistiin tammikuussa 2016. Sen seurauksena lähes kaikki vuokrasopimukset tullaan merkitsemään taseeseen, sillä operatiivisia vuokrasopimuksia ja rahoitusleasingisopimuksia ei enää erotella. Uuden standardin mukaan kirjataan omaisuuserä (oikeus käyttää vuokrattua hyödykettä) ja vuokrien maksamista koskeva rahoitusvelka. Ainoita poikkeuksia ovat lyhytaikaiset ja arvoltaan vähäisiä omaisuuseriä koskevat vuokrasopimukset. Vuokralleantajien soveltamaan kirjanpitoikäisyyteen ei tule merkittäviä muutoksia. Konserni tulee soveltamaan standardin käyttöönottoon yksinkertaistettua menettelytapaa, jossa soveltamisen kumulatiivinen vaiku-

tus näytetään 1.1.2019 avaavassa taseessa. Käyttöönottoa edeltävän vuoden vertailulukuja ei oikaista. Konserni on arvioinut IFRS 16-standardin käyttöönoton vaikutuksia tilinpäätökseen. Konserni tulee kirjaamaan taseeseen uusia varoja ja velkoja, lähinnä leasingkoneiden, toimitilojen ja autojen vuokrasopimuksista. Alustavan arvioinnin perusteella konserni tulee kirjaamaan noin 3,9 miljoonan euron omaisuuserän vuokraoikeuksista ja vastaavasti niihin liittyvän leasingvelan 1.1.2019. Standardin käyttöönoton arvioidaan laskevan vuoden 2019 liikevoittoa 0,1 miljoonaa euroa. Standardin käyttöönotolla on vaikutusta myös konsernin rahavirtalaskelman esitystapaan. Liiketoiminnan rahavirran arvioidaan nousevan ja rahoitustoiminnan rahavirran arvioidaan laskevan 1,3 miljoonaa euroa. Lopullinen arviointi standardin vaikutuksesta tulee valmistumaan vuoden 2019 ensimmäisen vuosineljänneksen aikana.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

(1 000 euroa)

1. SEGMENTTI-INFORMAATIO

Toimintasegmentit perustuvat konsernin sisäiseen organisaatiarakenteeseen ja sisäiseen taloudelliseen raportointiin. Konsernissa segmentin tulos on liikevoittotaso. Segmenttien välinen hinnoittelu on markkinaperusteinen. Lehtitoimialassa aiemmin ollut Pohjois-Karjalan Ilmoitusvalmistus Oy on siirretty 31.12.2018 alkaen osaksi painotoimialasegmenttiä yhtiön liiketoiminnan muodostuessa enemmän painotoimialaa tukevista toiminnoista. Vertailutiedot on oikaistu vastaamaan tehtyä muutosta. Vertailutietoja on lisäksi oikaistu painotoimialan myynnin osalta. Myynnistä on oikaistu Postin välityspalkkiot ja myyntiin on jäänyt asiakkailta peritty palkkio-osuus. Investoinnit koostuvat aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden ja aineettomien hyödykkeiden lisäykistä, joita käytetään useammalla kuin yhdellä kaudella.

KONSERNIN TOIMINTASEGMENTIT

Lehtitoimiala: sanomalehtien kustantaminen: Sanomalehti Karjalainen Oy, Karelia Viestintä Oy, Keski-Karjalan Kustannus Oy, Lieksan Lehti Oy, Pogostan Sanomat Oy, Pohjois-Karjalan Paikallislehdet Oy ja Ylä-Karjala Oy

Painotoimiala: PunaMusta Oy, Forssan Kirjapaino Oy, Erweko Oy, Faktor Oy, Pohjois-Karjalan Ilmoitusvalmistus Oy

Muut toiminnot pitävät sisällään emoyhtiötoiminnot, arvopaperikaupan ja kiinteistöjen vuokraustoiminnan. Osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiön ylintä operatiivista päätösvaltaa käyttää hallitus. Ylin operatiivinen päätöksentekijä ei seuraa segmenttikohtaisesti varoja ja velkoja.

Toimintasegmentit 2018					
(1 000 euroa)	Lehtitoimiala	Painotoimiala	Muut toiminnot	Konsernierät	Konserni
Tulostiedot					
Myynti konsernin ulkopuolelle					
Tavaramyynti	21 644				21 644
Palveluiden myynti		65 878	66		65 944
Myynti konsernin ulkopuolelle yhteensä	21 644	65 878	66		87 588
Konsernin sisäinen myynti	75	5 092	1 812	-6 979	0
Liikevaihto yhteensä	21 719	70 970	1 878	-6 979	87 588
Liikevoitto	1 588	-699	-149		740
Rahoitustuotot ja -kulut	6	639	1 031		1 676
Voitto ennen tuloveroja	1 594	-60	882		2 416
Investoinnit	413	4 349	3 268		8 031
Poistot	152	3 603	1 372		5 128

Toimintasegmentit 2017					
(1 000 euroa)	Lehtitoimiala	Painotoimiala	Muut toiminnot	Konsernierät	Konserni
Tulostiedot					
Myynti konsernin ulkopuolelle					
Tavaramyynti	23 059				23 059
Palveluiden myynti		52 679	44		52 723
Myynti konsernin ulkopuolelle yhteensä	23 059	52 679	44		75 782
Konsernin sisäinen myynti	59	5 010	1 796	-6 866	0
Liikevaihto yhteensä	23 118	57 689	1 840	-6 866	75 782
Liikevoitto	2 451	311	-271		2 491
Rahoitustuotot ja -kulut	11	-205	2 869		2 675
Voitto ennen tuloveroja	2 462	105	2 599		5 166
Investoinnit	180	843	1 340		2 364
Poistot	200	4 298	1 449		5 947

Maantieteelliset myyntitiedot

(1 000 euroa)

Konsernin maantieteellinen ulkoinen myynti on esitetty asiakkaan maantieteellisen sijainnin mukaan.

2018	Suomi	Muu Eurooppa	Venäjä	Konserni
Liikevaihto	81 220	3 720	2 648	87 588
2017	Suomi	Muu Eurooppa	Venäjä	Konserni
Liikevaihto	68 640	3 847	3 295	75 782

Myyntituotot tuoteryhmittäin / ulkoinen liikevaihto

(1 000 euroa)

	2018	2017
Lehtitoimiala		
Tilausmyynti	11 171	11 378
Ilmoitusmyynti	10 455	11 662
Palvelujen myynti, muu myynti	18	19
Painotoimiala		
Painotoiminnot	65 878	52 679

Konsernissa tuotot liiketoimista yhdenkään yksittäisen ulkoisen asiakkaan kanssa eivät ylitä 10 prosenttia yhteisön tuotoista.

Lehtitoimialan tilausmyynnin osuus saaduista ennakoista

	2018	2017
Lehtitoimiala		
Tilausmyynti	11 171	11 378
Kirjattu tilausmyyntiennakoista	1 422	1 463
Tilikauden aikainen myynti	9 750	9 915

Myyntituotot liiketoiminnoittain/ulkoinen liikevaihto (miljoonaa euroa)

	1-12/2018	1-12/2017	Muutos
Kustannustoiminta			
Sisältöliikevaihto	11,2	11,4	-0,2
Mainosmyynnin liikevaihto	10,5	11,7	-1,2
Muu myynti	0,0	0,0	0,0
Ulkoinen liikevaihto yht.	21,6	23,1	-1,4
Painotoiminta			
Painamisen liikevaihto	58,9	48,1	10,8
Palveluliikevaihto	7,0	4,6	2,4
Ulkoinen liikevaihto yht.	65,9	52,7	13,2
Muu toiminta	0,1	0,0	0,0
Konserni yhteensä	87,6	75,8	11,8

Konsernin henkilökunta keskimäärin tilikaudella

	2018	2017
Lehtitoimiala	111	107
Painotoimiala, jatkuvat toiminnot	325	267
Muut toiminnot	19	22
Yhteensä	455	396

2. HANKITUT JA MYYDYT LIIKETOIMINNOT

Hankinnat

Vuosi 2018

Vuoden 2018 elokuussa konserni osti Oy Najaros Ab:n radioliiketoiminnot. Radioliiketoiminta tuli osaksi lehtitoimiala-segmenttiä. Hankinnasta suoritettu vastike ja kirjatut varat olivat nimelliset eikä hankinnalla ollut olennaista vaikutusta konsernin tilikauden liikevaihtoon. Konserni osti elokuun 2018 lopussa lehtien ja julkaisujen taittoon erikoistuneen Faktor Oy:n koko osakekannan. Yrityskaupalla vahvistetaan konsernin suunnittelu- ja taittopalveluita sekä painotoimialan kokonaisvaltaista myyntiä. Konsernin hallussa ei ollut yhtiön osakkeita ennen yrityskauppaa ja osakkeet vaihtoivat omistajaa kaupantekopäivänä. Kauppahintaan ei sisällynyt lisäkauppahintaelementtejä. Syyskuussa 2018 konserni osti sekä Erweko Oy:n että Forssan Kirjapaino Oy:n koko osakekannan. Molemmat hankinnat tulivat osaksi painotoimialasegmenttiä. Yrityskaupat vahvistavat konsernin painotoimialan kasvua ja lisäävät sekä tuotetarjoumaa että myynti- ja tuoteverkoston kattavuutta. Konsernin hallussa ei ollut kummankaan yhtiön osakkeita ennen yrityskauppoja eikä kauppahintoihin sisällynyt lisäkauppahintaelementtejä. Forssan Kirjapaino Oy:n kaupassa osakkeet vaihtoivat omistajaa kaupantekopäivänä, Erweko Oy:n omistus siirtyi lokakuun 2018 alusta. Alla olevissa taulukoissa on esitetty tiivistetysti määrät Faktor Oy:stä, Erweko Oy:stä ja Forssan Kirjapaino Oy:stä maksetuista vastikkeista, yritys-hankintojen rahavirtavaikutuksista sekä varojen ja velkojen arvoista hankintahetkellä.

	Faktor Oy	Erweko Oy	Forssan Kirjapaino Oy
Vastike	MEUR	MEUR	MEUR
Hankintameno	0,5	0,3	2,0
Kokonaishankintameno	0,5	0,3	2,0
Yrityshankinnan rahavirtavaikutus	MEUR	MEUR	MEUR
Maksettu hankinta	0,5	0,3	2,0
Hankitut rahavarat	0,1	0,1	0,4
Yrityshankinnan rahavirtavaikutus yhteensä	0,4	0,2	1,6
Hankittujen varojen ja vastattavaksi otettujen velkojen arvot hankintahetkellä olivat seuraavat:			
	MEUR	MEUR	MEUR
Aineettomat hyödykkeet	0,0	0,0	0,0
Asiakassuhteet ja brändiarvo (sis. muihin aineettomiin hyödykkeisiin)	0,1	0,0	0,2
Aineelliset hyödykkeet	0,0	0,6	5,3
Vaihto-omaisuus	0,0	0,3	1,2
Myyntisaamiset ja muut saamiset	0,1	1,4	3,7
Rahavarat	0,1	0,1	0,4
Varat yhteensä	0,3	2,5	10,7
Rahoitusvelat	0,0	0,0	6,5
Ostovelat ja muut velat	0,2	1,3	2,6
Varaukset ja velat yhteensä	0,2	1,3	9,1
Nettovarallisuus yhteensä	0,2	1,1	1,6
Liikearvo	0,3	-0,9	0,4

Aineettomien hyödykkeiden ja myyntisaamisten käypään arvoon ei sisällynyt riskiä yhdenkään hankinnan osalta. Faktor Oy:n hankinnasta syntyi 0,3 miljoonan euron liikearvo, joka perustuu pääasiassa hankinnasta odotettavissa oleviin synergiahyötyihin sekä liiketoimintaa osaavaan henkilöstön arvoon. Forssan Kirjapaino Oy:n hankinnasta syntynyt 0,4 miljoonan euron liikearvo koostuu odotettavissa olevista tuotto- ja kulusynergioista. Erweko Oy:n edullisesta kaupasta syntynyt 0,9 miljoonan euron voitto on kirjattu laajan tuloslaskelman rahoitustuottoihin. Edullinen kauppa syntyi myyjän karsiessa heidän strategiaan kuulumattomia liiketoimintoja, jolloin kauppahinta saatiin neuvoteltua nettovarallisuutta matalammaksi. Hankittujen yhtiöiden konsernissa oloajan liikevaihdot n. 7,9 miljoonaa euroa ja tulos n. 0,6 miljoonaa euroa sisältyvät konsernin vuoden 2018 laajaan tuloslaskelmaan. Jos tilikauden aikana hankitut liiketoiminnat olisi yhdistelty konsernitilinpäätökseen tilikauden 2018 alusta lähtien, olisi konsernin liikevaihto kasvanut arviolta 21,6 miljoonaa euroa ja tulos heikentynyt arviolta 0,2 miljoonaa euroa.

Vuosi 2017

Konserni osti 15.5.2017 paino- ja julkaisupalveluita tuottavan Suomen Yliopistopaino Oy:n koko osakekannan vahvistaakseen painoimialasegmentin tuotevalikoimaa. Konsernin hallussa ei ollut yhtiön osakkeita ennen yrityskauppaa. Kauppahinta oli 1,1 miljoonaa euroa ja osakkeet vaihtoivat omistajaa kaupantekopäivänä. Kauppahintaan ei sisällynyt lisäkauppahintaelementtejä. Alla olevissa taulukoissa on esitetty tiivistetysti määrät Suomen Yliopistopaino Oy:stä maksetusta vastikkeesta, yrityshankinnan rahavirtavaikutuksesta sekä varojen ja velkojen arvoista hankintahetkellä.

Vastike	MEUR
Hankintameno	1,1
Kokonaishankintameno	1,1
Yrityshankinnan rahavirtavaikutus	MEUR
Maksettu hankinta	1,1
Hankitut rahavarat	0,2
Yrityshankinnan rahavirtavaikutus yhteensä	0,9
Hankittujen varojen ja vastattavaksi otettujen velkojen arvot hankintahetkellä olivat seuraavat:	
	MEUR
Aineettomat hyödykkeet	0,1
Asiakassuhteet (sis. muihin aineettomiin hyödykkeisiin)	0,2
Aineelliset hyödykkeet	0,1
Vaihto-omaisuus	0,4
Myyntisaamiset ja muut saamiset	0,7
Rahavarat	0,2
Varat yhteensä	1,5
Rahoitusvelat	0,2
Ostovelat ja muut velat	0,6
Varaukset ja velat yhteensä	0,7
Nettovarallisuus yhteensä	0,8
Liikearvo	0,3

Aineettomien hyödykkeiden ja myyntisaamisten käypään arvoon ei sisällynyt riskiä. Hankinnasta syntyi 0,3 miljoonan euron liikearvo, joka perustuu pääasiassa Suomen Yliopistopaino Oy:n hankinnasta odotettavissa oleviin synergiahyötyihin. Suomen Yliopistopaino Oy:n konsernissa oloajan liikevaihto, 3,0 miljoonaa euroa ja tulos 0,3 miljoonaa euroa, sisältyvät konsernin vuoden 2017 laajaan tuloslaskelmaan. Jos tilikauden aikana hankittu liiketoiminta olisi yhdistelty konsernitilinpäätökseen tilikauden 2017 alusta lähtien, olisi konsernin tulos heikentynyt arviolta 0,3 miljoonaa euroa.

Myynnit

Konsernilla ei ollut myyjä toimintoja vuosina 2018 ja 2017.

3. LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT

(1 000 euroa)	2018	2017
Vuokratuotot sijoituskiinteistöistä	27	0
Muut aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden myyntivoitot	112	13
Vuokratuotot asunto- ja liikehuoneistoista	164	160
Paperinkeräys	1 045	910
Painolevyt ja kehiteiliukset	175	152
Muut	210	106
Yhteensä	1 732	1 342

4. LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT

(1 000 euroa)	2018	2017
Sijoituskiinteistöjen hoitokulut	28	22
Henkilösivukulut	488	609
Toimitila-, tuotantokone- ja toimitukselliset kulut	7 558	5 952
Tiedonsiirto-, atk-, konttori- ja markkinointikulut	3 732	3 449
Auto-, matkustus-, edustus- ja neuvottelukulut	1 081	1 075
Vakuutukset	213	178
Muut kulut	750	489
Maksetut palkkiot		
Tilintarkastusyhteisö Ernst & Young Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	95	99
Veroneuvonta	1	17
Muut palkkiot	23	31
Yhteensä	13 969	11 922

5. POISTOT JA ARVONALENTUMISET

(1 000 euroa)	2018	2017
Poistot hyödykeryhmittäin		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	180	215
Yhteensä	180	215
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset	1 394	1 380
Sijoituskiinteistöt	19	19
Koneet ja kalusto	3 535	4 333
Yhteensä	4 947	5 732
Poistot yhteensä	5 128	5 947

6. TYÖSUHDE-ETUUKSISTA AIHEUTUVAT KULUT

(1 000 euroa)	2018	2017
Palkat	21 847	17 905
Eläkekulut – maksupohjaiset järjestelyt	3 786	3 188
Muut henkilösivukulut	772	625
Yhteensä	26 405	21 718

Segmenttikohdaiset henkilöstömäärät esitetään liitetiedossa 1. Segmentti-informaatio Johdon työsuhte-etuudet esitetään kohdassa 24. Lähipiiritapahtumat.

7. RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT

(1 000 euroa)	2018	2017
Rahoitustuotot		
Osinkotuotot osakkeista ja muista pitkäaikaisista sijoituksista	0	5
Korkotuotot pitkäaikaisista sijoituksista	6	8
Arvonmuutokset käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoituseristä		
Korkotuotot lainoista ja saamisista	203	49
Erweko Oy negatiivisen liikearvon tuloutus	886	
	1 095	62

Liikevoiton yläpuolella oleviin eriin sisältyy valuuttakurssitappioita 232 199,71 euroa vuonna 2018 ja valuuttakurssitappioita 185 191,18 euroa vuonna 2017.

Rahoituskulut		
Korkokulut jaksotettuun hankintamenoan arvostetuista veloista	420	220
Arvonmuutokset käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoituseristä		
	420	220 235
Arvonalentumiset	63	

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat		
(1 000 euroa)		
Myyntivoitot	89	215
Saadut osingot	656	580
Arvonmuutokset	318	2 038
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen muutos	1 063	2 834
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	1 676	2 675

8. TULOVEROT

(1 000 euroa)	2018	2017
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero	321	1 088
Edellisten tilikausien verot	0	-13
Laskennallisten verojen muutos	191	-133
Verot tuloslaskelmalla ovat	512	942
Tulos ennen veroja	2 416	5 166
Verovapaat tulot	-713	-591
Konsernireservin tuloutus	-886	
Vähennyskelvottomat kulut	312	229
Koulutusvähennykset	-20	-28
Tilikauden vahvistamattomat tappiot	1 449	
	2 559	4 776
josta verot laskettuna kotimaan verokannalla	512	955
Verot aikaisemmilta tilikausilta	0	-13
Verot tuloslaskelmassa	512	942

9. OSAKEKOHTAINEN TULOS

(1 000 euroa)	2018	2017
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto	1 904	4 226
Osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo tilikauden aikana	12 517 360	12 517 360
Laimentamaton osakekohtainen tulos (EUR/osake)	0,15	0,34

Konsernilla ei ole laimentavia kantaosakkeiden määrää lisääviä osaketekijöitä.

10. AINEETOMAT HYÖDYKKEET

(1 000 euroa)	Aineettomat oikeudet	Liikearvo	Enn.maksut ja keskeneräiset hankinnat	Aineettomat hyödykkeet yhteensä
Hankintameno 1.1.2018	3 575	328		3 903
Lisäykset	78		97	175
Hankitut tytäryhtiöt	345	706		1 051
Vähennykset	-8			-8
Siirrot erien välillä				
Hankintameno 31.12.2018	3 990	1 035	97	5 122
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.2018	-3 049			-3 049
Kert.poistot hank. tytäryht.	0			0
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-8			-8
Tilikauden poisto	-180			-180
Arvonalennukset				
Kertyneet poistot 31.12.2018	-3 237	0		-3 237
Kirjanpitoarvo 1.1.2018	526	328	0	855
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	753	1 035	97	1 885
(1 000 euroa)	Aineettomat oikeudet	Liikearvo	Enn.maksut ja keskeneräiset hankinnat	Aineettomat hyödykkeet yhteensä
Hankintameno 1.1.2017	3 008		18	3 026
Lisäykset	185			185
Hankitut tytäryhtiöt	388	328		717
Vähennykset	-7		-18	-24
Siirrot erien välillä				
Hankintameno 31.12.2017	3 575	328	0	3 903
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.2017	-2 664			-2 664
Kert.poistot hank. tytäryht.	-176			-176
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	7			7
Tilikauden poisto	-215			-215
Arvonalennukset				
Kertyneet poistot 31.12.2017	-3 049			-3 049
Kirjanpitoarvo 1.1.2017	344	0	18	361
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	526	328	0	855

Liikearvon kohdistaminen ja arvonalentumistestaus

Konsernin raportointirakenne muuttui vuoden 2018 lopussa ja aiemmin lehtitoimialaan kuuluneet yhtiöt Faktor Oy ja Pohjois-Karjalan Ilmoitusvalmistus Oy siirtyivät konsernin painotoimialasegmenttiin. Samalla konsernin taloudellisen kehityksen seuranta siirtyi yhtiötasolta toimialatasolle. Vuonna 2017 liikearvo testattiin tytäryhtiötasolla. Vuoden 2018 hankintojen ja tehtyjen raportointimuutosten myötä konsernin liikearvo testataan toimialatasolla. Painotoimialan sisällä testatut rahavirtaa tuottavat yksiköt jakautuvat kahteen eri yksikköön: painotoimintoihin ja medialogistiikkatoimintoihin.

Liiketoimintojen yhdistämisissä muodostunut liikearvo jakaantuu arvonalentumistestauksessa seuraavasti:

(1 000 euroa)	2018	2017
Painotoimiala		
Painotoiminnot		
Suomen Yliopistopaino Oy	328	328
Forssan Kirjapaino Oy	400	
Medialogistiikka		
Faktor Oy	306	
Tasearvo 31.12.	1 034	328
Liikearvon täsmäytyslaskelma		
(1000 euroa)	2018	2017
Tasearvon kauden alussa	328	0
Hankitut liiketoiminnot	706	328
Tasearvo kauden lopussa	1 034	328

Liikearvo on muodostunut vuosina 2017-2018 hankituista tytäryhtiöistä ja arvonalentumistarvetta on testattu vuoden 2018 lopussa.

Rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä olevat rahamäärät perustuvat käyttöarvolaskelmiin, jotka on laadittu käyttäen diskontattuja rahavirtaennusteita. Käyttöarvolaskelmissa käytetyt keskeiset oletukset ovat diskonttokorko, terminaaliarvon kasvu, seuraavan vuoden budjetti ja johdon laatimat taloudelliset suunnitelmat vuosiksi 2020-2021. Kassavirrat on ennustettu 3 vuodeksi sisältäen terminaaliarvon. Terminaaliarvon rahavirrat on arvioitu arvonalennustuksen yhteydessä käyttäen medialogistiikan osalta 2,0 %:n keskimääräistä kasvuprosenttia. Painotoimintojen osalta terminaalivuoden rahavirta on arvioitu varovasti ilman kasvua. Arvonalentumistestauksessa käytetyt tulevaisuuden rahavirta-arviot perustuvat konsernin johdon hyväksymiin rahavirtaa tuottavien yksiköiden taloudellisiin suunnitelmiin. Diskonttokorkona on käytetty yhtiölle määritettyä keskimääräistä pääoman tuottovaatimusta (WACC). Tuottovaatimuksen laskentakomponentit ovat riskitön tuotto prosentti, toimialan oletettu luottoriskipreemio, markkinariskipreemio, korkoriskipreemio, oman pääoman betakerronin ja kustantamoista ja painotaloista muodostetun vertailuryhmän pääomarakenne. Laskelmissa käytetty WACC ennen veroja oli medialogistiikan osalta 21,30 % ja painotoiminnoissa 18,81 %. Arvonalentumistestauksen perusteella rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä oleva rahamäärät ylittivät niiden kirjanpitoarvon eikä arvonalentumistappioita kirjattu. Arvonalennustestauksen yhteydessä suoritettiin herkkyyshanalyysit. Mikäli WACC verojen jälkeen nousisi painotoiminnoissa 6,30 prosenttiyksikköä tai medialogistiikkatoiminnoissa 20,50 prosenttiyksikköä, kerrytettävissä olevat rahamäärät olisivat yhtä suuret kuin kirjanpitoarvo. Lisäksi 3-4 prosenttiyksikön lasku vuotuisissa liikevoitoissa johtaisi siihen, että kerrytettävissä olevat rahamäärät vastaisivat kirjanpitoarvoa. Terminaaliarvon kasvun laskeminen nolnaan ei aiheuttaisi arvonalentumista. Herkkyyshanalyysin perusteella todennäköisyydet liikearvojen arvonalentumistappioille olivat hyvin matalat.

11. AINEELLISET HYÖDYKKEET

(1 000 euroa)	Maa-alueet	Muut rakennukset	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Enn.maksut ja keskeneräiset hankinnat	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
Hankintameno 1.1.2018	701	46 858	93 273	210	10	141 052
Lisäykset		534	3 944		294	4 772
Hankitut tytäryhtiöt	496	2 980	2 383	1		5 859
Vähennykset		-7	-4 895		-10	-4 912
Siirrot erien välillä						
Hankintameno 31.12.2018	1 196	50 365	94 704	210	294	146 770
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.2018		-19 582	-74 037			-93 618
Kert.poistot hank. tytäryht.			0			0
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		23	4 677			4 700
Tilikauden poisto		-1 394	-3 535			-4 928
Kertyneet poistot 31.12.2018		-20 952	-72 894			-93 846
Kirjanpitoarvo 1.1.2018	701	27 276	19 236	210	10	47 433
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	1 196	29 412	21 810	210	294	52 924
Tuotannon koneiden ja laitteiden kirjanpitoarvo 1.1.2018			18 880			
Tuotannon koneiden ja laitteiden kirjanpitoarvo 31.12.2018			20 910			

(1 000 euroa)	Maa-alueet	Muut rakennukset	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Enn.maksut ja keskeneräiset hankinnat	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
Hankintameno 1.1.2017	701	46 781	91 896	210	88	139 676
Lisäykset		83	1 073			1 156
Hankitut tytäryhtiöt			560			560
Vähennykset		-7	-256		-78	-340
Siirrot erien välillä						0
Hankintameno 31.12.2017	701	46 858	93 273	210	10	141 052
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.2017		-18 206	-69 436			-87 642
Kert.poistot hank. tytäryht.			-481			-481
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		4	213			217
Tilikauden poisto		-1 380	-4 333			-5 713
Kertyneet poistot 31.12.2017		-19 582	-74 037			-93 618
Kirjanpitoarvo 1.1.2017	701	28 576	22 460	210	88	52 035
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	701	27 276	19 236	210	10	47 433
Tuotannon koneiden ja laitteiden kirjanpitoarvo 1.1.2017			22 129			
Tuotannon koneiden ja laitteiden kirjanpitoarvo 31.12.2017			18 880			

Sijoituskiinteistöt		
(1 000 euroa)	2018	2017
Kirjanpitoarvo tilikauden alussa	99	118
Lisäykset		
Poistot	-19	-19
Myytäväinä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät		
Kirjanpitoarvo tilikauden lopussa	80	99

Sijoituskiinteistön 31.12.2018 käypä arvo on (taso 2) noin 0,5 miljoonaa euroa ja sen arvo perustuu ulkopuoliseen arvonnäilytykseen (ulkopuolinen LKV-arvio). Sijoituskiinteistö poistetaan tasapoistoin. Eri vaiheissa tehtyjen hankintojen poistoajat ovat 20-40 vuotta.

Hankintameno 1.1.	455	455
Kertyneet poistot 1.1.	356	337
Tilikauden poisto	19	19
Kertyneet poistot 31.12.	375	356
Kirjanpitoarvo tilikauden lopussa	80	99

12. OSUUDET OSAKKUUSYRITYKSISSÄ

(1 000 euroa)	2018	2017
Tilikauden alussa	23	23
Tilikauden lopussa	23	23

Tiedot konsernin osakkuusyrittäjästä sekä niiden yhteenlasketut varat, velat, liikevaihto ja voitto/tappio:

2018	Kotipaikka	Varat	Velat	Liikevaihto	Voitto/tappio	Omistusosuus %
Väli-Suomen Media Oy	Jyväskylä	393	248	1 198	11	25
2017	Kotipaikka	Varat	Velat	Liikevaihto	Voitto/tappio	Omistusosuus %
Väli-Suomen Media Oy	Jyväskylä	387	253	1 161	3	25

13. OSAKKEET JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET SEKÄ KÄYPÄÄN ARVOON TULOSVAIKUTTEISESTI KIRJATTAVAT RAHOITUSVARAT

Alla olevassa taulukossa on esitetty rahoitusvarojen arvostusperiaatteet ja käyvät arvot.

(1 000 euroa)	2018	2018	2017	2017
	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Pitkäaikaiset rahoitusvarat				
Osakkeet ja muut pitkäaikaiset sijoitukset				
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat, hierarkiataso 3	63	63	125	125
Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat rahoitusvarat	529		313	
Yhteensä	592	63	438	125
Lyhytaikaiset rahoitusvarat	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat, hierarkiataso 1	15 079	15 079	11 613	11 613

Ylläolevista käypään arvoon arvostetuista myytävissä olevista rahoitusvaroista ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä varoista luokitellaan hierarkiatason 1 mukaisiksi 15 078 518,40 euroa (v. 2017 11 613 080,40 euroa), jolloin käyvät arvot perustuvat täysin samanlaisten omaisuserien tai velkojen noteerattuihin hintoihin toimivilla markkinoilla. Hierarkiatason 3 mukaisiksi luokitellaan 62 500,00 euroa (v. 2017 125 000,00 euroa). Hierarkiatason 3 arvostustaso on määritetty perustuen samankaltaisten omaisuserien markkinoilla vallitsevaan pyyntihintaan. Käypä arvo on määritetty tilinpäätöshetkellä vallitsevan tuoreimman markkinatiedon perusteella arvostaen omaisuserä hieman keskihintaa matalampaan arvoon.

	Keskimääräinen markkinahinta eur	Yhtiön käyttämä arvostus eur
Arvostuseriatteet/kpl	2 733	2 500

Hierarkiatason 3 käypien arvojen täsmäytyslaskelma		
(1 000 euroa)	2018	2017
Käypä arvo 1.1.	125	125
Tulosvaikutteisesti kirjatut arvonalennukset	-63	
Käypä arvo 31.12.	63	125

Arvonalennus 62 500 euroa on kirjattu tuloslaskelman rahoituskuluihin.

Osakkeet ja muut pitkäaikaiset sijoitukset sisältävät noteeraamattomien yhtiöiden osakkeita yhteensä 591 918,40 euroa, joista asunto-osakehuoneiston maksuerä 181 667,66 euroa. Noteeraamattomien yhtiöiden osakkeista 347 750,74 euroa on sellaisia, joiden käypää arvoa ei ole voitu luotettavasti määrittää. Nämä osakkeet on arvostettu jaksotettuun hankintamenuon, koska käytettävissä olevat tiedot markkinoilla tehdyistä vähäisistä kaupoista eivät asetu riittävän pienelle vaihteluvälille muodostaakseen luotettavan perustan osakkeen käyvän arvon määrittämiselle.

Jaksotettuun hankintamenuon arvostettujen rahoitusvarojen täsmäytyslaskelma		
(1 000 euroa)	2018	2017
Hankintamenu tilikauden alussa	313	313
Lisäykset	216	
Vähennykset		
Kirjanpitoarvo tilikauden lopussa	529	313

14. LASKENNALLISET VEROSAAMISET JA -VELAT

(1 000 euroa)	2018	2017
Poistoerot ja muut vapaaehtoiset varaukset	3 616	3 364
Osakkeiden käyvän arvon arvostus	74	20
Asiakassuhteet	68	28
Muut erät	6	3
Laskennallinen verovelka yhteensä	3 765	3 414
Laskennalliset verosaamiset		
Käyttöomaisuuden käyvän arvon arvostusero	271	
Verotuksessa vahvistetut tappiot	905	
	1 176	

Laskennallisia verosaamia on kirjattu verotuksessa vahvistetuista tappioista kolmen vuoden tulosennusteen perusteella. Kirjaus perustuu lyhyen aikavälin tuloskehitysarvioon, jota pidemmältä aikaväliltä laskennallisia verosaamia vahvistetuista tappioista ei ole kirjattu. Vuoden 2018 vahvistamattomista tappioista ei ole kirjattu laskennallisia verosaamia.

Verotuksessa vahvistetut tappiot	13 799
Laskennallinen vero vahvistetuista tappioista	2 760
Kirjatut laskennalliset verot vahvistetuista tappioista	973
Kirjaamattomat laskennalliset verot vuoden 2018 tappioista	276
Kirjaamattomat laskennalliset verot tappioista yhteensä	2 063

Laskennallisen verovelan vertailutietoa on oikaistu laskennallisen luottotappiovarauksen laskennallisen verovelan osuudella 2 940,00.

15. VAIHTO-OMAISUUS

(1 000 euroa)	2018	2017
Aineet ja tarvikkeet	3 527	2 439
Keskeneräiset tuotteet	558	347
Valmiit tuotteet/tavarat	34	40
Yhteensä	4 120	2 826

16. MYYNTISAAMISET JA MUUT SAAMISET

(1 000 euroa)	2018	2017
Pitkäaikaiset saamiset		
Palautuskelpoiset liittymismaksut	94	94
Sähköliittymät	40	40
Kaukolämpöliittymät	28	28
Vesiliittymät	20	20
Pääomalaina	122	122
Laskennalliset verosaamiset	1 176	0
Yhteensä	1 480	303
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	10 370	7 192
Muut saamiset	2 231	1 441
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset	687	127
Yhteensä	13 288	8 759

Myyntisaamisten käypä arvo ei merkittävästi poikkea kirjanpitoarvosta, koska saamiset ovat lyhytaikaisia.

Konsernilla ei ollut tilikauden lopussa avoimia vuokrasaamisia.

Myyntisaamiset ovat kasvaneet konsernissa tapahtuneiden yrityshankintojen johdosta. Kasvusta 2,6 miljoonaa euroa on tullut hankintojen kautta. Myyntisaamisten ikäjakauma ja selvitys luottotappioista esitetään kohdassa 21.

Lyhytaikaisten saamisten vertailutietoa Muut saamiset ryhmässä on oikaistu laskennallisella luottotappiovarauksella 14 700,00 eur.

17. RAHAVARAT

(1 000 euroa)	2018	2017
Käteinen raha ja pankkitilit	6 490	5 006

18. OMA PÄÄOMA JA PÄÄOMAN HALLINTAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

(1 000 euroa)	Osakkeiden lukumäärä	Osakepääoma	Ylikurssirahasto	Yhteensä
1.1.2017	12 517 360	1 053	7 668	8 720
31.12.2017	12 517 360	1 053	7 668	8 720
31.12.2018	12 517 360	1 053	7 668	8 720

Osakepääoma:	2018		2017	
	kpl	EUR	kpl	EUR
	12 517 360	1 053	12 517 360	1 053

Osakkeiden enimmäismäärä on 12 517 360 kappaletta. Osakkeilla ei ole nimellisarvoa. Kaikki liikkeeseen lasketut osakkeet on maksettu täysimääräisesti. Ylikurssirahasto on muodostettu vuoden 1987 osakeannin yhteydessä. Edellisten tilikausien voittovarojen vertailutietoa on oikaistu laskennallisen luottotappiovarauksen oman pääoman osuudella 11 760,00.

OSINGOT

Hallitus on esittänyt jaettavaksi osinkoa 0,25 euroa/kpl eli yhteensä 3 129 340 euroa.

Osingonjakokelpoiset varat ovat 28 126 170,42 euroa. Yhtiön taloudellisessa asemassa ei tilikauden päättymisen jälkeen ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Yhtiön maksuvalmius on hyvä.

Konsernin pääoman hallinnan tavoitteena on varmistaa normaalit toimintaedellytykset ja kasvattaa pitkäaikaista omistaja-arvoa. Pääomarakenteeseen vaikutetaan muun muassa osingonjaon kautta. Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj noudattaa aktiivista osinkopolitiikkaa. Osingonjaossa otetaan kuitenkin huomioon kannattavan kasvun vaatima rahoitus ja yhtiön tulevaisuuden näkymät.

19. KOROLLISET VELAT

(1 000 euroa)	2018	2017
Pitkäaikaiset		
Pankkilainat	10 970	3 596
Lyhytaikaiset		
Pankkilainat		
Yritystodistuslainat	9 500	5 000
Luottolimiitti	7 300	2 200
Pitkäaikaisten pankkilainojen lyhennykset	2 346	1 608
Yhteensä	19 146	8 808
Rahoitusvelat		
Euromääräiset pankkilainat	30 116	12 404

Yllämainitut pankkilainat ovat luonteeltaan vaihtuvakorkoisia. Lainat on arvostettu jaksotettuun hankintamenuun. Niiden käypä arvo on kohtuullisen lähellä niiden kirjanpitoarvoa. Konsernin korolliset velat ovat euromääräisiä. Lyhytaikaisiin korollisiin velkoihin on pitkäaikaisten lainojen seuraavan vuoden lyhennysten lisäksi kirjattu nostetut yritystodistuslainat sekä käytössä oleva luottolimiitti. Konsernin muut pitkäaikaiset velat sisältävät työttömyysvakuutusrahaston omavastuuosuuden.

20. OSTOVELAT JA MUUT LYHYTAIKAISET KOROTTOMAT VELAT

(1 000 euroa)	2018	2017
Lyhytaikaiset		
Ostovelat	4 439	2 997
Saadut ennakot	1 551	1 478
Muut velat	1 273	937
Siirtovelat	5 465	3 337
Yhteensä	12 729	8 749
Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät		
Palkkajaksotukset	739	304
Lomapalkkajaksotukset ja sosiaalikulut	4 026	2 749
Verot	3	63
Työl-jaksotukset	183	52
Korot	8	2
Muut siirtovelat	505	166
Yhteensä	5 465	3 337

Velkojen lyhytaikaisuudesta johtuen kirjanpitoarvot eivät merkittävästi poikkea käyvästä arvoista.

21. RAHOITUSRISIKIEN HALLINTA

Konsernin riskienhallintavastuut noudattavat normaaleja liiketoimintavastuita. Liiketoimintayksiköt arvioivat säännöllisesti oman toimintansa keskeisimpiä riskejä ja raportoivat niistä sekä suunnitelmistaan konsernin johdolle.

Markkinariski

VALUUTTARISKI

Konsernin myyntituotot altistuvat jossain määrin valuuttakurssimuutosten aiheuttamalle valuuttariskille. Suurin osa konsernin lyhytaikaisista saamisista on kuitenkin euroissa.

Tilinpäätöspäivänä yhtiöllä ei ollut merkittäviä avoimia valuuttapositioneja, alla taulukko avoimista valuuttasaamisista.

(1 000 euroa)	2018	2017
Valuutta	Saamiset	Saamiset
SEK	612	213
NOK	127	130
RUB	66	34

Seuraavassa taulukossa on esitetty valuuttakurssimuutoksen vaikutus tilikauden tulokseen laskennallinen verovelka huomioiden, kun EUR/SEK, EUR/NOK ja EUR/RUB-kurssit muuttuvat kaikkien muiden tekijöiden pysyessä muuttumattomina. Herkkyysanalyysi perustuu tilinpäätöspäivän valuuttamääräiseen valuuttaposition. Valuuttariskien herkkyysanalyysi arvioi tilikauden aikaisen valuuttakurssien muutoksen vaikutuksen tuloslaskelmaan ja omaan pääomaan tilinpäätöshetkellä. Valuuttariskien herkkyysanalyysi on laskettu verojen jälkeen.

Vaikutus voittoon verojen jälkeen ja omaan pääomaan	Valuuttakurssin muutos	2018	Valuuttakurssin muutos	2017
		(1 000 euroa)		(1 000 euroa)
Valuutta				
EUR/SEK	+9 %	-40	+5%	-8
EUR/SEK	-9 %	48	-5%	9
EUR/NOK	+5 %	-5	+11%	-10
EUR/NOK	-5 %	5	-11%	13
EUR/RUB	+16 %	-7	+17%	-4
EUR/RUB	-16 %	10	-17%	5

KORKORISKI

Konserni altistuu euribor-sidonnaisten markkinakorkojen muutoksesta johtuvalle korkorisikille.

Konsernin korolliset nettovelat olivat noin 23,6 miljoonaa euroa. Pankkilainojen korot on sidottu 1, 3 ja 12 kk:n euribor-korkoihin.

Sijoitustoiminnan riski

Sijoitustoiminnassa osakkeiden hintariskiä on pyritty suojaamaan hajauttamalla osakesijoitukset eri yhtiöiden ja eri toimialojen osakkeisiin. Kaupankäyntisalkun merkittävin osakesijoitus kohdistuu Ilkka-Yhtymä Oyj:n osakkeisiin.

Herkkyysanalyysi

Tekijä	muutos	2018	muutos	2017
		vaikutus tulokseen verovelka huomioiden		vaikutus tulokseen verovelka huomioiden
(1 000 euroa)				
Pörssikurssien muutos	+/-3 %	+/-362	+/-22 %	+/-2 044

Tekijä	muutos	2018	muutos	2017
		vaikutus tulokseen verovelka huomioiden		vaikutus tulokseen verovelka huomioiden
(1 000 euroa)				
Rahoituksen keskikorko	+1 %	+ 124	+1 %	+ 61

Luottoriski

Konsernin luottoriskin minimoimiseksi on käytössä emoyhtiön hallituksen hyväksymä luottopolitiikka.

Asiakkailta pyritään saamaan joko ennakkomaksu tai turvaava vakuus asiakkaan luottokelpoisuuden niin edellyttäessä.

Konsernilla on laaja asiakaskunta ja se pyrkii luottottamaan vain hyvät luottotiedot omaavia yrityksiä.

Konserni tekee aktiivista perintää luottoriskin pienentämiseksi ja käyttää tässä apuna myös perintätoimistoa.

Konserni tekee arvonalennukset myyntisaamisiin kun perintätoimisto on todennut asiakkaan maksukykyisyyden puuttuvan tai vaihtoehtoisesti kun konsernilla on muuta informaatiota, joka osoittaa, että saamisia ei tulla todennäköisesti saamaan.

Yli vuoden erääntyneisiin saamisiin tehdään arvonalennus ellei konsernilla ole muuta informaatiota saamisten todennäköisestä saamisesta.

Annettuihin pääomalainaan ja takausvastuuseen liittyvien luottoriskien arvioidaan olevan vähäiset.

Seuraavassa taulukossa on esitetty painoiminnan ja lehtitoimialan erääntyneiden saatavien ikäjakauma tilinpäätöshetkellä.

2018

Ikäanalyysi (1 000 euroa)	erääntyneenä yht.	alle 1 kk	1-2 kk	yli 2 kk
Painoiminta	938	601	135	202
Lehtitoimiala	107	63	19	25

2017

Ikäanalyysi (1 000 euroa)	erääntyneenä yht.	alle 1 kk	1-2 kk	yli 2 kk
Painoiminta	782	557	56	169
Lehtitoimiala	236	168	39	29

Odotettavissa olevat luottotappiot

Konserni soveltaa myyntisaamisten luottoriskin kirjaamiseen yksinkertaistettua varausmatriisia, koska myyntisaamisiin ei sisälly merkittävää rahoituskomponenttia. Varauksen arviointi perustuu koko voimassaoloajalta odotettavissa oleviin luottotappioihin. Tappio-osuuden laskenta perustuu historiallisten tappioiden määriin toimialojen ja asiakkaiden sijainnin mukaan ja se päivitetään jokaisena raportointipäivänä. Odotettavissa olevan luottotappion määrä kasvaa myyntisaamisen ikäjakaman mukaisesti. Seuraava taulukko kuvaa odotettavissa olevien luottotappioiden määrän myyntisaamisten osalta perustuen yhtiön käyttämään varausmatriisiin.

2018

Ikäanalyysi (1 000 euroa)	Erääntymättömät	Erääntyneet alle 1 kk	1-2 kk	yli 2 kk
Painoimiala kotimaat: odotettu luottoriski	0,05 %	0,10 %	0,20 %	0,40 %
Painoimiala vientiasiakkaat: odotettu luottoriski	1,30 %	2,00 %	3,00 %	5,00 %
Lehtitoimiala: odotettu luottoriski	0,15 %	0,30 %	0,60 %	1,20 %

Luottotappiovaraus (1000 eur)	erääntyneenä yht.	alle 1 kk	1-2 kk	yli 2 kk	yht.
Painoimiala	14	2	1	1	17
Lehtitoimiala	2	0	0	0	2
Yhteensä	16	2	1	1	20

2017

Ikäanalyysi (1 000 euroa)	Erääntymättömät	Erääntyneet alle 1 kk	1-2 kk	yli 2 kk
Painoimiala kotimaat: odotettu luottoriski	0,05 %	0,10 %	0,20 %	0,40 %
Painoimiala vientiasiakkaat: odotettu luottoriski	1,30 %	2,00 %	3,00 %	5,00 %
Lehtitoimiala: odotettu luottoriski	0,10 %	0,20 %	0,40 %	0,80 %

Luottotappiovaraus (1000 eur)	erääntyneenä yht.	alle 1 kk	1-2 kk	yli 2 kk	yht.
Painoimiala	7	1	0	3	12
Lehtitoimiala	2	0	0	0	3
Yhteensä	10	1	0	3	15

Luottotappioiden täsmäytyslaskelma (1 000 euroa)	2018	2017
Toteutuneet	131	91
Odotettavissa olevat luottotappiot 31.12.	20	15
Luottotappiot yhteensä 31.12.	151	106

Luottotappioista suurin osa on kertynyt yhtiön painoimialasegmentissä.

Vuoden 2017 laskennallisten luottotappioiden vaikutus on kirjattu kertyneiden voittovarojen kautta. Vaikutus voittovarioihin verovaikutus huomioiden 12 tuhatta euroa.

Maksuvalmiusriski

Konsernin hyvä maksuvalmius eri markkinaoloissa pyritään varmistamaan riittävillä kassavaroilla, luottolimiiteillä ja yritystodistuslainoilla. Konsernin kassavarat olivat 6,5 miljoonaa euroa ja korollinen velka 30,1 miljoonaa euroa 31.12.2018. Käyttämättömien luottolimiittien määrä 31.12.2018 oli 0,4 miljoonaa euroa.

Seuraava taulukko kuvaa sopimukseen perustuvaa maturiteettianalyysiä. Luvut ovat diskonttaamattomia ja ne sisältävät sekä korkomaksut että pääoman takaisinmaksut. Maturiteettianalyysi on laadittu kiinteäkorkoisena, vaihtuvakorkoisten lainojen korkona on käytetty tilinpäätöspäivän korkoa. Kovenantti-ehdoja ei velkoihin sisälly.

(1 000 eur)	tasearvo	rahavirta yht.	alle vuosi	1-6 vuotta
31.12.2018 Rahoitusvelkojen maturiteettijakauma				
Pankkilainat	13 316	13 646	2 471	11 175
Shekkiluottolimitit	7 300	7 300	2 200	
Yritystodistuslainat	9 500	9 500	9 500	
Ostovelat	4 439	4 439	4 439	
Yhteensä	34 555	34 885	18 610	11 175

	käypä arvo			
Takaussopimukset	849	849		

(1 000 eur)	tasearvo	rahavirta yht.	alle vuosi	1-6 vuotta
31.12.2017 Rahoitusvelkojen maturiteettijakauma				
Pankkilainat	5 204	5 339	1 670	3 669
Shekkiluottolimitit	2 200	2 200	2 200	
Yritystodistuslainat	5 000	5 000	5 000	
Ostovelat	2 997	2 997	2 997	
Yhteensä	15 401	15 536	11 867	3 669

	käypä arvo			
Takaussopimukset	849	849		

22. MUUT VUOKRASOPIMUKSET

(1 000 eur)	2018	2017
Maksettavat vuokrat:		
Yhden vuoden kuluessa	1 533	1 164
Vuotta pidemmän ajan ja enintään viiden vuoden kuluttua	2 323	2 137
Yli viiden vuoden kuluttua	432	468
Yhteensä	4 288	3 769
	2018	2017
Saatavat vuokrat:		
Yhden vuoden kuluessa		
Yhteensä	0	0

23. EHDOLLISET VARAT JA VELAT SEKÄ SITOUKUKSET

(1 000 eur)	2018	2017
Omasta puolesta annetut vakuudet		
Pantatut osakkeet	888	888
Kiinnitykset maa-alueisiin ja rakennuksiin	14 111	14 111
Muut vastuut ja sitoumukset	4 356	5 054
Yrityskiinnitykset	325	325
Muiden puolesta annetut vakuudet ja sitoumukset	849	849

Muut taloudelliset vastuut

Nurmeksen Sanomat Ky:n vastuunalaisen yhtiömiehen osuus (yhtiöllä ei ole toimintaa, varoja eikä velkoja).

24. LÄHIPIIRITAPAHTUMAT

Lähipiiriin Pohjois-Karjalan Kirjapaino -konsernissa katsotaan kuuluvan emoyhtiö Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj, tytäryhtiöt, osakkuusyhtiö (25 % osuus), Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n hallituksen jäsenet ja heidän määräysvallassaan olevat yhteisöt, konsernin johtoryhmän jäsenet ja heidän määräysvallassaan olevat yhteisöt sekä yhteisö, jonka osakkuusyhtiö raportoiva yhtiö on.

Konsernin emo- ja tytäryhteyssuhteet ovat seuraavat:

	Kotipaikka	Omistusosuus %	Äänivaltaosuus %
Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj (emoyhtiö)	Joensuu		
Sanomalehti Karjalainen Oy	Joensuu	100,0	100,0
PunaMusta Oy	Joensuu	100,0	100,0
Keski-Karjalan Kustannus Oy	Parikkala	100,0	100,0
Lieksan Lehti Oy	Lieksa	100,0	100,0
Pogostan Sanomat Oy	Ilomantsi	100,0	100,0
Karelia Viestintä Oy	Joensuu	100,0	100,0
Pohjois-Karjalan Ilmoitusvalmistus Oy	Joensuu	100,0	100,0
Ylä-Karjala Oy	Nurmes	100,0	100,0
Pohjois-Karjalan Paikallislehdet Oy	Joensuu	100,0	100,0
Faktor Oy	Helsinki	100,0	100,0
Erweko Oy	Oulu	100,0	100,0
Forssan Kirjapaino Oy	Forssa	100,0	100,0

Lähipiiriliiketoimet		
(1 000 eur)	2018	2017
Liiketoimet on hinnoiteltu markkinaehtoisesti.		
Myyntit lähipiirille	963	698
Ostot lähipiiriltä	576	516
Saamiset lähipiiriltä	123	48
Velat lähipiirille	127	30
Lähipiiritapahtumien avoimille saldoille ei ole annettu vakuuksia. Lähipiiritapahtumat ovat normaalien liiketapahtumien ehtoisia. Lähipiiriliiketoimia ei ole eritelty emoyhtiön ja tytäryhtiöiden osalta niiden epäolennaisuudesta johtuen.		

Johdon työsuhde-etuudet		
(1 000 eur)	2018	2017
Palkat ja muut lyhytaikaiset työsuhde-etuudet	775	813
Vapaaehtoiset lisäeläkevakuutukset	9	13
Yhteensä	784	826
Luvut sisältävät toimitusjohtajan palkkion ja muun konsernin johtoryhmän palkat ja työsuhde-etuudet sekä vapaaehtoiset lisäeläkevakuutukset.		

Maksetut palkat ja palkkiot		
(1 000 eur)	2018	2017
Toimitusjohtaja ¹⁾	205	204
Eläkemaksut toimitusjohtajan palkkiosta (lakisääteinen)	33	34
Hallituksen jäsenet:		
Laakkonen Yrjö ²⁾	15	26
Laakkonen Reetta ²⁾	60	49
Laakkonen Hannu	15	15
Suutari Harri	38	
Mäkihonko Juha	19	30
Pelkonen Paavo	4	15
Laakkonen Joonas	15	15
Yhteensä	165	150

¹⁾ sisältää auto- ja puhelinbudjetit ²⁾ sisältää puhelinbudjetin

25. TILINPÄÄTÖSPÄIVÄN JÄLKEISET TAPAHTUMAT

Tilikauden päättymisen jälkeen ei ole ollut sellaisia olennaisia tapahtumia, joilla olisi vaikutusta konsernin tuloslaskelmaan ja taseeseen.

26. VIIDEN VUODEN LUKUSARJAT

		IFRS 2018	IFRS 2017	Jatkuvat toim. IFRS 2016	Jatkuvat toim. IFRS 2015	**) IFRS 2014
Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut						
Liikevaihto	Milj. euroa	87,6	75,8	73,3	81,3	96,4
muutos edell. vuoteen	%	15,6	3,5	-9,9	-15,6	3,6
Liikevoitto	Milj. euroa	0,7	2,5	10,5	4,7	6,7
osuus % / liikevaihto	%	0,8	3,3	14,3	5,7	6,9
Tulos ennen veroja	Milj. euroa	2,4	5,2	12,8	6,8	4,3
osuus % / liikevaihto	%	2,8	6,8	17,5	8,3	4,4
Bruttoinvestoinnit	Milj. euroa	8,0	2,4	1,4	5,6	18,1
osuus % / liikevaihto	%	9,2	3,1	2,0	6,8	18,8
Henkilöstö keskimäärin		456	397	407	416	489
Tutkimus- ja kehitysmenojen määrä on vähäinen.						
Sijoitetun pääoman tuotto	%	4,0 %	8,2 %	18,3 %	10,0 %	6,9 %
Oman pääoman tuotto	%	3,7 %	7,8 %	24,7 %	13,3 %	8,1 %
Omavaraisuusaste	%	52,3 %	69,6 %	70,8 %	49,1 %	48,0 %
Gearing	%	17,3 %	-8,0 %	-5,6 %	31,6 %	42,8 %
Osakekohtaiset tunnusluvut						
Tulos/osake	€	0,15	0,34	0,99	0,50	0,27
Osinko/osake *	€	0,25	0,40	0,50	0,30	0,30
Oma pääoma/osake	€	3,94	4,19	4,36	3,41	3,47
Osinko/tulos	%	164,3 %	118,5 %	50,7 %	60,2 %	113,1 %
Efektiviivinen osinkotuotto	%	4,0 %	4,9 %	7,5 %	4,7 %	4,8 %
Hinta/voitto-suhde (P/E-luku)		40,75	24,23	6,80	12,88	23,57
Osakkeen kaupankurssi	€	6,20	8,18	6,71	6,42	6,25
Osakekannan markkina-arvo	Milj. euroa	77,6	102,4	84,0	80,4	78,2
Osakkeen vuosivaihto	kpl	1732 143	182 565	108 026	1374 997	1667 372
Osakkeen vuosivaihto	%	13,8 %	1,5 %	0,9 %	11,0 %	13,3 %
Osakkeiden oik. määrä 31.12.	kpl	12 517 360	12 517 360	12 517 360	12 517 360	12 517 360

*) Osingonjako 0,25 €/osake vuodelta 2018 on hallituksen esitys

***) Vuoden 2014 tunnuslukuihin sisältyy vuonna 2016 lopetetut toiminnot
Vuosien 2015-2017 liikevaihdot oikaistu vastaamaan nykyistä esittämistapaa

Sijoitetun pääoman tuotto, %	100 x	$\frac{\text{Voitto (ennen veroja) + rahoituskulut}}{\text{Oma pääoma + korolliset rahoitusvelat (keskiarvo kahden peräkkäisen vuoden taseista)}}$
Oman pääoman tuotto, %	100 x	$\frac{\text{Voitto}}{\text{Oma pääoma (keskiarvo kahden peräkkäisen vuoden taseista)}}$
Omavaraisuusaste, %	100 x	$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen loppusumma - saadut ennakot}}$
Gearing, % (nettovelkaantumisaste)	100 x	$\frac{\text{Korolliset rahoitusvelat - kassa- ja pankkisaamiset - rahoitusarvopaperit}}{\text{Oma pääoma}}$
Tulos/osake		$\frac{\text{Emoyhtiön omistajille kuuluva osuus tuloksesta}}{\text{Osakkeiden oikaistu keskimääräinen kappalemäärä}}$
Osinko/osake		$\frac{\text{Tilikauden osingonjako}}{\text{Osakkeiden laimentamaton lukumäärä}}$
Oma pääoma/osake		$\frac{\text{Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma}}{\text{Osakkeiden laimentamaton lukumäärä}}$
Osinko/tulos, %	100 x	$\frac{\text{Osakekohtainen osinko}}{\text{Osakekohtainen tulos}}$
Efektiivinen osinkotuotto, %	100 x	$\frac{\text{Osakekohtainen osinko}}{\text{Tilikauden päätöskurssi}}$
Hinta/voitto-suhde (P/E-luku), %		$\frac{\text{Tilikauden päätöskurssi}}{\text{Osakekohtainen tulos}}$
Osakekannan markkina-arvo		Osakkeiden laimentamaton lukumäärä x tilikauden päätöskurssi

27. OSAKKEENOMISTUKSEN JAKAUMA JA TIEDOT OSAKKEENOMISTAJISTA

Osakkeenomistuksen jakauma ja tiedot osakkeenomistajista ovat luettavissa emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedoista.

EMOYHTIÖN TILINPÄÄTÖS (FAS)

Emoyhtiön tuloslaskelma

(1 000 euroa)		1.1.-31.12.2018		1.1.-31.12.2017
LIIVEVAIHTO		3 292		5 627
Liiketoiminnan muut tuotot		2 740		2 680
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	3 817		1 667	
Varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-3 191	-626	-980	-686
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	1 252		1 264	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	176		196	
Muut henkilösivukulut	20	-1 447	21	-1 482
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot		-1 372		-1 449
Liiketoiminnan muut kulut		-1 960		-1 831
LIIVEVOITTO/TAPPIO		627		2 860
Rahoitustuotot ja -kulut				
Tuotot osuuksista				
Saman konsernin yrityksissä	240		370	
Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista				
Saman konsernin yrityksiltä	127		81	
Muilta	6		12	
Muut korko- ja rahoitustuotot				
Saman konsernin yrityksiltä	7		23	
Muilta	19		4	
Korkokulut ja muut rahoituskulut				
Saman konsernin yrityksille	-1		-5	
Muille	-140		-79	
Arvonalentumiset	-50	208		406
VOITTO ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA		835		3 266
Tilinpäätössiirrot				
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)		-79		-134
Konserniavustukset, saadut		1 609		2 529
Tuloverot		-313		-958
TILIKAUDEN VOITTO		2 051		4 703

Emoyhtiön tase

Vastaavaa				
(1 000 euroa)		31.12.2018		31.12.2017
Pysyvät vastaavat				
Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet	66		56	
Muut pitkävaikutteiset menot	58	124	69	125
Aineelliset hyödykkeet				
Maa- ja vesialueet	576		576	
Rakennukset ja rakennelmat	25 458		26 641	
Koneet ja kalusto	203		216	
Muut aineelliset hyödykkeet	209		209	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		26 446		27 642
Sijoitukset				
Osuudet saman konsernin yrityksissä	10 889		7 795	
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	14 608		6 426	
Muut osakkeet ja osuudet	360		410	
Muut saamiset	265	26 122	265	14 895
Vaihtuvat vastaavat				
Vaihto-omaisuus				
Pörssiosakkeet		14 706		11 515
Saamiset				
Lyhytaikaiset				
Myyntisaamiset	58		47	
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	3 487		1 875	
Siirtosaamiset	741	4 286	188	2 110
Rahat ja pankkisaamiset		2 880		2 630
VASTAAVAA YHTEENSÄ		74 563		58 917

Vastattavaa				
(1 000 euroa)		31.12.2018		31.12.2017
Oma pääoma				
Osakepääoma	1 053		1 053	
Ylikurssirahasto	7 668		7 668	
Edellisten tilikausien voitto	26 075		26 395	
Tilikauden voitto	2 051	36 847	4 703	39 818
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ				
Poistoero		8 887		8 808
Vieras pääoma				
Pitkäaikainen				
Lainat rahoituslaitoksilta	7 950	7 950		
Velat saman konsernin yrityksille				
Lyhytaikainen				
Lainat rahoituslaitoksilta	17 700		7 200	
Saadut ennakot	11			
Ostovelat	258		187	
Velat saman konsernin yrityksille	2 487		2 530	
Muut velat	242		222	
Siirtovelat	181	20 879	153	10 292
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		74 563		58 917

Emoyhtiön rahoituslaskelma

(1 000 euroa)	31.12.2018	31.12.2017
Liiketoiminnan rahavirta		
Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja	835	3 266
Rahoitustuotot ja -kulut	-208	-406
Oikaisut liikevoittoon	1 372	1 449
Käyttöpääoman muutos	-3 229	991
Maksetut korot ja maksut	-137	-84
Saadut korot	110	105
Maksetut välittömät verot	-850	-1 612
Liiketoiminnan rahavirta	-2 107	3 709
Investointien rahavirta		
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-175	-223
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot		43
Myönnetyt lainat	-10 700	
Investoinnit muihin sijoituksiin	-3 094	-1 118
Lainasaamisten takaisinmaksut	726	1 058
Saadut osingot investoinneista		5
Investointien rahavirta	-13 243	-236
Rahoituksen rahavirta		
Lyhytaikaisten lainojen nostot	48 049	22 450
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut	-38 274	-19 000
Pitkäaikaisten lainojen nostot	9 000	
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut	-150	-4
Maksetut osingot ja muu voitonjako	-4 993	-6 241
Saadut ja maksetut konserniavustukset	1 967	569
Kirjamyynti		
Rahoituksen rahavirta	15 599	-2 226
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 1.1.	2 630	1 383
Rahavarat 31.12.	2 880	2 630
Käyttöpääoman muutos		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten muutos lisäys (-) / vähennys (+)	-72	831
Vaihto-omaisuuden lisäys (-) / vähennys (+)	-3 191	-980
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+) / vähennys (-)	33	1 141
Käyttöpääoman muutos	-3 229	991

Tilinpäätöksen liitetiedot

Laadintaperiaatteet

VAIHTO-OMAISUUDEN ARVOSTUS

Vaihto-omaisuudessa olevat arvopaperit on arvostettu hankintamenoon tai tilinpäätöspäivän pörssikurssiin, mikäli se on alempi.

Emoyhtiön vaihto-omaisuuteen sisältyvien arvopapereiden markkina-arvo 31.12.2018 oli 15,1 miljoonaa euroa (kirjanpitoarvo 14,7 miljoonaa euroa).

PYSYVIEN VASTAAVIEN ARVOSTUS

Tilinpäätös on laadittu suunnitelman mukaisin poistoin, jotka perustuvat alkuperäiseen hankintamenoon ja aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden taloudelliseen pitoaikaan.

Suunnitelman mukaisten ja kirjattujen poistojen erotus esitetään tuloslaskelmassa tilinpäätössiirtona. Kertynyt poistoero esitetään taseen vastattavaa puolella yhtenä eränä.

Poistoajat ovat seuraavat:

Rakennukset ja rakennelmat	40 vuotta
Rakennusten irtaimet ainesosat	10 vuotta
Väestönsuojat	15 vuotta
Muut koneet ja kalusto	5–10 vuotta
Aineettomat oikeudet	5 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	5–10 vuotta
Liikearvo	5 vuotta

ULKOMAANRAHAMÄÄRÄISET ERÄT

Ulkomaanrahamääräiset saamiset ja velat on arvostettu käytäen tilinpäätöspäivän kurssia.

Kurssierot on kirjattu tuloslaskelmaan.

ELÄKEVASTUUT

Konsernin eläkevastuu on pääsääntöisesti katettu TYEL-vakuutuksella ja menot on käsitelty suoriteperusteisesti.

Liitetiedot

(1 000 euroa)

1. LIIKEVAIHDON JAKO TOIMIALOITTAIN JA MARKKINA-ALUEITTAIN		
	2018	2017
Muu toiminta	1 878	1 840
Arvopaperikauppa	1 414	3 787
Yhteensä	3 292	5 627
Maantieteellinen jakauma:		
Kotimaa	3 292	5 627
2. LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT		
	2018	2017
Kiinteistötoiminnan vuokratuotot	2 725	2 680
Kalustomyyntivoitto		
Muut tuotot	16	
Yhteensä	2 740	2 680
3. HENKILÖSTÖKULUT JA HENKILÖKUNNAN LUKUMÄÄRÄ KESKIMÄÄRIN		
	2018	2017
Palkat	1 252	1 264
Eläkekulut	176	196
Muut henkilöstökulut	20	21
Tuloslaskelman henkilöstökulut	1 447	1 482
Luontoisedut verotusarvo	15	16
Yhteensä	1 462	1 497
Palkat ja korvaukset tilikauden aikana toimitusjohtajalle ja hallituksen jäsenille	358	354
Eläkemaksut toimitusjohtajan palkkiosta	31	34
Luontoisedut	13	13
Yhtiön palveluksessa tilikauden aikana ollut vakinainen henkilökunta:		
Toimihenkilöt	19	22

4. POISTOT JA ARVONALENTUMISET

	2018	2017
Suunnitelman mukaan		
Rakennukset	1 268	1 314
Koneet ja kalusto	77	93
Aineettomat oikeudet	16	23
Muut pitkävaikutteiset menot	11	19
Yhteensä	1 372	1 449
Poistoeron muutos		
Rakennukset	68	137
Koneet ja kalusto	2	-9
Aineettomat oikeudet	3	5
Muut pitkävaikutteiset menot	7	1
Yhteensä	79	134

5. LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT

	2018	2017
Sijoituskiinteistöjen hoitokulut	28	22
Henkilösivukulut	101	148
Toimitilakulut	841	792
Tiedonsiirto-, atk-, konttorikulut	432	378
Autokulut	19	24
Vakuutukset	19	12
Matkustus-, edustus- ja neuvottelukulut	143	134
Mainonnan ja markkinoinnin kulut	12	38
Muut kulut	302	186
Yhteensä	1 897	1 734

6. TILINTARKASTAJAN PALKKIOT

	2018	2017
Maksetut palkkiot KHT-Yhteisö Ernst & Young Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	40	49
Veroneuvonta	9	17
Muut palkkiot	14	31
Yhteensä	63	97

7. KONSERNIN SISÄISET RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT

	2018	2017
Osinkotuotot saman konsernin yrityksiltä	240	370
Korkotuotot saman konsernin yrityksiltä pitkäaikaisista sijoituksista	127	81
Korkokulut ja muut rahoituskulut saman konsernin yrityksille	1	5

8. MUUT RAHOITUSKULUT

	2018	2017
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä	50	
Kytäjä Golf -osakkeet 20 kpl, ä-hinta 2 500 euroa		

9. TILINPÄÄTÖSSIIRROT

	2018	2017
Konserniavustukset, saadut	1609	2 529

10. TULOVEROT

	2018	2017
Tuloverot tilinpäätössiirroista	306	479
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta	7	479
Yhteensä	313	958
Kirjaamattomat laskennalliset verovelat		
Kertyneestä poistoerosta	1777	1762

11. PYSYVÄT VASTAAVAT

	Aineettomat hyödykkeet				Aineelliset hyödykkeet					
	Aineet- tomat oikeudet	Muut pitkävai- kutteiset menot	Ennako- maksut ja keskener. hankinnat	Yhteensä	Maa- alueet	Raken- nukset	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödyk- keet	Ennako- maksut ja keskener. hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2018	449	219	0	668	576	43 573	2 370	209	0	46 049
Lisäykset	26			26		85	64	0		149
Vähennykset										0
Siirrot erien välillä										
Hankintameno 31.12.2018	475	219	0	694	576	43 658	2 434	209	0	46 197
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.2018	-393	-150	0	-542		-16 933	-2 154			-19 087
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot										0
Tilikauden poisto	-16	-11		-28		-1 268	-77			-1 345
Arvonalennukset										
Kertyneet poistot 31.12.2018	-409	-161	0	-570		-18 200	-2 231			-20 431
Arvonmuutokset										
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	66	58	0	124	576	25 458	203	209	0	26 446
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	56	69	0	125	576	26 641	216	209	0	27 642
Tuotannon koneiden ja laitteiden kirjanpitoarvo 31.12.2018							131			
Tuotannon koneiden ja laitteiden kirjanpitoarvo 31.12.2017							133			

Sijoitukset						
	Osakkeet		Saamiset		Yhteensä	
	Konserniyritykset	Muut	Konserniyritykset	Muut		
Hankintameno 1.1.2018	7 795	623	6 426	265		15 108
Lisäykset	3 094		8 708			11 802
Vähennykset			-526			-526
Siirrot erien välillä						
Hankintameno 31.12.2018	10 889	623	14 608	265		26 385
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.2018		-213				-213
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot						
Tilikauden poisto						
Arvonalennukset		-50				-50
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 31.12.2018		-263				-263
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	10 889	360	14 608	265		26 122
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	7 795	410	6 426	265		14 895

12. EMOYHTIÖN OMISTAMAT OSAKKEET KONSERNIYRITYKSISSÄ

Konserniyrittösakkeet	Omistuosuus %	Äänivalta %
Lieksan Lehti Oy	100.0	100.0
Keski-Karjalan Kustannus Oy	100.0	100.0
Ylä-Karjala Oy	100.0	100.0
Pogostan Sanomat Oy	100.0	100.0
Karelia Viestintä Oy	100.0	100.0
Sanomalehti Karjalainen Oy	100.0	100.0
PunaMusta Oy	100.0	100.0
Pohjois-Karjalan Ilmoitusvalmistus Oy	100.0	100.0
Pohjois-Karjalan Paikallislehdet Oy	100.0	100.0
Faktor Oy	100.0	100.0
Erweko Oy	100.0	100.0
Forssan Kirjapaino Oy	100.0	100.0

13. PITKÄAIKAISET SIOITUKSET KONSERNIYRITYKSIIN

	2018	2017
Saamiset samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä		
Pysyvät vastaavat		
Pohjois-Karjalan Ilmoitusvalmistus Oy	65	26
PunaMusta Oy	6 470	6 400
Forssan Kirjapaino Oy	7 850	
Ylä-Karjala Oy	73	
Yhteensä	14 458	6 426
Pääomalaina Forssan Kirjapaino Oy:lle	150	
Pitkäaikaiset sijoitukset konserniyrityksiin yhteensä	14 608	

14. KONSERNISAAMISET JA -VELAT

	2018	2017
Saamiset samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä		
Vaihtuvat vastaavat		
Myyntisaamiset	243	191
Lainasaamiset	2 540	370
Siirtosaamiset	704	1 314
Yhteensä	3 487	1 875
Velat samaan konserniin kuuluville yrityksille		
Vieras pääoma, lyhytaikainen		
Ostovelat	9	13
Muut lyhytaikaiset velat	2 478	2 514
Siirtovelat	1	3
Yhteensä	2 487	2 530

15. SIIRTOSAAMISET JA SIIRTOVELAT

Siirtosaamisten olennaisimmat erät ovat verosaaminen 634 214,40 euroa ja menoennakot 69 626,67 euroa.

Siirtovelkojen olennaisimmat erät ovat vuosilomapalkat sosiaalikuluneen 0,2 miljoonaa euroa.

16. OMA PÄÄOMA

	2018	2017
Osakepääoma 1.1.	1 053	1 053
Osakepääoma 31.12.	1 053	1 053
Ylikurssirahasto 1.1.	7 668	7 668
Ylikurssirahasto 31.12.	7 668	7 668
	8 720	8 720
Voitto edellisiltä tilikausilta 1.1.	31 097	32 653
Osingonjako	-5 007	-6 259
Ed. vuoden verojen oikaisu	-16	
Voitto edellisiltä tilikausilta 31.12.	26 090	26 395
Voitto edellisiltä tilikausilta 31.12.	26 075	26 395
Tilikauden voitto	2 051	4 703
	28 126	31 097
Oma pääoma yhteensä	36 847	39 818
Laskelma jakokelpoisista varoista	2018	2017
Voitto edellisiltä tilikausilta	26 075	26 395
Tilikauden voitto	2 051	4 703
Yhteensä	28 126	31 097

17. EMOYHTIÖN OSAKEPÄÄOMA

	kpl	2018	kpl	2017
Osakkeet	12 517 360	1 053	12 517 360	1 053

18. ANNETUT PANTIT JA VASTUUSITOUMUKSET

	2018	2017
Omasta velasta		
Pantatut osakkeet	888	888
Kiinnitykset maa-alueisiin ja rakennuksiin	14 111	14 111
Yhteensä	14 999	14 999
Vastuut ovat emo- ja tytäryhtiöiden veloista.		
Erityistakaussitoutumus	3 999	4 895

Leasingvastuut

	31.12.2018	31.12.2017
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	22	24
Myöhemmin maksettavat	18	28
Yhteensä	40	52

Vuokravastuut

	31.12.2018	31.12.2017
Vuokrasaamiset		
Seuraavalla tilikaudella saatavat	637	634
Myöhemmin saatavat	2 974	2 957
Yhteensä	3 611	3 590

Maksettavat vuokrat

Seuraavalla tilikaudella maksettavat	24	23
Myöhemmin maksettavat	552	574
Yhteensä	575	598

Muut taloudelliset vastuut

Yhtiö on velvollinen tarkistamaan vuosina 2009-2018 valmistuneista kiinteistöinvestoinneista tekemiään arvonlisäverovähennyksiä, jos kiinteistön verollinen käyttö vähenee tarkistuskauden aikana.

Vastuun enimmäismäärä on 2 018 580,61 euroa ja viimeinen tarkistusvuosi on 2027.

19. MUUT

Konsernilla ei ole ollut merkittäviä tuotekehitysmenoja.

Hallituksen antivaltuutusta ja johdon osapalkkioita ei ole, eikä myöskään johdannaissopimuksista aiheutuvia vastuuta.

Yhtiön hallituksen esitys voittoa koskeviksi toimenpiteiksi

Voitonjakokelpoiset varat ovat 28 126 170,42 euroa.		Euroa (€)
Yhtiön hallitus esittää, että		
	tilikauden voitto	2 051 379,90
	sekä edellisten tilikausien voitto	26 074 790,52
yhteensä		28 126 170,42
käytetään seuraavalla tavalla:		
	osinkoa jaetaan 0,25 euroa jokaiselle ulkona olevalle osakkeelle 12 517 360 kappaleelle eli yhteensä	3 129 340,00
	hallituksen käytettäväksi jätetään	100 000,00
	voitto- ja tappiutilille jätetään	24 896 830,42
yhteensä		28 126 170,42

Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Joensuussa maaliskuun 1. päivänä 2019

POHJOIS-KARJALAN KIRJAPAINO OYJ

Reetta Laakkonen	Juha Mäkihonko	Yrjö Laakkonen
Hannu Laakkonen	Harri Suutari	
Joona Laakkonen	Raimo Puustinen <i>toimitusjohtaja</i>	

Tilintarkastusmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Joensuussa maaliskuun 1. päivänä 2019

ERNST & YOUNG OY
tilintarkastusyhteisö

Ulla Nykky
KHT

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n yhtiökokoukselle

TILINPÄÄTÖKSEN TILINTARKASTUS

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n (y-tunnus 0214720-9) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2018. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenveto merkittävimmistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista, sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että

- konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti,
- tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausuntonamme on ristiriidaton tarkastusvaliokunnalle hallitukselle annettu lisäraportin kanssa.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa.

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Emoyhtiölle ja konserniyrityksille suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut ovat parhaan tietomme ja käsityksemme mukaan olleet Suomessa noudatettavien, näitä palveluja koskevien säännösten mukaisia, emmekä ole suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 4.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonamme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat ovat seikkoja, jotka ammatillisen harkintamme mukaan ovat olleet merkittävimpiä tarkastuksen kohteena olevan tilikauden tilintarkastuksessa. Nämä seikat on otettu huomioon tilinpäätökseen kokonaisuutena kohdistuneessa tilintarkastuksessa sekä laaties-sämentä siitä annettavaa lausuntoa, emmekä anna näistä seikoista erillistä lausuntoa.

Olemme täyttäneet kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa kuvatut velvollisuutemme tilinpäätöksen tilintarkastuksessa mukaan lukien näihin seikkoihin liittyvät velvoitteemme. Tämän mukaisesti suoritimme suunnittelemaamme tilintarkastustoimenpiteet, jotka kohdistuivat arviomme mukaisesti riskeihin, jotka voivat johtaa tilinpäätöksen olennaiseen virheellisyteen. Suorittamamme tilintarkastustoimenpiteet, jotka kohdistuivat myös alla mainittuihin seikkoihin, ovat olleet perustana oheista tilinpäätöstä koskevalle lausunnottemme.

Olemme ottaneet tilintarkastuksessa huomioon riskin siitä, että johto sivuuttaa kontrolleja. Tähän on sisältynyt arviointi siitä, onko viitteitä sellaisesta johdon tarkoitushakuisesta suhtautumisesta, josta aiheutuu väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisuuden riski.

TILINTARKASTUKSEN KANNALTA KESKEINEN SEIKKA	MITEN SEIKKAA KÄSITELTIIN TILINTARKASTUKSESSA
<p>Myyntituottojen tuloutus</p> <p>Viittaamme konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteisiin ja liitetietoon 1</p> <p>Konsernin myyntituotot muodostuvat tuotteiden ja palveluiden myynnistä. Myyntituottojen määrä konsernitilinpäätöksessä oli 87,6 Meur. Tuote- ja palvelumyynnit tuloutetaan, kun niihin liittyvä määräysvalta on siirtynyt ostajalle joko ajan kuluessa tai yhtenä ajankohtana. Tuottojen kirjaaminen on määritelty riskiksi tuottojen oikea-aikaisen ja oikeamääräisen tuloutuksen kannalta.</p> <p>Myyntituottojen tuloutus oli tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka sekä EU asetuksen 537/2014 10. artiklan 2 c -kohdassa tarkoitettu merkittävä olennaisen virheellisuuden riski johtuen tuottojen oikea-aikaiseen ja oikeamääräiseen kirjaamiseen liittyvästä riskistä.</p>	<p>Tuottojen kirjaamisen virheellisyyteen liittyvään riskiin kohdistuvat tilintarkastustoimenpiteemme sisälsivät muun muassa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konsernin laskentaperiaatteissa olevien tuloutusperiaatteiden arvioinnin sovellettaviin tilinpäätösstandardeihin nähden. • Myynnin jaksotuksen tarkastuksen analyttisiä menetelmiä hyväksikäyttäen. • Yksityiskohtaisen tapahtumatason testauksen tuottojen oikea-aikaisen tuloutuksen osalta. • Konsernin tuottoihin liittyvien liitetietojen riittävyyden arvioinnin.
<p>Yrityshankinnat</p> <p>Viittaamme liitetietoon 2</p> <p>Yhtiö hankki tilikaudella Faktor Oy:n, Erweko Oy:n, sekä Forsan Kirjapaino Oy:n koko osakekannat. Yrityshankinnat olivat tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka hankintoihin liittyvien arvostusmenetelmien sekä johdon tekemien arvioiden johdosta. Johdon arviot kohdistuvat erityisesti hankittujen varojen ja velkojen käypien arvojen määrittämiseen ja kauppahinnan allokointiin asiakassopimuksille ja liikearvolle.</p>	<p>Kauppahinnan allokointiin ja yrityshankinnan raportointiin liittyvään virheriskiiin liittyen suoritimme muun muassa seuraavat tilintarkastustoimenpiteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konsernin laskentaperiaatteiden arvioinnin liiketoimintojen yhdistäminen –laskentastandardiin nähden. • Niiden arvostusprosessien ja –menetelmien arvioinnin, joilla yhtiö yksilöi hankitut varat ja velat sekä määrittä niiden erien käyvät arvot. Tarkastukseen osallistui asiantuntijana sisäinen arvonmääritys-asiantuntijamme, joka avusti meitä käytettyjen arvioiden ja oletusten asianmukaisuuden arvioinnissa. • Yrityshankintaan liittyvien liitetietojen riittävyyden arvioinnin.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja siten, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuviin tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntonne. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnitteleme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta,

sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.

- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.

- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.

- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntonne. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.

- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.

- hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnittelusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuviissa tapauksissa niihin liittyvistä varotoimista.

Päätämme, mitkä hallintoelinten kanssa kommunikoiduista seikoista olivat merkittävimpiä tarkasteltavana olevan tilikauden tilintarkastuksessa ja näin ollen ovat tilintarkastuksen kannalta keskeisiä. Kuvaamme kyseiset seikat tilintarkastuskertomuksessa, paitsi jos säädös tai määräys estää kyseisen seikan julkistamisen tai kun äärimmäisen harvinaisissa tapauksissa toteamme, ettei kyseisestä seikasta viestitä tilintarkastuskertomuksessa, koska siitä aiheutuvien epäedullisten vaikutusten voitaisiin kohtuudella odottaa olevan suuremmat kuin tällaisesta viestinnästä koituva yleinen etu.

MUUT RAPORTOINTIVELVOITTEET

Tilintarkastustoimeksiantoa koskevat tiedot

Olemme toimineet yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana yhtäjaksoisesti 31 vuotta siitä lähtien, kun Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:stä tuli yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö 10.2.1988.

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen ja vuosikertomukseen sisältyvän informaation, mutta se ei sisällä tilinpäätöstä eikä sitä koskevaa tilintarkastuskertomustamme. Olemme saaneet toimintakertomuksen käyttöömmme ennen tämän tilin-

tarkastuskertomuksen antamispäivää, ja odotamme saavamme vuosikertomuksen käyttöömmme kyseisen päivän jälkeen.

Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea edellä yksilöity muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdesämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suorittaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Toimintakertomuksen osalta velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme ennen tilintarkastuskertomuksen antamispäivää käyttöömmme saamaamme muuhun informaatioon kohdistamamme työn perusteella johtopäätöksen, että kyseisessä muussa informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Joensuussa 1. maaliskuuta 2019

Ernst & Young Oy
tilintarkastusyhteisö
Ulla Nykky
KHT

OSAKKEET JA OSAKKEENOMISTAJAT

Osakepääoman rakenne

Yhtiön osakepääoma on 1 052 634,41 euroa. Osakkeita on 12 517 360 kappaletta.

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n osakkeet on liitetty arvo-osuusjärjestelmään 12.2.1988.

Yhtiön osake on listattuna Nasdaq Helsinki Oy:ssä (pienet yhtiöt), yhtiön kaupankäyntitunnus on PKK1V.

Omistuksen jakautuminen suuruusluokittain 31.12.2018							
Alaraja	Yläraja	Omistajia kpl	Omistajia %	Arvo-osuus- määrä kpl	Arvo-osuus- määrä %	Äänimäärä kpl	Äänimäärä %
1	100	331	34,34	14 552	0,12	14 552	0,12
101	500	332	34,44	91 603	0,73	91 603	0,73
501	1 000	112	11,62	87 911	0,70	87 911	0,70
1 001	5 000	132	13,69	293 512	2,35	293 512	2,35
5 001	10 000	22	2,28	155 500	1,24	155 500	1,24
10 001	50 000	23	2,39	550 826	4,40	550 826	4,40
50 001	100 000	3	0,31	179 480	1,43	179 480	1,43
100 001	500 000	5	0,52	1 055 560	8,43	1 055 560	8,43
500 001		4	0,42	10 053 616	80,32	10 053 616	80,32
Yhteensä		964	100	12 482 560	99,72	12 482 560	99,72
joista hallintarekisteröityjä		4		4 443	0,04	4 443	0,04
Odotusluettelolla yhteensä							
Yhteistilillä				34 800	0,28	34 800	0,28
Erityistilillä yhteensä							
Liikkeeseenlaskettu määrä				12 517 360	100	12 517 360	100

Sektorijakauma 31.12.2018

	Omistaja kpl	Hallinta- rekisteröity kpl	Omistaja %	Arvo- osuusmäärä kpl	Arvo- osuusmäärä %	Hallinta- rekisteröity kpl	Hallinta- rekisteröity %	Äänimäärä kpl	Ääni- määrä %
Yritykset	43		4,46	7 667 524	61,26			7 667 524	61,26
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	4	3	0,42	8 830	0,07	2 641	0,02	11 471	0,09
Julkisyhteisöt	2		0,21	6 840	0,06			6 840	0,06
Kotitaloudet	901		93,47	4 713 207	37,65			4 713 207	37,65
Kotita.palv.ei voit.tavoit.yhtsöt	11		1,14	80 763	0,65			80 763	0,65
Koko kansantalous yhteensä	961	3	99,69	12 477 164	99,68	2 641	0,02	12 479 805	99,70
Ulkomaat yhteensä	3	1	0,31	953	0,01	1 802	0,01	2 755	0,02
Kaikki yhteensä	964	4	100	12 478 117	99,69	4 443	0,04	12 482 560	99,72
joista hallintarekisteröityjä		4				4 443	0,04	4 443	0,04
Odotusluettelolla yhteensä									
Yhteistilillä				34 800	0,28			34 800	0,28
Erityistilillä yhteensä									
Liikkeeseenlaskettu määrä				12 517 360	100			12 517 360	100

Suurimmat osakkeenomistajat 31.12.2018 (omistusmäärän mukaan)

	Suora omistus kpl	Suora omistus %	Välillinen omistus kpl	Välillinen omistus %	Omistus yhteensä kpl	Omistus yhteensä %
1. Kauppahuone Laakkonen Oy	3 309 115	26,44				
2. HML Finance Oy	2 927 120	23,38				
3. Laakkonen Yrjö	2 547 061	20,35	661 823	5,29	3 208 884	25,64
4. Foncia Invest Oy	1 270 320	10,15				
5. Laakkonen Reetta	356 880	2,85	1 005 971	8,04	1 362 851	10,89
6. Laakkonen Outi	245 240	1,96				
7. Laakkonen Joonas	176 318	1,41	546 004	4,36	722 322	5,77
8. Laakkonen Tommi	139 410	1,11	546 004	4,36	685 414	5,48
9. Laakkonen Janne	137 712	1,10	546 004	4,36	683 716	5,46
10. Mielonen Tauno kuolinpesä	71 840	0,57			71 840	0,57

Yhtiön hallituksen ja toimitusjohtajan suoraomistus on yhteensä 24,81 %, suora ja välillinen omistus yhteensä 65,88 % osakkeista.

HALLITUS JA JOHTORYHMÄ

HALLITUS

REETTA LAAKKONEN

Hallituksen puheenjohtaja
s. 1968

- yhtiön hallituksen jäsen vuodesta 2001, hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2017 alkaen
- Kauppahuone Laakkonen Oy:n hallituksen puheenjohtaja

Omistaa suoraan 356 880 kpl (2,85 %) ja välillisesti 1 005 971 kpl (8,04 %), yhteensä 1 362 851 kpl (10,89 %) Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy:n osakkeita.

HARRI SUUTARI

Hallituksen varapuheenjohtaja
s. 1959

- yhtiön hallituksen jäsen ja hallituksen varapuheenjohtaja vuodesta 2018
- Componenta Oy:n toimitusjohtaja

Ei omista Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy:n osakkeita.

YRJÖ LAAKKONEN

Hallituksen jäsen
s. 1943

- yhtiön hallituksen jäsen vuodesta 1986
- hallituksen puheenjohtaja vuosina 1989–2009 sekä 2016–2017, hallituksen varapuheenjohtaja vuosina 2010–2016
- Yrjö Laakkonen Oy:n hallituksen puheenjohtaja

Omistaa suoraan 2 547 061 kpl (20,35 %) ja välillisesti 661 823 kpl (5,29 %), yhteensä 3 208 884 kpl (25,64 %) Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy:n osakkeita.

JUHA MÄKIHONKO

Hallituksen jäsen

s. 1960

- yhtiön hallituksen jäsen vuodesta 2003, hallituksen varapuheenjohtaja vuosina 2016-2018
- Oy Fortia Ab:n toimitusjohtaja

Omistaa Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n osakkeita 21 841 kpl.

HANNU LAAKKONEN

Hallituksen jäsen

s. 1969

- yhtiön hallituksen jäsen vuodesta 1996

Ei suoraan osakeomistusta. Omistaa välillisesti 2 927 120 kpl (23,38 %) Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n osakkeita.

JOONA LAAKKONEN

Hallituksen jäsen

s. 1990

- yhtiön hallituksen jäsen vuodesta 2015

Omistaa suoraan 176 318 kpl (1,41 %) ja välillisesti 546 004 kpl (4,36 %), yhteensä 722 322 kpl (5,77 %) Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n osakkeita.

KONSERNIN JOHTORYHMÄ

RAIMO PUUSTINEN

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy:n toimitusjohtaja
s. 1957

- yo-merkonomi
- Yhtiön toimitusjohtaja vuodesta 2000 alkaen

Omistaa Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy:n osakkeita 3 674 kpl.

JARI AVELLAN

Painotoimialan toimialajohtaja, PunaMusta Oy:n toimitusjohtaja
s. 1968

- DI, KTM
- PunaMusta Oy:n palveluksessa vuodesta 2002 alkaen

Ei omista Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy:n osakkeita.

PASI KOIVUMAA

Lehtitoimialan toimialajohtaja, Sanomalehti Karjalainen Oy:n toimitusjohtaja / vastaava päätoimittaja
s. 1964

- KTM
- Sanomalehti Karjalainen Oy:n palveluksessa vuodesta 1995 alkaen

Ei omista Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy:n osakkeita.

ARTTU SALLINEN

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n talousjohtaja
s. 1981

- KTM
- Yhtiön palveluksessa vuodesta 2018 alkaen

Ei omista Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n osakkeita.

KAIJA OKSANEN

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n markkinointijohtaja
s. 1973

- FM
- Yhtiön palveluksessa vuodesta 2019 alkaen

Ei omista Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n osakkeita.

JANI VAUHKONEN

PunaMusta Oy:n liiketoiminnan kehittämisspäällikkö
s. 1978

- Faktori EAT
- PunaMusta Oy:n palveluksessa vuodesta 2007 alkaen

Ei omista Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n osakkeita.

LOTTA NAUMANEN

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n henkilöstön kehittämisspäällikkö
s. 1977

- HTM, tradenomi
- Yhtiön palveluksessa vuodesta 2013 alkaen

Ei omista Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n osakkeita.

Hallituksen ja johtoryhmän sihteerinä toimii Riitta Moilanen

SELVITYS HALLINTO- JA OHJAUSJÄRJESTELMÄSTÄ 2018

JOHDANTO

Tämä selvitys hallinnointi- ja ohjausjärjestelmästä on käsitelty Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n hallituksen kokouksessa 1.3.2019.

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj ("yhtiö") on suomalainen osakeyhtiö, jonka päätöksenteossa ja hallinnossa noudatetaan Suomen osakeyhtiölakia ja yhtiön yhtiöjärjestystä sekä julkisesti noteerattuja yhtiöitä koskevia muita säädöksiä. Lisäksi Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj noudattaa toiminnassaan Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n 1.1.2016 voimaan tullutta Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia sekä Nasdaq Helsinki Oy:n sääntöjä ja ohjeita.

Listayhtiöiden hallinnointikoodin edellyttämä selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä on annettu erillisenä kertomuksena toimintakertomuksen yhteydessä. Yhtiön hallinnointiperiaatteet ovat nähtävillä yhtiön internetsivuilla www.pkkoyj.com/Sijoittajatieto/Hallinnointiperiaatteet.

POIKKEMAT SUOSITUKSISTA

Yhtiö poikkeaa seuraavista hallinnointikoodin suosituksista:

Suositus 10: Riippumattomien jäsenten määrä

Yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista riippumattomia hallituksen jäseniä on yksi. Yhtiön hallinto ja hallituksen kokoonpano perustuvat vahvaan omistajaohjaukseen, joten yhtiön hallitus koostuu suurelta osin pääomistajista. Hallituksen jäsenet edustavat kattavasti osakkeenomistajia.

Suosituksien 14, 15, 16, 17, 18a ja 18b: Valiokunnat

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:ssä ei ole perustettu erillisiä valiokuntia. Yhtiön konsernirakenne ja koko huomioon ottaen yhtiön hallitus ei pidä valiokuntia tarpeellisina.

KONSERNIRAKENNE

Pohjois-Karjalan Kirjapaino konsernin emoyhtiö on Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj. Emoyhtiön liiketoiminta koostuu konsernihallinnosta, arvopaperikaupasta ja osakeomistuksista sekä kiinteistöjen hallinnoinnista ja vuokrauksesta.

Konsernin lehtitoimialan muodostavat Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n tytäryhtiöt Sanomalehti Karjalainen Oy, Lieksan Lehti Oy, Pogostan Sanomat Oy, Keski-Karjalan Kustannus Oy, Ylä-Karjala Oy, Pohjois-Karjalan Paikallislehdet Oy ja Karelia Viestintä Oy. Toimialaa täydentävät Iskelmä Rex - ja Radio City Joensuu -radiokanavat, jotka ovat osa Sanomalehti Karjalainen Oy:tä.

Konsernin painotoimialaan kuuluvat Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n tytäryhtiöt PunaMusta Oy, Forssan Kirjapaino Oy, Erweko Oy, Faktor Oy ja Pohjois-Karjalan Ilmoitusvalmistus Oy.

Pohjois-Karjalan Kirjapaino -konsernin kuuluvat lisäksi Arena Partners Oy (8,11 %/Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj) sekä Väli-Suomen Media Oy (25 %/Sanomalehti Karjalainen Oy).

YHTIÖKOKOUS

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidetään vuosittain hallituksen määräämänä päivänä huhtikuun loppuun mennessä. Yhtiökokous päättää vuosittain sille osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen mukaan kuuluvista asioista, kuten tilinpäätöksen vahvistamisesta, vastuuvapauden myöntämisestä hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle, voitonjaosta, hallituksen jäsenten palkkioista sekä hallituksen jäsenten ja tilintarkastajien valinnasta sekä heille maksettavista palkkioista.

Yhtiö ilmoittaa internetsivuillaan päivämäärän, johon mennessä osakkeenomistajan on ilmoitettava yhtiön hallitukselle varsinaisen yhtiökokouksen käsiteltäväksi vaatimansa asia. Osakeyhtiölain mukaan kyseinen päivämäärä on aikaisintaan neljä viikkoa ennen kokouskutsun toimittamista. Lisäksi internetsi-

vuilla ilmoitetaan, mihin posti- tai sähköpostiosoitteeseen osakkeenomistajan vaatimus tulee lähettää.

Yhtiökokouskutsu ja seuraavat tiedot ovat saatavilla yhtiön internetsivuilla 21 päivää ennen yhtiökokousta:

- osakkeiden ja äänioikeuksien kokonaismäärä osakelajeittain kokouskutsun päivänä
- yhtiökokoukselle esitettävät asiakirjat (tilinpäätös, toimintakertomus ja tilintarkastuskertomus)
- hallituksen päätösehdotukset yhtiökokoukselle
- yhtiökokouksen käsiteltäviksi kuuluvat osakkeenomistajien tekemät päätösehdotukset.

Yhtiökokouskutsu julkaistaan myös sanomalehti Karjalaisessa tai hallituksen määräämässä muussa Joensuussa ilmestyvässä sanomalehdessä.

Yhtiökokouksessa tulee olla läsnä hallituksen puheenjohtaja, hallituksen jäsenet sekä toimitusjohtaja. Lisäksi hallituksen jäseneksi ehdolla olevan henkilön on oltava läsnä valinnasta päättävässä yhtiökokouksessa. Tilintarkastajan on osallistuttava varsinaiseen yhtiökokoukseen.

Yhtiökokouksen pöytäkirja äänestystuloksineen, ja ne pöytäkirjan liitteet, jotka ovat osa yhtiökokouksen päätöstä, löytyvät yhtiön internetsivuilta kahden viikon kuluessa yhtiökokouksesta. Yhtiökokousasiakirjat säilytetään yhtiön internetsivuilla vähintään viiden vuoden ajan yhtiökokouksesta.

POHJOIS-KARJALAN KIRJAPAINO OYJ:N HALLITUS

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä huolehtii hallitus, johon yhtiöjärjestyksen mukaan kuuluu viidestä kymmeneen (5–10) varsinaista jäsentä.

Hallituksen jäsenet valitaan vuosittain yhtiön varsinaisessa yhtiökokouksessa. Hallituksen jäsenen toimikausi päättyy vaalia ensiksi seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä. Yhtiöjärjestyksessä ei ole asetettu hallituksen jäsenille yläikärajaa, rajoitettu jäsenten toimikausien lukumäärää eikä muullakaan tavalla rajoitettu yhtiökokouksen päätösvaltaa hallituksen jäsenten valinnassa. Hallituskokoonpanoa koskevaa ehdotusta valmistellaan merkittävien osakkeenomistajien toimesta. Hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n varsinainen yhtiökokous 28.3.2018 päätti yhtiön hallituksen jäsenten lukumääräksi kuusi. Yhtiön hallituksen jäseniksi valittiin Reetta Laakkonen, Yrjö Laakkonen, Juha Mäkihonko, Hannu Laakkonen, Joona Laakkonen ja uutena jäsenenä Harri Suutari. 28.3.2018 pitämässään järjes-

täytymiskokouksessa hallitus valitsi keskuudestaan puheenjohtajaksi Reetta Laakkosen ja varapuheenjohtajaksi Harri Suutarin.

HALLITUKSEN TEHTÄVÄT JA VASTUU

Hallitus huolehtii yhtiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallituksen tehtävät määräytyvät osakeyhtiölaissa ja yhtiöjärjestyksessä hallitukselle määritellyistä tehtävistä. Kaikki yhtiön ja sen tytäryhtiöiden liiketoiminnan kannalta merkittävät asiat käsitellään yhtiön hallituksessa.

Hallituksen kokouksessa käsiteltäviä asioita ovat muun muassa:

- hallituksen työjärjestyksen vahvistaminen
- yhtiön strategisten suuntaviivojen sekä yhtiön arvojen määrittely
- vuotuisen toimintasuunnitelman ja budjetin käsittely ja hyväksyminen
- puolivuosisiksaus, liiketoimintakatsauksen (tilikauden kolmelta ja yhdeksältä ensimmäiseltä kuukaudelta), konsernitilinpäätöksen ja toimintakertomuksen käsittely ja hyväksyminen
- strategisesti tai taloudellisesti merkittävistä investoinneista ja omaisuuden hankinnasta ja myynneistä päättäminen
- rahoitukseen liittyvistä vastuusitoumuksista päättäminen
- arvopaperikaupan laajuudesta päättäminen
- konsernin riskienhallinta- ja raportointimenettelyn seuraminen
- henkilöstön palkitsemisen periaatteista päättäminen
- yhtiön toimitusjohtajan ja muun johdon nimittäminen ja päättäminen heidän palkkaeduistaan
- ehdotusten valmistelu yhtiökokoukselle.

Yhtiön tilintarkastajan hallitus tapaa vähintään kerran vuodessa.

Hallituksen kokouksissa ovat läsnä emoyhtiön toimitusjohtaja, lehtitoimialan sekä painotoimialan johtajat sekä konsernin talousjohtaja, jotka esittelevät kukin toimialaansa ja toimintaympäristöään koskevat asiat.

Yhtiön hallituksen puheenjohtaja ja toimitusjohtaja valmistelevat hallituksen kokoukset ja työjärjestyksen. Hallitus arvioi puheenjohtajansa johdolla työskentelytapojaan kerran vuodessa.

KOKOUSKÄYTÄNTÖ JA PÄÄTÖKSENTEKO

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n hallitus kokoontuu keskimäärin kuusi kertaa vuodessa. Vuonna 2018 hallitus kokoontui yhdeksän kertaa. Hallituksen jäsenten keskimääräinen osallistumisprosentti hallituksen kokouksiin vuonna 2018 oli 89,89 prosenttia.

Hallituksen jäsenistä Reetta Laakkonen ja Juha Mäkihonko osallistuivat kaikkiin tilikauden 2018 aikana pidettyihin kokouksiin. Kahdeksaan hallituksen kokoukseen osallistuivat Yrjö Laakkonen ja Joonas Laakkonen sekä seitsemään kokoukseen Hannu Laakkonen ja Harri Suutari.

MONIMUOTOISUUTTA KOSKEVAT PERIAATTEET

Monimuotoisuutta tarkastellaan paitsi molempien sukupuolten edustuksen niin myös muiden hallituksen monimuotoisuutta edistävien tekijöiden kautta. Tällaisia tekijöitä ovat muun muassa hallituksen ikäjakauma, jäsenten koulutuksellinen ja ammatillinen tausta, tehtävän kannalta merkityksellinen kokemus sekä henkilökohtaiset ominaisuudet. Kokoonpanon valmistelussa arvioidaan myös sitä, miten jäsenten osaaminen, koulutus ja kokemus täydentävät toisiaan. Kokoonpanon valmistelussa huomioidaan myös pitkän aikavälin tarpeet.

Monimuotoisuutta koskevien periaatteiden tarkoituksena on osaltaan varmistaa se, että hallituksen osaaminen ja kokemus kokonaisuutena sekä kokoonpanon monipuolisuus riittävällä tavalla vastaavat yhtiön toiminnan tarpeita. Molempien sukupuolten edustuksen osalta tavoitteena on, että hallituksessa on molempia sukupuolia riittävästi, mikä pyritään huomioimaan hallituksen jäsenten valinnassa. Maaliskuussa 2018 Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n hallituksessa oli yksi nainen ja viisi miestä.

TOIMITUSJOHTAJA

Yhtiön toimitusjohtajan nimittää hallitus. Toimitusjohtaja vastaa yhtiön operatiivisesta johtamisesta ja kehittämisestä sekä sisäisestä valvonnasta hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti yhteistyössä toimialajohtajien ja talousjohtajan kanssa. Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n toimitusjohtajana on toiminut vuodesta 2000 lähtien Raimo Puustinen, joka toimii myös Kauppahuone Laakkonen Oy:n rahoitusjohtajana.

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n toimitusjohtajan tehtävästä Raimo Puustisen rahapalkka luontaisetuineen vuonna 2018 oli 205 191,40 euroa. Toimitusjohtajan kanssa ei ole sopimusta eläkkeellesiirtymisestä eikä lakisääteistä eläketurvaa paremmista eläke-etuksista.

Toimitusjohtajan eläkeikä on vallitsevan vanhuuseläkejärjestelmän mukainen. Yhtiöllä on oikeus sanoa toimitusjohtajan toimitusjohtajan toimisopimuksen, yhtiö on velvollinen maksamaan toimitusjohtajalle kahdentoista (12) kuukauden palkkaa vastaavan erorahakorvauksen. Toimitusjohtajan puolelta irtisanomisaika on kuusi (6) kuukautta.

Toimitusjohtajan toimitusohjeiden ehdot on määritelty kirjallisessa toimitusjohtajasopimuksessa.

JOHTORYHMÄ

Pohjois-Karjalan Kirjapaino -konsernin liiketoiminta on jaettu edellä kerrotun konsernirakenteen mukaisesti vastuualueisiin, joiden vastuuhenkilöt muodostavat yhtiön johtoryhmän. Yhtiön johtoryhmään kuuluvat toimitusjohtaja Raimo Puustinen, lehti-toimialan johtaja ja Sanomalehti Karjalainen Oy:n toimitusjohtaja, päätoimittaja Pasi Koivumaa, painotoimialan johtaja ja PunaMusta Oy:n toimitusjohtaja Jari Avellan, Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy:n talousjohtaja Arttu Sallinen, Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy:n markkinointijohtaja Kaija Oksanen, Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy:n henkilöstön kehittämisspäälikkö Lotta Naumanen ja PunaMusta Oy:n liiketoiminnan kehittämisspäälikkö Jani Vauhkonen.

Yhtiön ja tytäryhtiöiden hallitusten päätösten puitteissa konsernin johtoryhmän jäsenet suunnittelevat, toteuttavat ja valvovat toimitusjohtajan johdolla yhtiön liiketoimintoja, taloutta, henkilöstöhallintoa, investointeja, tietojärjestelmiä, riskienhallintaa, sisäistä valvontaa, sopimuksia, markkinointia ja viestintää.

PALKITSEMINEN

Hallituksen jäsenten palkkiot päätetään vuosittain yhtiökokouksessa. Yhtiökokous 28.3.2018 päätti hallituksen puheenjohtajan vuosipalkkioksi 60 000 euroa, varapuheenjohtajan vuosipalkkioksi on 50 000 euroa ja hallituksen jäsenen vuosipalkkioksi 15 000 euroa.

Yhtiössä ei ole käytössä osake- eikä osakejohdannaisia palkitsemisjärjestelmiä. Hallituksen puheenjohtaja ja hallituksen varapuheenjohtaja arvioivat toimitusjohtajan ja johtoryhmän työtä ja voivat päättää avainhenkilöiden palkitsemisesta.

Palkitsemisesta on laadittu erillinen Palkka- ja palkkioselvitys (www.pkkoyj.com/Sijoittajatieto-Hallinnointiperiaatteet/Palkka-ja-palkkioselvitys).

TILINTARKASTUS

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy:n yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiössä on yksi varsinainen tilintarkastaja, joka on KHT-yhteisö. Tilintarkastaja valitaan tilikaudeksi kerrallaan. Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy:n varsinaisena tilintarkastajana toimii KHT-yhteisö Ernst & Young Oy, päävastuullisena tilintarkastajana KHT Ulla Nykky. Pohjois-Karjalan Kirjapaino -konserni maksoi vuonna 2018 Ernst & Young Oy:lle palkkioita yhteensä 118 970 euroa,

josta 95 046,42 euroa perustui tilintarkastukseen ja 23 923,58 euroa muihin Ernst Young Oy:ltä hankittuihin palveluihin.

Tilintarkastaja vastaa lakisääteisestä tilintarkastuksesta kaikissa konserniyhtiöissä. Yhtiön hallitus tapaa tilintarkastajan vähintään kerran vuodessa, yleensä hallituksen tilinpäätöskokouksessa.

RAPORTOINTI

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy:n taloudellisten tavoitteiden toteutumista seurataan koko konsernin kattavalla taloudellisella raportoinnilla. Raportointi käsittää yhtiökohtaisten raporttien lisäksi sekä liiketoiminta-alueiden että konsernitason raportoinnin. Konsernin tuloraportit laaditaan kuukausittain. Rahoitusasemaa ja arvopaperisalkkua seurataan tarpeen mukaan päivittäin.

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Sisäinen valvonta tukee hallituksen ohjaustehtävän toteutumista. Hallituksen tehtävänä on huolehtia, että yhtiön kirjanpito, varainhoito ja riskienhallinnan valvonta on asianmukaisesti järjestetty ja lain mukainen.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että konserniyhtiöiden toiminta on tehokasta ja tuloksellista, päätöksenteossa käytettävä informaatio luotettavaa, yhteisiä toimintaperiaatteita noudatetaan ja että toimitaan lakien ja säädösten mukaisesti.

Erillistä sisäisen tarkastuksen organisaatiota ei ole katsottu tarpeelliseksi. Sisäinen valvonta on integroitu osaksi konserniyhtiöiden johtamista ja raportointijärjestelmää. Yhtiön ja tytäryhtiöiden hallitusten päätösten puitteissa konsernin johtoryhmän jäsenet suunnittelevat, toteuttavat ja valvovat toimitusjohtajan johdolla yhtiön liiketoimintoja, taloutta, henkilöstöhallintoa, investointeja, tietojärjestelmiä, riskienhallintaa, sisäistä valvontaa, sopimuksia, markkinointia ja viestintää. Sisäiseen valvontaan ja riskien hallintaan kuuluu eri toimintoihin liittyviä käytäntöjä sekä toimintaohjeita, joiden noudattamista seurataan operatiivisen johdon toimesta. Sisäisen valvonnan toteutuminen varmistetaan lisäksi kiinnittämällä huomiota tilintarkastuksen laajuuteen. Hallitus voi pyytää ulkoisia tilintarkastajia tai muita palveluntarjoajia suorittamaan sisäisen tarkastuksen toimeksiantoja tarvittaessa.

Konsernirakenteen mukaisesti konsernin taloushallinto ja rahoitus hoidetaan pääosin emoyhtiössä ja liiketoiminnat omissa yhtiöissään. Siten emoyhtiön toimitusjohtaja toteuttaa keskeisesti konsernin sisäistä valvontaa ja riskien hallintaa emo-

yhtiön organisaation ja yhtiöiden tietojärjestelmien sekä raportoinnin avulla. Keskeisessä roolissa sisäisessä valvonnassa ovat talous- ja henkilöstöhallinnon toimintaohjeet ja käytännöt. Tärkeimpien liiketoimintaa harjoittavien tytäryhtiöiden hallituksia johtaa Reetta Laakkonen, joten omistajaohjaus ja valvonta ulottuvat yhtiön liiketoimintoihin saakka.

Toimitusjohtaja, johtoryhmän jäsenet ja tytäryhtiöiden johtajat vastaavat vastualueidensa kirjanpidon ja hallinnon lainmukaisuudesta sekä yhtiön toimintaohjeiden noudattamisesta. Tilintarkastajat tarkastavat vuosittain konserniyhtiöiden kirjanpidon ja hallinnon. Emoyhtiön tilintarkastajalla on vastuu tilintarkastuksen vuosittaisten painopistealueiden koordinoinnista, tarkastushavaintojen raportoinnista ja analysoinnista sekä yhteydenpidosta konsernin talusjohtoon. Konserniyhtiöiden sisäisen valvonnan rakenne on huomioitu tilintarkastuksen laajuudessa. Konserni johdolle ja hallitukselle raportoidaan vuosittain tilintarkastuksen yksityiskohtaiset tulokset.

Riskienhallinta on konserniyhtiöissä osa normaalia, päivittäistä liiketoimintaa ja sisällytetty osaksi johtamisjärjestelmää. Riskinä pidetään mitä tahansa tapahtumaa, joka vaarantaa yhtiön tavoitteiden toteutumisen tai uhkaa liiketoiminnan jatkuvuutta. Yhtiön toimitusjohtaja ja johtoryhmä vastaavat omilla vastualueillaan esiintyvien riskien kartoittamisesta ja hallinnasta. Emoyhtiöiden ja tytäryhtiöiden johtoryhmissä ja hallituksissa käsitellään riskejä, joilla nähdään olevan vaikutusta yhtiöiden strategisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumiseen. Riskejä hallitaan ennakoimalla ja suojautumalla. Muun muassa yhtiön rahoitusriskeihin kuuluviin valuutta-, korko- ja luottoriikkiin on varauduttu valuutta- ja korkosuojauskein sekä konsernin yhtenäisellä luottopolitiikkaohjeistuksella. Lisää riskeistä ja niiden hallinnasta on kerrottu konsernitilinpäätöksessä.

SISÄPIIRIHALLINTO

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj noudattaa Nasdaq Helsinki Oy:n sisäpiiriohjetta. Yhtiön sisäpiiriläiset on jaettu ilmoitusvelvollisiin johtohenkilöihin, pysyviin sekä hankekohtaisiin sisäpiiriläisiin. Ko. luettelot eivät ole julkisia.

Ilmoitusvelvollisella johtohenkilöllä tarkoitetaan henkilöä, joka toimii Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n hallinto-, johtotai valvontaelimessä sekä ylemmän tason johtajana, ja jolla on säännöllinen pääsy yhtiötä suoraan tai välillisesti koskevaan sisäpiiritietoon, ja jolla on valtuudet tehdä johdolle kuuluvia yhtiöön vaikuttavia päätöksiä. Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n ilmoitusvelvolliset johtohenkilöt muodostuvat hallituksesta, toimitusjohtajasta sekä lehti- ja painotoimialan toimialajohtajista sekä heidän lähipiiristään.

Pysyvään sisäpiiriluetteloon merkitään ne henkilöt, joilla on säännöllinen pääsy yhtiötä suoraan tai välillisesti koskevaan sisäpiiritietoon, ja jotka työskentelevät yhtiölle työsopimuksensa perusteella tai muuten suorittavat työtehtäviä, joiden kautta heillä on pääsy sisäpiiritietoon.

Hankekohtaisista sisäpiiriläisistä Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj pitää hankekohtaisia sisäpiirirekistereitä.

SULJETTU AJANJAKSO

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n ilmoitusvelvolliset johtohenkilöt eivät saa käydä kauppaa Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n rahoitusvälineillä 30 kalenteripäivää ennen yhtiön liiketoimintakatsausten, puolivuositarkastuksen ja tilinpäätöksen julkistamista. Ko. kaupankäyntikielto koskee myös yhtiön muita sisäpiiriläisiä. Kaupankäyntikielto päättyy julkistamispäivää seuraavana päivänä.

JOHTOHENKILÖIDEN LIKETOIMET

Julkisen sisäpiirirekisterin päättymisen myötä yhtiön velvollisuus julkistaa yhtiön johtohenkilöiden ja heidän lähipiirinsä liiketoimia muuttui 3.7.2016 alkaen. Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:ssä liiketoimistaan ilmoitusvelvollisiksi johtohenkilöiksi on määritelty yhtiön hallitus, toimitusjohtaja sekä lehtitoimi- ja painotoimialan johtajat.

Yhtiön tiedossa ei ole osakassopimuksia yhtiön äänivallan käytöstä tai osakkeiden luovutusrajoituksista.

LÄHIPIIRILIKETOIMET

Lähipiiriin Pohjois-Karjalan Kirjapaino -konsernissa katsotaan kuuluvan emoyhtiö Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj, tytäryhtiöt, osakkuusyhtiö (25%), Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj:n hallituksen jäsenet ja heidän määräysvallassaan olevat yhteisöt, konsernin johtoryhmän jäsenet ja heidän määräysvallassaan olevat yhteisöt sekä yhteisö, jonka osakkuusyhtiö Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj on. Lähipiirin kanssa tehtävät liiketoimet toteutetaan tavanomaisin tai kyseisellä toimialalla yleisesti noudatettavien ja hyväksytyjen markkinaehtojen tai -käytäntöjen mukaisesti. Päätökset näistä liiketoimista tehdään yhtiön hyväksymispolitiikkaa ja vakiintuneita päätöksentekorajoja ja -menettelyjä noudattaen. Yhtiö arvioi ja seuraa lähipiirinsä kanssa tehtäviä liiketoimia varmistaakseen, että mahdolliset eturistiriidat tulevat asianmukaisesti huomioon otetuiksi yhtiön päätöksenteossa.

Yhtiön taloushallinto seuraa ja valvoo lähipiiriliiketoimia osana konsernin normaaleja raportointi- ja valvontakäytäntöjä. Lähipiiriliiketoimista raportoidaan yhtiön konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa.

PAINOTOIMIALA

FORSSA PRINT

 Pohjois-Karjalan
ILMOITUSVALMISTUS OY

LEHTITOIMIALA

Pielisjokiseutu

**Karjalan
Heili**

YLÄ-KARJALA

OUTOKUMMUN
seutu

Lieksan Lehti

Pogostan Sanomat

**Parikkalan-Rautjärven
Sanomat**

www.pkkoyj.com